



GENEROLO JONO ŽEMAIČIO
LIETUVOS KARO AKADEMIJA

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos
2020–2021 ir 2021–2022 mokslo metais apgintų
BAKALAURO IR MAGISTRANTŪROS
STUDIJŲ BAIGIAMŲJŲ DARBŲ
SANTRAUKOS



GENEROLO JONO ŽEMAIČIO
LIETUVOS KARO AKADEMIJA

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos
2020–2021 ir 2021–2022 mokslo metais apgintų
**BAKALAURO IR MAGISTRANTŪROS
STUDIJŲ BAIGIAMŲJŲ DARBŲ
SANTRAUKOS**

Vilnius 2023

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos
2020–2021 ir 2021–2022 mokslo metais apgintų
**BAKALAURO IR MAGISTRANTŪROS
STUDIJŲ BAIGIAMŲJŲ DARBŲ
SANTRAUKOS**

Vilnius 2023

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

TURINYS

| | |
|---|------------|
| IŽANGINIS ŽODIS..... | 7 |
| GYNYBOS TECHNOLOGIJŲ VADYBOS PROGRAMOS BAKALAURO STUDIJŲ BAIGIAMŲJŲ DARBŲ SANTRAUKOS..... | 9 |
| GYNYBOS IR VIEŠOSIOS VADYBOS PROGRAMOS BAKALAURO STUDIJŲ BAIGIAMŲJŲ DARBŲ SANTRAUKOS..... | 45 |
| NACIONALINIO SAUGUMO IR GYNYBOS PROGRAMOS BAKALAURO STUDIJŲ BAIGIAMŲJŲ DARBŲ SANTRAUKOS..... | 103 |
| TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ PROGRAMOS BAKALAURO STUDIJŲ BAIGIAMŲJŲ DARBŲ SANTRAUKOS..... | 171 |
| GYNYBOS IŠTEKLIŲ VADYBOS PROGRAMOS MAGISTRANTŪROS STUDIJŲ BAIGIAMŲJŲ DARBŲ SANTRAUKOS..... | 243 |
| GYNYBOS STUDIJŲ PROGRAMOS MAGISTRANTŪROS STUDIJŲ BAIGIAMŲJŲ DARBŲ SANTRAUKOS..... | 251 |
| KARINĖS DIPLOMATIJOS PROGRAMOS MAGISTRANTŪROS STUDIJŲ BAIGIAMŲJŲ DARBŲ SANTRAUKOS..... | 263 |

ĮŽANGINIS ŽODIS

Gerbiamas skaitytojau!

Jūs laikote ypatingą Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos leidinį. Tai yra antrasis Akademijoje parengtų ir apgintų baigiamųjų darbų santraukų rinkinys (pirmasis buvo išleistas 2021 m.), tačiau nuo pirmojo jis skiriasi dviem aspektais. Pirmiausia šiame leidinyje yra sudėtos ne vienu, o dvejų mokslo metų, t. y. dvejų absolventų laidų, baigiamųjų darbų santraukos. Antra, kitaip nei pirmajame leidinyje, šiame Jūs rasite ne tik bakalauro, bet ir magistrantūros studijų programų studentų parengtų baigiamųjų darbų santraukas. Tai rodo, kad nagrinėjamų šalies gynybos ir saugumo srities temų ir problemų spektras darosi vis platesnis, o naujų idėjų ir sprendimų poreikis nemažėja. Skaitydami šį leidinį, įsitikinsite, kad Lietuvos karo akademijos kariūnai baigiamuosiuose darbuose nagrinėjo aktualias krašto apsaugos sistemos organizacijų, kitų valstybinių institucijų ir verslo sektoriaus įmonių problemas. Gynybos technologijų vadybos studijų programos kariūnų baigiamieji darbai orientuoti į aktualių logistikos ir kibernetinio saugumo klausimų sprendimą. Nacionalinio saugumo ir gynybos studijų programos kariūnų baigiamuosiuose darbuose nagrinėjamos institucijų ir organizacijų valdymo problemos. Gynybos ir viešosios vadybos programos bakalauro baigiamuosiuose darbuose gvildenamos tokios aktualios temos, kaip sprendimų priėmimo efektyvumas

kariniuose daliniuose ar kario tarnybos ir šeimos pareigų derinimas. Tarptautinių santykių studijų programos kariūnų parengtuose darbuose analizuojama mūsų bei kaimyninių šalių saugumo aplinkos problematika, atskirų pasaulio šalių nacionalinės ir tarptautinės politikos tendencijos.

Antrosios studijų pakopos (magistrantūros) studentų baigiamuosiuose darbuose yra pateikiami jau ne pavienių šalies institucijų ar organizacijų problemų sprendimai, bet nagrinėjami globalūs reiškiniai ir procesai, kurie aktualūs ir įdomūs pasaulinei gynybos ir saugumo srityje dirbančiai praktikų ir mokslininkų bendruomenei. Įdomių įžvalgų, susijusių su išteklių valdymo efektyvumo didinimu, galima rasti Gynybos išteklių vadybos programos magistrantų darbuose. Gynybos studijų programos magistrantų darbuose nagrinėjamos organizacijų bendradarbiavimo ir kritinių situacijų valdymo problemos. Karinės diplomatinės programos magistrantų darbuose galima rasti įdomių pamąstymų šalių strateginės partnerystės ir tarptautinių santykių klausimais.

Tikimės, kad šis leidinys sudomins ne tik krašto apsaugos sistemoje, bet ir kitose srityse dirbančius specialistus. Jis paskatins burti bendraminčius, kurie pagelbėtų Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijai rengti visapusiškai išsilavinusius absolventus, siūlydami aktualias galimų tyrimų temas bei kryptis ir taip prisideddami prie visos šalies saugumo bei gynybos efektyvumo didinimo.

*Logistikos ir gynybos technologijų
vadybos mokslo grupės vadovas,
prof. dr. Aidas Vasilis Vasiliauskas*

**GYNYBOS TECHNOLOGIJŲ
VADYBOS PROGRAMOS
BAKALAURO STUDIJŲ
*BAIGIAMŲJŲ DARBŲ
SANTRAUKOS***

Juozas Bagdanavičius

DEPŲ TARNYBOS RUKLOS REMONTO CENTRO KARINĖS TECHNIKOS REMONTO SISTEMOS TOBULINIMO GALIMYBĖS

Darbo vadovas – doc. dr. Nikolaj Dobržinskij

Šiuolaikinė kariuomenė neįsivaizduojama be transporto priemonių ir įrenginių. Taigi, kasdien intensyviai eksploatuojant transporto priemones, neišvengiami jų gedimai. Norint sklandžiai vykdyti įvairias užduotis ir užtikrinti karių rengimą, būtinos tvarkingos transporto priemonės. Tam reikalinga efektyvi karinės technikos remonto sistema.

Šio darbo **tyrimo tikslas** – nustatyti Lietuvos kariuomenės Depų tarnybos Remonto centro karinės technikos remonto sistemos problemas ir pateikti jos tobulinimo sprendimus. Tikslui pasiekti buvo iškelti šie uždaviniai: 1) išanalizuoti mokslinę literatūrą karinės technikos remonto sistemos tema, 2) atlikti būklės tyrimą ir nustatyti esamus trūkumus, 3) pasiūlyti pagrįstus sprendimus nustatytai karinės technikos remonto sistemos problemai spręsti.

Šiame darbe pateikiamas Lietuvos kariuomenės Depų tarnybos Remonto centro vykdomų remonto darbų, juos reglamentuojančių dokumentų ir įsakymų tyrimas. Jį atliekant, naudotas dokumentų analizės metodas. Siekiant nustatyti didžiausią įtaką remonto sistemos efektyvumui darančias problemas, išanalizuota Depų tarnybos Transporto priemonių ir įrenginių depo II remonto centro veikla. Išnagrinėti dviejų labiausiai Lietuvos kariuomenėje naudojamų visureigių – MB GD ir HMMWV –

remonto darbai bei jų atlikimo laikas Remonto centre.

Atlikus tyrimą, buvo nustatyta pagrindinė problema – ilgas transporto priemonių remonto laikas. To priežastys: ilgas biurokratinis procesas, decentralizuotas detalių užsakymas ir pristatymas, transporto priemonių plovyklų trūkumas. Tyrimo išvados atskleidė, kad, norint tobulinti karinės technikos remonto sistemą, turi būti mažinamas biurokratinis procesas. Be to, finansavimas, skirtas transporto remontui, turėtų atitekti Depų tarnybai. Lietuvos kariuomenės daliniuose reikėtų įrengti stacionarias transporto priemonių plovyklas.

Reikšminiai žodžiai: *karinė technika, remontas, karinės technikos remonto sistema, Lietuvos kariuomenės Depų tarnybos Remonto centras.*

Lukas Čipkus

POTENCIALIŲ 5G TECHNOLOGIJŲ TAIKYMO ANALIZĖ IR PROBLEMŲ IDENTIFIKAVIMAS DIEGIANT JAS KRAŠTO APSAUGOS SISTEMOJE

Darbo vadovas – doc. dr. Kęstutis Ikamas

Nuo 2020 m. pradėtos diegti mobiliojo ryšio 5G bazinės stotys Lietuvoje. Pagal Lietuvos Respublikos parengtas plėtros gaires, iki 2025 m. mobiliojo ryšio 5G technologijos bus įdiegtos didžiuosiuose Lietuvos miestuose ir pagrindiniuose keliuose. Iki šiol krašto apsaugos sistema mažai ką padarė, kad šios technologijos būtų taikomos kariuomenės poreikiams. Siekiant gerinti kariuomenės efektyvumą ir inovacijų pranašumą, būtina besivystančių naujų technologijų adaptacija.

Baigiamajame darbe analizuojamos 5G technologijos ir galimi jų taikymo būdai. Tiriama Krašto apsaugos ministerijos ir Lietuvos kariuomenės veikla, susijusi su 5G technologijų adaptacijos procesais. **Tyrimo tikslas** – įvertinti krašto apsaugos sistemoje vyraujančią požiūrį į pasaulyje naujai diegiamas 5G ryšio technologijas, identifikuoti šiuo metu vykdomus procesus ir siūlyti gaires, kuriomis remiantis būtų ieškoma 5G technologijų adaptacijos sprendimo būdų. Atliekant tyrimą, naudoti giluminio interviu ir ekspertinės apklausos metodai. Pasirinkti keturi ryšio ir informacinių technologijų darbuotojai iš Lietuvos bei trys darbuotojai iš Lenkijos. Išanalizavus ekspertų pateiktus atsakymus, nustatyta pagrindinė problema – teorinių ir praktinių žinių trūkumas. Tyrimo išvados rodo, kad Krašto apsaugos ministerija ir Lietuvos kariuomenė vangiai ieško 5G technologijų taikymo būdų, todėl baigiamajame darbe pateiktos gairės, ką

Krašto apsaugos ministerija turėtų pirmiausia atlikti siekdama greitesnės šių technologijų adaptacijos.

Reikšminiai žodžiai: 5G, *Krašto apsaugos ministerija, technologijos, taikymas.*

Neringa Gedminaitė

AB „LIETUVOS GELEŽINKELIAI“ GALIMYBIŲ VEŽTI LIETUVOS KARIUOMENĖS KROVINIUS VERTINIMAS

Darbo vadovas – prof. dr. Aidas Vasilis Vasiliauskas

Nuo 2017 m. Lietuvoje yra dislokuojami aukštos parengties ir puikiai aprūpinti NATO sąjungininkų koviniai pajėgumai, prisidedantys prie regiono saugumo. Atvykstantys daliniai į Lietuvą atsiveža savo karinės technikos ir krovinių, jie yra transportuojami geležinkelio transportu į dislokacijos vietą. Sąjungininkai renkasi Lietuvos geležinkelių paslaugas dėl didelio krovumo, turimos įrangos specifikos, patogumo ir patikimumo. Tačiau Lietuvos kariuomenė krovinius transportuoja keliais, naudodama savas transportavimo priemones, arba kreipiasi į Logistikos valdybą, kuri organizuoja transportavimo paslaugas.

Šiame baigiamajame darbe keliama **tyrimo problema**: kodėl Lietuvos kariuomenė neveža savo krovinių Lietuvos geležinkeliais? Tad vertinamos AB „Lietuvos geležinkeliai“ galimybės pervežti Lietuvos kariuomenės krovinius. Atliekant tyrimą, pasitelktas giluminis interviu su AB „Lietuvos geležinkeliai“ ir Logistikos valdybos ekspertais tam, kad būtų išaiškintos esminės problemos priežastys. Tada, naudojantis giliosios analizės metodu, buvo sugrupuotos priežastys, paaiškinančios problemą. Papildomai atliktas kiekvienos priežasties ekspertinis vertinimas – taip identifiukuota pagrindinė priežastis, kodėl Lietuvos kariuomenė geležinkeliais veža karinius krovinius tik nedideliais kiekiais. Atliekant tyrimą, palygintas motorizuotosios pės-tininkų brigados „Žemaitija“ krovinio transportavimas Lietuvos

geležinkeliais ir transportavimas keliais naudojant Lietuvos kariuomenės pajėgumus. Lyginant siekta išsiaiškinti kainos, greičio, papildomų paslaugų ir kitų kriterijų santykį vežant skirtingų rūšių transportu.

Reikšminiai žodžiai: AB „Lietuvos geležinkeliai“, kariniai kroviniai, Lietuvos kariuomenė, motorizuotoji pėstininkų brigada „Žemaitija“, transportavimas, kelių transportas.

Aivaras Mockus

LKA NUOTOLINIO MOKYMO SISTEMOS ANALIZĖ IR GERINIMAS

Darbo vadovas – doc. dr. Kęstutis Ikamas

Nuo 2020 m. pavasario dėl pasaulinės COVID-19 pandemijos dauguma mokymo įstaigų, tarp jų ir Lietuvos karo akademija, pakeitė įprastą kontaktinį mokymą į nuotolinio pobūdžio. Atsiradus poreikiui, atsirado ir didelė nuotolinio mokymo programinės įrangos pasiūla. Netinkamai parinkta programinė įranga trukdo paskaitų proceso sklandumui.

Baigiamajame darbe analizuojamos Lietuvos karo akademijoje naudojamos nuotolinio mokymo programinės įrangos, taip pat kelios programinės įrangos, labiausiai naudotos pasaulyje per 2020 m. pandemiją. **Tyrimo tikslas** – identifikuoti pagrindines problemas, susijusias su nuotoliniu mokymu, kurias išsprendus, nuotolinio mokymo procesas būtų paprastesnis ir efektyvesnis. Atliekant tyrimą, pasitelkta lyginamoji analizė. Siekta palyginti programines įrangas kainų, saugumo ir patogumo aspektais ir išsiaiškinti jų privalumus bei trūkumus. Taip pat atlikta tikslinės grupės apklausa bei ekspertinė apklausa, siekiant nustatyti, su kokiomis problemomis susidūrė ir studentai, ir dėstytojai. Tyrimo rezultatai parodė, kad tam, jog nuotolinis mokymas būtų sklandesnis, reikia užtikrinti vienos programinės įrangos naudojimą. Be to, būtini mokymai, kad būtų efektyviai išnaudojamos visos programos galimybės. Projektinėje dalyje teikiami siūlymai, kokią programinę įrangą naudoti, kiek preliminarieji gali prireikti licencijų Lietuvos karo akademijai ir kaip turėtų būti organizuojami mokymai.

Reikšminiai žodžiai: *Lietuvos karo akademija, nuotolinis mokymas, nuotolinio mokymo programos.*

Mintautas Musteikis

KOMPIUTERINĖS TECHNIKOS PRIEŽIŪROS VEIKLOS GERINIMAS LKA

Darbo vadovas – doc. dr. Kęstutis Ikamas

Ryšių ir informacinių sistemų (toliau – RIS) skyriaus veikla yra glaudžiai susijusi su informacinėmis technologijomis. Tinkamas kompiuterinės technikos priežiūros organizavimas yra aktualus, nes, sugedus šiai technikai, sutrinka organizacijos veikla. Kompiuterinės technikos priežiūros skyriaus teikiamomis paslaugomis naudojasi apie 400 vartotojų. Skyrius tik iš dalies pajėgus greitai ir efektyviai spręsti Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos (toliau – LKA) vartotojų užklausas.

Pagrindinė tyrimo problema – RIS skyriuje prastai organizuojamas užduočių paskirstymas. Šiai problemai spręsti bandoma įdiegti „Help-desk“ sistemą, kuri palengvintų užduočių skirstymą ir RIS administratorių darbą. Atsižvelgiant į tai, reikia palyginti diegiamą sistemą su kitomis, išanalizuoti dabartinę situaciją RIS skyriuje ir pateikti siūlymus dėl kompiuterinės technikos priežiūros veiklos gerinimo.

Tyrimo objektas – LKA vartotojų kompiuterinės pagalbos sistemą prižiūrintis padalinys. **Tyrimo tikslas** – ištirti diegiamą LKA vartotojų kompiuterinės pagalbos sistemą ir pasiūlyti gerinimo būdus. Pagrindiniai tyrimo uždaviniai: 1) atlikti literatūros apie kompiuterinės pagalbos sistemas analizę, 2) apklausti LKA darbuotojus apie RIS skyrių ir užklausų registravimą, 3) atlikti LKA kompiuterinės pagalbos sistemą prižiūrinčių specialistų ekspertinę apklausą ir išsiaiškinti pagrindines RIS skyriaus

problemas, 4) pateikti siūlymus, kaip gerinti RIS skyriaus darbą.

Atliekant tyrimą, analizuota mokslinė literatūra, naudoti kiekybiniai ir kokybiniai tyrimo metodai: anketinė apklausa, ekspertinė apklausa, dokumentų analizė, pusiau struktūruotas interviu, lyginamasis metodas (lyginamoji analizė).

Tyrimo metu nustatyta, kad RIS skyriui sunku vykdyti visas savo funkcijas be „Help-desk“ sistemos (vartotojai yra linkę registruoti užklausas telefonu arba el. paštu). Teikiami siūlymai: surengti vartotojams mokymus, kaip tinkamai registruoti užklausas ir kaip dirbti su „Help-desk“ sistema; organizuoti VGTU IT ir LKA RIS skyrių darbuotojų mainų programą.

Reikšminiai žodžiai: *kompiuterinės technikos priežiūros organizavimas, RIS skyrius, „Help-desk“ sistema.*

Diomedas Petkevičius

INFORMACIJOS APIE KIBERNETINIUS INCIDENTUS PERDAVIMO TARP ORGANIZACIJŲ GERINIMO SPRENDIMAI

Darbo vadovas – prof. dr. Aušrius Juozapavičius

Augantis interneto vartotojų skaičius pasaulyje ir nesaugus interneto naudojimas organizacijose pastarąjį dešimtmetį sukėlė žaibišką kibernetinių incidentų skaičiaus augimą. Vis dažniau surengiamos sudėtingos kibernetinės atakos prieš konkrečias verslo įmones arba valstybines institucijas. Tokių atakų tikslas dažniausiai yra rinkti duomenis, pažeisti arba sutrikdyti kritinės infrastruktūros darbą ir valstybės informacinius išteklius. Informacijos apie kibernetinius incidentus pasidalijimas tarp organizacijų gali padėti veiksmingai užkirsti kelią kibernetinėms atakoms. Didžioji dalis organizacijų, gerindamos savo kibernetinį saugumą, nekreipia dėmesio į dalijimosi informacija svarbą. Be to, yra daug problemų, neleidžiančių organizacijoms efektyviai dalytis informacija apie kibernetinius incidentus.

Šiame bakalauro darbe pateikiamas informacijos apie kibernetinius incidentus mainų tarp organizacijų problemų tyrimas. Juo siekiama sukurti pagrįstus gerinimo sprendimus, kurie padarytų informacijos mainus efektyvesnius ir sumažintų kibernetinę žalą organizacijoms.

Reikšminiai žodžiai: *kibernetiniai incidentai, informacijos pasidalijimas tarp organizacijų, informacijos apie kibernetines grėsmes mainai, informacijos apie kibernetinius incidentus mainų problemos, informacijos apie kibernetinį saugumą pasidalijimo problemos.*

Ernestas Žvinys

**INOVACINIŲ SISTEMŲ NAUDINGUMO
VERTINIMAS MOKANT KARIUS
TAKLIAI ŠAUDYTI**

Darbo vadovė – prof. dr. Svajonė Bekešienė

XXI amžiaus technologijos atveria naują supratimą apie mokymąsi, tobulėjimą ir pažinimą. Pažangesnės visuomenės siekia naujų technologijų sprendimų ir pritaikymo kasdiniame gyvenime. Ta pačia linkme juda ir kariuomenė, kuri stengiasi kuo efektyviau atlikti procesus pasitelkdama technologijas. Inovacijos apibrėžia visas technologijas, procesus, modernizavimo sprendimus, kurie yra nukreipti į tobulėjimą, procesų gerinimą ir technologijų efektyvumą. Inovacijų raidą kariuomenėje lemia šiandieninė situacija, kai technologijos vis tobulėja, kyla vis didesnių grėsmių žmogui, jo asmeninei informacijai, tuo labiau valstybei ir jos saugumui. Kaip niekad anksčiau kariniam rengimui būtinos inovacijos ir nuo jų diegimo bei taikymo spartumo didėja šalies saugumas.

Norint palaikyti šalies saugumą, reikia rengti kvalifikuotus karius. NATO siekia užtikrinti geriausią karių mokymą, todėl visada ieško, kaip užtikrinti kuo veiksmingesnius išnaudojamų resursų kaštus, ir siekia gerinti rengimo efektyvumą. Karių šaudymo įgūdžiai rodo, kiek yra investuojama į kario kovinį rengimą. Tam yra naudojami simulatoriai, tokie kaip lazerinis tiras. Norint išsiaiškinti Lietuvos kariuomenėje karių koviniam rengimui taikomų inovacijų naudingumą, reikia nustatyti, ar naudojami simulatoriai padeda parengti kvalifikuotus karius, gebančius taikliai šaudyti, įvertinti bei analizuoti situacijas ir

mokytis iš klaidų. Būtina apibrėžti tobulintinas esamų inovacijų naudojimo sritis, identifikuoti trūkumus ir pateikti siūlymus dėl galimybės tobulinti karių kovinį rengimą.

Tyrimo objektas – inovacijos, taikomos mokant karius šaudyti. **Tyrimo tikslas** – įvertinti inovacijų, taikomų mokant karius, naudingumą. Tyrimo metodai: mokslinių darbų, statistinių duomenų ir dokumentų analizė, anketinės apklausos duomenų apdorojimas ir grafinis pateikimas.

Gauti tyrimo rezultatai parodė, kad naudojant simulatorius kariams rengti susiduriama su problemomis ir trūkumais. Lietuvos kariuomenėje tarnaujančių karių kovinio rengimo poreikiai ir lūkesčiai yra nepatenkinami, todėl vykdant individualų ir kolektyvinį karių rengimą būtina pertvarkyti mokymo procesą ne tik didinant simulatorių skaičių, bet ir atnaujinant bei tobulinant simulatorius Lietuvos kariuomenėje. Remiantis gautais tyrimo rezultatais, buvo sukurtas efektyvesnio simulatorių naudojimo rengiant karius projektas, suformuluotos atitinkamos išvados ir pasiūlymai, kurie padėtų spręsti nustatytas problemas.

Reikšminiai žodžiai: *inovacijos, simulatorių naudojimas, karių rengimas, taiklus šaudymas, efektyvumas, naudingumas.*

Gustas Andrejauskas

LIETUVOS KARIUOMENĖS IR PRIVATAUS SEKTORIAUS BENDRADARBIAVIMAS DIEGIANT GYNYBOS INOVACIJAS

Darbo vadovė – doc. dr. Vidmantė Giedraitytė

Sparčiai tobulėjant technologijoms, inovatyvių sprendimų poreikis kaip niekad didelis. Tam, kad jis būtų patenkintas, reikalingas viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimas. Technologinė raida apima platų spektrą sričių, kuriose diegiamos inovacijos bendradarbiaujant viešajam ir privačiam sektoriams. Technologinis tobulėjimas svarbus nacionaliniam saugumui ir šalies kariuomenei.

Šiame baigiamajame darbe pateikiamas Lietuvos kariuomenės ir privataus sektoriaus bendradarbiavimo diegiant gynybos inovacijas bei tokio bendradarbiavimo problematikos tyrimas. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti Lietuvos kariuomenės, kaip viešojo sektoriaus, ir privataus sektoriaus bendradarbiavimo diegiant gynybos inovacijas specifišką. Atlikus mokslinės literatūros analizę, nustatytos kariuomenės ir privataus sektoriaus bendradarbiavimo prielaidos, taip pat atskleista kariuomenės ir privataus sektoriaus bendradarbiavimo diegiant gynybos inovacijas reikšmė. Tiriama Lietuvos kariuomenės ir privataus sektoriaus bendradarbiavimo diegiant gynybos inovacijas aplinka ir siekiama išsiaiškinti tokio bendradarbiavimo tobulinimo sprendimus.

Baigiamąjį darbą sudaro trys dalys. Pirmojoje dalyje pateikiama teorinė literatūros, susijusios su viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimu bei gynybos inovacijų diegimu bendradarbiaujant, analizė. Antrojoje dalyje yra aprašomas Lietuvos

kariuomenės ir privataus sektoriaus bendradarbiavimo diegiant gynybos inovacijas tyrimas, kuriame atskleidžiamos bendradarbiavimo prielaidos ir problematika. Trečiojoje dalyje pateikiami vadybiniai sprendimai, kuriais siekiama tobulinti Lietuvos kariuomenės ir privataus sektoriaus bendradarbiavimą. Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė metodologija, tyrimo duomenims gauti naudotas pusiau struktūruotas ekspertų interviu (atrinkti 7 informantai). Tyrimas buvo organizuojamas šia seka: 1) atrinkti tyrimo dalyviai, 2) naudojantis mokslinės literatūros analize, sudarytas tyrimo klausimynas, 3) surengti interviu su tyrimo dalyviais, 4) išanalizuoti ir interpretuoti gauti duomenys, 5) pateikti vadybiniai sprendimai – išvados bei pasiūlymai. Gauti duomenys buvo suskirstyti į kategorijas ir subkategorijas, jiems priskiriant pagrindžiančius teiginius.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus medžiagą, gauti šie pagrindiniai rezultatai: Lietuvos kariuomenės ir privataus sektoriaus bendradarbiavimas diegiant gynybos inovacijas, palyginti su NATO bendruomene, kol kas yra nepakankamas, išvelgiamos problemos, lėtinančios bendradarbiavimo procesą, tačiau, išanalizavus dabartinę bendradarbiavimo aplinką, matomos teigiamos perspektyvos tobulinant Lietuvos kariuomenės ir privataus sektoriaus bendradarbiavimą diegiant gynybos inovacijas.

Reikšminiai žodžiai: *Lietuvos kariuomenė, privatus sektorius, gynybos inovacijos, bendradarbiavimas.*

Osvaldas Dambrauskas

**LIETUVOS KARIUOMENĖS LIETUVOS
DIDŽIOJO KUNIGAİKŠČIO VYTENIO
BENDROSIOS PARAMOS LOGISTIKOS
BATALIONO APRŪPINIMO TOBULINIMAS**

Darbo vadovas – doc. dr. Rolandas Vitkūnas

Lietuvos kariuomenėje logistinis aprūpinimas yra vienas svarbiausių aspektų, nuo kurio priklauso užduočių sėkmė. Atsižvelgiant į Lietuvos geografinę padėtį ir įvertinus kaimynines valstybes, galima teigti, kad kariuomenės parengtumas yra labai svarbus. Norint užtikrinti gerą kariuomenės pasiruošimą, svarbi karinė logistika – reikiamų išteklių ir priemonių pristatymas reikiamu laiku ir reikiamoje vietoje.

Baigiamajame darbe aprašomas Lietuvos kariuomenės Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vytenio bendrosios paramos logistikos bataliono aprūpinimo veiklos, organizavimo ir naudojamų transporto priemonių tyrimas. **Tyrimo tikslas** yra nustatyti bataliono teikiamo aprūpinimo problemas ir pasiūlyti, kaip jį tobulinti. Baigiamąjį darbą sudaro įvadas, literatūros karinės ir civilinės logistikos tematika analizė, empirinė dalis, išvados ir rekomendacijos.

Atliekant tyrimą, naudota tikslinės grupės (ekspertų) apklausa (struktūruotas interviu). Jos metu nustatytos penkios aprūpinimo veiklos problemos: reikalinga Karo policijos palyda naudojant „MB ZETROS“, klaidingi užsakymai, technikos trūkumas, karių motyvacijos problema, renkantis naują transportą neatsižvelgiama į karių poreikius ir nuomonę. Taip pat naudotas

ir elektroninės anketos (apklausos) metodas. Į pateiktas anketas atsakė 28 bataliono profesinės karo tarnybos kariai. Šis tyrimo metodas padėjo nustatyti transporto priemonių techninių specifikacijų įverčius, o panaudojus juos rangavimo metodui, išsiaiškinta, kad geriausia šiuo metu batalione naudojama transporto priemonė aprūpinimo operacijoms vykdyti yra „MB ZETROS“.

Tyrimo išvados leidžia teigti, kad problemos, kylančios vykstant aprūpinimo operacijas, daugiausia susijusios su transportu ir jo naudojimu. Tam, kad būtų galima gerinti aprūpinimo veiklą, rekomenduojama batalione turėti specialistų, kurie gebėtų atlikti transporto priemonių remonto darbus, taip pat įsigyti jiems reikalingos įrangos.

Reikšminiai žodžiai: *logistika, aprūpinimas, transporto priemonė, Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vytenio bendrosios paramos logistikos batalionas.*

Gražvydas Gričius

POTENCIALIŲ KIBERNETINIŲ GRĖSMIŲ AUTONOMINĖMS TRANSPORTO PRIEMONĖMS ANALIZĖ

Darbo vadovas – prof. dr. Aušrius Juozapavičius

2021 m. įvykusiose Rusijos Federacijos pratybose „Zapad 2021“ buvo demonstruojamos autonominės transporto priemonės. Jos gebėjo atlikti žvalgybos ir taikinių naikinimo užduotis. Pasirodžius tokio tipo transporto priemonėms, didėja poreikis ieškoti būdų kovoti neekvojojant gyvųjų išteklių.

Baigiamajame darbe pateikiamas tyrimas, kokiomis priemonėmis ir būdais galima kovoti su autonominėmis transporto priemonėmis ir kokie jų trūkumai. Analizuojant mokslinę literatūrą, apžvelgti autonominėse transporto priemonėse dažniausiai įrengiami prietaisai ir jų trūkumai. Taip pat nagrinėti įvykdyti bandymai trikdyti ar perimti autonominių transporto priemonių valdymą.

Tyrimo tikslas – nustatyti, ar Lietuvos kariuomenė yra pasirengusi kibernetinėms atakoms prieš minėtą techniką. Atliekant tyrimą, naudotas struktūruotas interviu – apklausti Lietuvos kariuomenės elektroninės kovos ir kibernetinio saugumo specialistai, siekiant išsiaiškinti dabartinę Lietuvos kariuomenės pasirengimą, vystymosi galimybes ir kiek dėmesio skiriama pasirengti elektroninėms kovoms.

Struktūruoto interviu metu nustatyta pagrindinė problema – Lietuvos kariuomenė netaiko ir nevysto gynybos ir atakos prieš atskiras technologijas (įskaitant ir autonomines transporto priemones) būdų. Nustačius problemą, sudaryti autonominių

transporto priemonių bendravimo ir grėsmių vertinimo modeliai, kurie leistų apibrėžti galimus atakos metodus ir skatintų įsigyti atitinkamų įrenginių tokio tipo technologijoms trikdyti ir perimti.

Reikšminiai žodžiai: *autonominės transporto priemonės, kibernetinis saugumas, elektroninė kova, Lietuvos kariuomenė.*

Matas Jurevičius

LIETUVOS KARIUOMENĖS LOGISTINIŲ PROCESŲ VALDYMO, NAUDOJANT INFORMACINĘ SISTEMĄ ERVIS, VERTINIMAS

Darbo vadovė – prof. dr. Svajonė Bekešienė

Šio baigiamojo darbo tyrimu siekiama ištirti ir išryškinti problemas, kylančias dirbant su eRVIS sistema, bei pateikti siūlymų, kaip jas spręsti. Tyrimo objektas – logistikos koordinavimo funkcijų valdymo sistema eRVIS. **Tyrimo tikslas** yra ištirti eRVIS sistemos naudingumą ir trūkumus dirbant su ja. Iškelti tyrimo uždaviniai: 1) išanalizuoti, kokių problemų kyla darbuotojams, dirbantiems su eRVIS sistema, kasdienėje darbo veikloje, 2) išanalizuoti resursų valdymo sistemos eRVIS tobulinimo galimybes, 3) nustatyti pagrindines problemas, kylančias dirbant su eRVIS sistema, ir pateikti siūlymų, kaip naudoti šią sistemą efektyviau.

Baigiamąjį darbą sudaro įvadas, logistikos informacinių sistemų ir Lietuvos kariuomenės logistinės paramos apžvalga, eRVIS sistemos vertinimo tyrimas, eRVIS sistemos efektyvumo gerinimo modeliai, išvados, siūlymai, šaltinių sąrašas, priedai. Atliekant tyrimą, taikyta kiekybinė metodologija, duomenys rinkti apklausos metodu. Apklausos anketos buvo siunčiamos visiems Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vytenio bendrosios paramos logistikos bataliono darbuotojams, kurie naudojami eRVIS sistema. Tyrimo imtis – 35 žmonės. Apklausa parengta Likerto skalės principu, anketa sudaryta remiantis atlikta teorine analize, validumas buvo vertinamas atlikus žvalgomąjį tyrimą.

Empiriškai išanalizavus tyrimo duomenis, gautos išvados:

1) dauguma darbuotojų nėra patenkinti sistema dėl jų informacinių technologijų žinių stokos arba sistemos techninių problemų, 2) norint sukurti efektyvią logistikos sistemą, būtina efektyviai naudoti informacines technologijas, 3) pagrindinės darbo su eRVIS sistema problemos yra mokymų trūkumas, sistemos nepasiekiamumas ir įrangos gedimai, 4) dirbant su eRVIS sistema, palengvėja dokumentų pildymas ir materialinių vertybių valdymas.

Reikšminiai žodžiai: *eRVIS sistema, logistika, Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vytenio bendrosios paramos logistikos batalionas.*

Dominykas Krutulis

**BRIGADOS GENEROLO POVILO
PLECHAVIČIAUS POLIGONO PLĖTROS
GALIMYBĖS**

Darbo vadovas – doc. dr. Nikolaj Dobržinskij

Kariniai poligonai kariuomenei svarbūs kaip objektai, skirti kariams mokytis ir juos lavinti naudojant įvairią ginkluotę ir karinę techniką. Nuo jų dydžio ir karinės infrastruktūros priklauso, kokios užduotys gali būti atliekamos, kokio dydžio kariniai vienetai gali treniruotis ir kokius pratimus atlikti. Esant nepakankamai karinio poligono infrastruktūrai, kariniai daliniai priversti naudotis kitais kariuomenės poligonais, didėja transportavimo kaštai, labiau išvystytų poligonų užimtumas neproporcingai išauga, neužtikrinamas tinkamas karių kovinio parengtumo lygis. Siekiant to išvengti, reikalingas nuolatinis poligonų vystymas ir pritaikymas pagal kariuomenės poreikius.

Šį baigiamąjį darbą sudaro įvadas, teorinė analizė, metodologijos aprašas, empirinė dalis, išvados ir priedai. Tyrimo objektas – Brigados generolo Povilo Plechavičiaus (toliau – BGPP) karinio poligono (dar vadinamo Kairių kariniu poligonu) veikla ir procesai. **Tyrimo tikslas** – identifikuoti BGPP karinio poligono pagrindines problemas ir pateikti pagrįstas plėtros alternatyvas. Tyrimo uždaviniai – nustatyti ir išanalizuoti galimas šio poligono plėtros alternatyvas.

Atlikti du tyrimai, kuriuose taikyta kokybinė metodologija. Tikslinės grupės interviu siekta išanalizuoti „Žemaitijos“ brigados batalionų ir štabo kuopų esmines užduotis ir nustatyti, su

kokiomis esminėmis problemomis susiduriama planuojant pratybas Kairių kariniame poligone. Šio tyrimo metu apklausti 6 kairininkai, susiję su pratybų planavimu ir organizavimu. Antruoju tyrimo metodu – ekspertinės grupės interviu siekta išsiaiškinti tikslinės grupės apklausos analizės metu nustatytas Kairių karinio poligono problemas bei trūkumus, jų priežastis ir susipažinti su galimomis sprendimo alternatyvomis. Tyrimo metu apklausti 4 asmenys, dirbantys BGPP karinio poligono tarnyboje.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus medžiagą, paaiškėjo, kad galimai poligono plėtrai reikalinga kompleksinių sprendimų visuma. Vertinant plėtros galimybes, reikia atsižvelgti į poligono funkciją Lietuvos kariuomenėje, jame besitreniruojančių dalinių kintančius poreikius, jų karinio rengimo programų reikalavimus ir gausius poligone vieniems ar kitiems veiksams taikomus apribojimus.

Reikšminiai žodžiai: *karinis poligonas, plėtra, vystymas, Brigados generolo Povilo Plechavičiaus karinis poligonas.*

Viktoras Makarovas

**AB „LTG CARGO“ TEIKIAMŲ TRANSPORTINIŲ
PASLAUGŲ GALIMYBIŲ VERTINIMAS
PRIIMANČIOSIOS ŠALIES PARAMOS
TEIKIMUI UŽTIKRINTI**

Darbo vadovas – prof. dr. Aidas Vasilis Vasiliauskas

Nuo 2004 m. Lietuva yra NATO narė, daugiau kaip 10 metų šalis ruošiasi vykdyti valstybės gynybą ne viena, o padedant stipriausių pasaulio šalių, tokių kaip JAV, Vokietija, Prancūzija, kariuomenėms. Sąjungininkai, vykdami į Lietuvą, renkasi geležinkelių transportą, tačiau pačioje Lietuvos teritorijoje transportavimo procesas yra lėtas. Kyla probleminis klausimas: ar AB „LTG Cargo“ yra pasiruošusi greitam sąjungininkų transportavimui?

Baigiamojo darbo **tyrimo tikslas** – įvertinti AB „LTG Cargo“ veiklą, reikalingų užtikrinti priimančiosios šalies paramos įgyvendinimą, ypatumus. Atliktas kokybinis tyrimas, pusiau struktūruotas interviu, kuriuo norima nustatyti pagrindines priežastis, dėl ko sulėtėja karinių krovinių transportavimo procesas.

Baigiamąjį darbą sudaro trys dalys. Pirmojoje dalyje analizuojami literatūros šaltiniai, išsiaiškinama transportavimo reikšmė visai logistikos sistemai, analizuojama transporto sistemos sandara: nagrinėjami pagrindiniai geležinkelių transporto sandaros elementai, apibūrinama, kaip vykdomas transportavimas geležinkeliais ir kaip yra užtikrinamas jo efektyvumas. Antroje dalyje pristatoma priimančiosios šalies paramos samprata ir jos užtikrinimo priemonės. Taip pat aprašomas tyrimas – pu-

siau struktūruotas interviu, per kurį apklausti AB „LTG Cargo“ karinių ir projektinių krovinių projektų vadovai. Siekiant tyrimo tikslo išsiaiškinti vykdomą karinių krovinių transportavimo procesą ir rasti pagrindines priežastis, kurios ilgina transportavimo laiką, pasitelkus kokybinį ekspertų vertinimą, rasta esminė priežastis. Trečiojoje dalyje pateiktas sprendimo būdas, greitinantis karinių krovinių transportavimo procesą, remiantis praktiniu pavyzdžiu, apskaičiuota, kiek šis sprendimo būdas pagreitintų karinių krovinių transportavimą.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus temą, išsiaiškinta, kad Palemono stoties plėtojimas ne tik atneštų naudos Lietuvos valstybės saugumui, bet ir pagerintų NATO karinį mobilumą Europoje.

Reikšminiai žodžiai: *transportavimas, kariniai kroviniai, AB „LTG Cargo“, priimančiosios šalies parama, NATO.*

Armandas Poškus

LIETUVOS KIBERNETINIO SAUGUMO GALIMYBIŲ TYRIMAS

Darbo vadovas – prof. dr. Aušrius Juozapavičius

XXI amžiuje išsivysčiusios technologijos įgalino kibernetinės erdvės egzistavimą, kuri tapo penktąja karo dimensija. Išaugus kibernetinių išpuolių skaičiui, atsirado didelis kibernetinio saugumo poreikis. Tinkamai neapsaugota sistema tampa kibernetinių incidentų auka, o didėjanti priklausomybė nuo technologijų ir kibernetinės erdvės kelia didelę grėsmę valstybės saugumui.

Baigiamajame darbe pateikiamas Lietuvoje vykdomos nacionalinės kibernetinio saugumo veiklos tyrimas, siekiant nustatyti galimas kibernetinio saugumo spragas ir pateikti siūlymus, kaip jas pašalinti. Tyrimo uždaviniai: mokslinės literatūros kibernetinio saugumo tema analizė, kibernetinio saugumo galimybių vertinimas ir kibernetinio saugumo trūkumų identifikavimas. **Tyrimo tikslas** – pateikti Lietuvos kibernetinio saugumo tobulinimo sprendimus. Siekiant tikslo, atliktas trijų kibernetinių incidentų, atrinktų pagal kelis kriterijus (turi būti didelio poveikio ir nukreiptas prieš valstybės veiklą), atvejų analizė. Jos tikslas – nustatyti išnaudotą saugumo spragą ir būdus, kaip šių incidentų būtų galima išvengti ateityje. Atlikta elektroninė interneto vartotojų apklausa, siekiant nustatyti vartotojų daromas kibernetinio saugumo klaidas, kurias būtų galima išnaudoti kibernetinei atakai. Taip pat pasitelkta oficialaus dokumento turinio analizė – analizuotas Nacionalinis kibernetinių incidentų valdymo planas, Ypatingos svarbos informacinės infrastruktūros identifikavimo metodika ir Kibernetinio saugumo strategija. Tyrimo

metu nustatytos kibernetinio saugumo problemos – vartotojų švietimas ir reagavimas į priešiška nusiteikusių piliečių veiksmus kibernetinėje erdvėje.

Tyrimas atskleidė, kad norint tobulinti kibernetinio saugumo situaciją Lietuvoje, reikia organizuoti vartotojų švietimą apie galimas grėsmes ir tinkamus būdus, kaip jų išvengti, taip pat būtina sudaryti reagavimo planą remiantis įvykusiais kibernetiniais išpuoliais.

Reikšminiai žodžiai: *kibernetinis saugumas, įsilaužėliai, kibernetinė grėsmė, nacionalinis saugumas, kibernetinė higiena.*

Algirdas Rakauskas

SANDĖLIAVIMO PROCESŲ TOBULINIMAS ĮMONĖS „X“ ATVEJU

Darbo vadovas – doc. dr. Rolandas Vitkūnas

Įmonė „X“ yra stambios tarptautinės logistinės kompanijos padalinys Lietuvoje. Ji veikia Lietuvoje pradėjo 2004 metais. Per visą veiklos laikotarpį įmonė susidūrė su daug įvairių problemų, kurios itin mažina tokių kompanijų ar įmonių produktyvumą.

Šiame baigiamajame darbe iš visų problemų išskirta prasto techninio-technologinio sandėlio aprūpinimo problema. Nustatyta, kad neatnaujinta brūkšninių kodų nuskaitymo įranga lemia 1 206 Eur vertės metinius nuostolius. Atliekant tyrimą, analizuota sandėliavimo veikla įmonėje „X“ ir siekta nustatyti tobulintinas šios veiklos sritis.

Atlikus techninio-technologinio sandėlio aprūpinimo analizę, nustatyta, kad trūksta darbuotojo, atsakingo už siuntų rūšiavimo linijos priežiūrą, naudojama prasta kompiuterinė įranga, skirta dirbti su sandėlio valdymo sistema, ir sena krovinių identifikavimo įranga.

Baigiamąjį darbą sudaro trys dalys. Pirmojoje dalyje analizuojami mokslinės literatūros šaltiniai, išsiaiškinama sandėliavimo veiklos reikšmė logistikos sistemoje, analizuojamos ir lyginamos brūkšninių kodų ir RFID technologijos, skirtos kroviniams identifikuoti sandėlyje. Antrojoje darbo dalyje pristatomi atlikto tyrimo duomenys ir rezultatai, gauti įgyvendinant iškeltus **tyrimo uždavinius**: 1) išnagrinėti, kaip įmonėje „X“ vykdoma sandėliavimo veikla, 2) išanalizuoti, koks yra sandėlio techninio-technologinio aprūpinimo lygis, 3) išryškinti, kurios

sritis galėtų būti gerinamos siekiant aukštesnio produktyvumo ir efektyvumo. Trečiojoje dalyje apskaičiuoti dėl prastos krovinių identifikavimo įrangos patiriami nuostoliai, pateikiamas sprendimo būdas pakeičiant seną įrangą į naujesnę, taip pat apskaičiuota, per kokį laikotarpį atsipirks įsigyta nauja įranga.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus temą, nustatyta, kad pasenusi krovinių identifikavimo įranga gali pridaryti akivaizdžiai nepastebimų laiko ir finansų nuostolių, todėl, siekiant tokių nuostolių išvengti, būtina periodiškai atnaujinti įrangą ir taip pakelti sandėlio techninio-technologinio aprūpinimo lygį.

Reikšminiai žodžiai: *sandėlis, sandėliavimas, sandėlio techninis-technologinis aprūpinimas, brūkšninių kodų nuskaitymo įranga, sandėlio valdymo sistema.*

Vilius Šiurkus

IŠMANIŪJŲ STEBĖJIMO SISTEMŲ PANAUDOJIMO LIETUVOS KARO AKADEMIJOS TERITORIJOJE ANALIZĖ

Darbo vadovas – prof. dr. Aušrius Juozapavičius

Sparčiai didėjanti įtampa pasaulyje lemia vis didesnius saugumo reikalavimus. Svarbių objektų ir teritorijų apsauga pirmiausia prasideda nuo nepertraukiamo stebėjimo ir savalaikės reakcijos realiu laiku į saugumo pažeidimus. Žmogaus daromos klaidos šioje srityje gali kainuoti labai daug. Milžiniškas šuolis optinių prietaisų ir kompiuterinės regos srityse panaikina žmogiškosios klaidos faktorių.

Baigiamajame darbe tiriamos naujausios vaizdo stebėjimo sistemos ir galimas jų pritaikymas bei naudojimas Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje. **Tyrimo tikslas** – nustatyti Lietuvos karo akademijai tinkamiausią išmaniąją stebėjimo sistemą, ją įvertinti ir parengti diegimo planą. Tyrimo metu buvo apklausti keturi stebėjimo sistemų, optinių prietaisų ir dirbtinio intelekto ekspertai. Jie įvertino svarbiausius stebėjimo sistemų komponentų kriterijus. Diskusijos su Lietuvos karo akademijos G2 skyriaus specialistais ir praktinės apžvalgos metu buvo apibrėžta esama situacija Lietuvos karo akademijos teritorijoje. Naudojantis ekspertų vertinimu, buvo atliktas daugiakriterinis vertinimas, kurio metu buvo lyginami skirtingi stebėjimo sistemų komponentai: terminė kamera, PTZ valdoma kamera ir plataus kampo kamera.

Tyrimas atskleidė, kad Lietuvos karo akademijos teritorijoje naudojama sistema yra pasenusi, nepatogi ir reikalauja daug

operatoriaus priežiūros. Nustatyta Lietuvos karo akademijai tinkamiausia stebėjimo sistema, kuri turėtų būti sudaroma naudojant kompanijų FLIR arba AXIS gaminamus produktus. Atsižvelgiant į tai, buvo sudarytas išmaniosios stebėjimo sistemos Lietuvos karo akademijos teritorijoje maketas, naudojant trijų rūšių kameras. Buvo įvertintos dviejų projektų (FLIR ir AXIS) kainos ir parengtas sistemos diegimo planas, taip pat išskirtos tokio projekto grėsmės ir galimybės.

Reikšminiai žodžiai: *išmanioji stebėjimo sistema, kompiuterinė rega, dirbtinis intelektas, optiniai prietaisai, Lietuvos karo akademija.*

Gytis Šumalovas

SANDĖLIAVIMO SISTEMOS TOBULINIMAS UAB „KLASMANN-DEILMANN“

Darbo vadovas – doc. dr. Rolandas Vitkūnas

Sandėliavimas yra viena svarbiausių dalių tiekimo grandinėje. Sandėliavimo sistemos efektyvumas daro poveikį visai tiekimo grandinei.

Baigiamajame darbe tirama sandėliavimo sistema UAB „Klasmann-Deilmann“. **Tyrimo tikslas** yra įvertinti sandėliavimo sistemą įmonėje ir nustatyti problemas. Tyrimui atlikti iškelti keturi uždaviniai: 1) išsiaiškinti esamą sandėliavimo sistemą, 2) atlikti pusiau struktūruotą interviu, 3) atlikti stebėjimo tyrimą, 4) pateikti išvadas ir problemų sprendimo siūlymus. Atliekant tyrimą, pasitelktas pusiau struktūruotas interviu, kurio tikslas – išsiaiškinti sandėliavimo sistemą įmonėje ir išryškinti jos problemas. Taip pat atliktas stebėjimo tyrimas, kurio tikslas – patvirtinti pusiau struktūruoto interviu metu pašnekovų iškeltas problemas ir tobulintinus dalykus. Interviu metu pašnekovai pristatė, kaip veikia sandėliavimo sistema, o stebėjimo metu buvo realiai stebima veikianti sistema. Remiantis tyrimo rezultatais, pateiktas problemų sprendimo projektas.

Baigiamąjį darbą sudaro trys dalys. Pirmojoje dalyje pateikiama literatūros analizė, kurios tikslas – išsiaiškinti pagrindines problemas, kylančias sandėliavimo sistemoje. Antrojoje dalyje aprašomi gauti rezultatai atlikus pusiau struktūruotą interviu ir stebėjimo tyrimą. Trečioji dalis yra projektinė, joje pateikiamas projektas, išsprendžiantis sandėliavimo sistemos problemas įmonėje. Taikyta kokybinė metodologija. Pusiau struktūruotam

interview atrinkti kompetentingiausi pašnekovai, galintys atsakyti į užduodamus klausimus. Apklausti trys pašnekovai iš keturių galimų, interview imtas pašnekovams patogiu laiku. Stebėjimo metu stebėta sandėliavimo sistema ir nustatytos problemos, suskaičiuotas bendras sandėliuojamų atsargų padėklų skaičius ir kiekvieno produkto padėklų skaičius. Stebėjimas truko visą praktikos laikotarpį – 6 savaites.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus temą, gauti rezultatai, kurie rodo, kad sandėlyje netinkamai išnaudojama erdvė, netinkamai taikomas FIFO metodas ir netelpa visos sandėliuojamos atsargos.

Reikšminiai žodžiai: *sandėliavimo sistema, erdvės išnaudojimas, FIFO metodas, stelažai.*

Kipras Tamošaitis

INŽINERINĖS TECHNIKOS EKSPLOATACINIŲ RODIKLIŲ OPTIMIZAVIMAS ATLIEKANT INŽINERINES UŽDUOTIS

Darbo vadovas – doc. dr. Nikolaj Dobržinskij

Šio baigiamojo darbo tyrimo problema – eksploatacinių rodiklių optimizavimo sprendimų trūkumas Lietuvos kariuomenėje. Tyrimo objektas – Lietuvos kariuomenės inžinerinė technika. **Tyrimo tikslas** yra pateikti Lietuvos kariuomenės inžinerinės technikos eksploatacinių rodiklių optimizavimo sprendimus organizuojant iškeltų inžinerinių užduočių vykdymą. Šio darbo tyrimo uždaviniai: 1) atlikti mokslinės literatūros sprendimų tobulinimo, optimizavimo, eksploatacinių rodiklių gerinimo tematika analizę, 2) išanalizuoti inžinerinės technikos eksploatacinių rodiklių praktinio taikymo ypatumus, 3) pateikti inžinerinės technikos eksploatacinių rodiklių optimizavimo variantus ir galimus sprendimus.

Baigiamąjį darbą sudaro aštuonios dalys: įvadas, teorinė dalis, metodologinė dalis, tiriamoji dalis, vadybiniai sprendimai bei pasiūlymai, išvados, literatūros sąrašas ir priedai. Atliekant tyrimą, taikyta kiekybinė ir kokybinė metodologija. Duomenims rinkti pasirinktas standartizuoto interviu metodas. Inžinerinės technikos operatorių apklausa anketavimo būdu buvo organizuojama gyvai, taikant matematinius imties dydžio apskaičiavimo metodus. Moksliniam eksperimentui su inžineriniu traktoriumi buvo pasitelkta specializuota duomenų kaupimo įranga ir speciali kompiuterinė programa.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus temą, gauti šie rezultatai: nustatyti teoriniai eksploatacinių rodiklių gerinimo būdai,

išskirtos pagrindinės organizacinės ir vadybinės problemos, keliančios keblumų efektyviau naudoti inžinerinę techniką, o vieno iš eksploatacinių rodiklių taikymo metu, t. y. per mokslinį eksperimentą su inžineriniu traktoriumi, pastebėta, kad su-naudojamų degalų kiekis priklauso nuo oro slėgio padangose reikšmės.

Reikšminiai žodžiai: *inžinerinė technika, kariuomenė, vadyba, optimizavimas, eksploataciniai rodikliai, organizavimas.*

**GYNYBOS IR VIEŠOSIOS
VADYBOS PROGRAMOS
BAKALAURO STUDIJŲ
*BAIGIAMŲJŲ DARBŲ
SANTRAUKOS***

Ramūnas Bikelis

VYRESNIO AMŽIAUS KARIŲ ĮSITRAUKIMAS Į DARBĄ SAUSUMOS PAJĖGŲ VADOVYBĖS ŠTABE

Darbo vadovė – prof. dr. Renata Korsakienė

Šiame baigiamajame darbe analizuojami Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų vadovybės štabo vyresnio amžiaus karių įsitraukimo į darbą veiksniai, kuriuos lemia darbo aplinka ir darbo pobūdis, darbo organizavimo reikalavimai, santykiai su vadovybe, darbo vietoje sudaromos savirealizacijos galimybės.

Tyrimo objektas – vyresnio amžiaus darbuotojų įsitraukimo į darbą veiksniai. **Tyrimo tikslas** – ištirti vyresnio amžiaus karių įsitraukimą į darbą lemiančius veiksnius Sausumos pajėgų vadovybės štabe. Tyrimo uždaviniai: 1) apibrėžti vyresnio amžiaus darbuotojo sampratą, 2) išanalizuoti vyresnio amžiaus darbuotojų įsitraukimo į darbą teorinius aspektus, 3) ištirti vyresnio amžiaus karių įsitraukimą į darbą lemiančius veiksnius Sausumos pajėgų vadovybės štabe, 4) numatyti siūlymus dėl vyresnio amžiaus karių įsitraukimo į darbą gerinimo. Tyrimo metodai: mokslinės literatūros sisteminė ir lyginamoji analizė, teisiųjų dokumentų turinio analizė, dokumentų analizė, kokybinis tyrimo metodas (interviu).

Darbo analitinė schema remiasi statutinės (karinės) organizacijos ir jos personalo analizei pritaikytu A. Maslow poreikių hierarchijos modeliu. Atliekant tyrimą, įvertintas karių pasitenkinimas darbo užmokesčiu, darbo aplinka, santykiais su vadovybe, subjektyviu profesinių sprendimų teisingumo vertinimu, darbo vietoje užtikrinamomis savirealizacijos ir tobulėjimo gali-

mybėmis, taip pat galimybėmis daryti įtaką pokyčiams bei perduoti savo patirtį kolegoms ir šių veiksmų įtaka karių požiūriui į darbovietę, savo vaidmenį joje.

Atlikus tyrimą, nustatyta, kad įsitraukimą į darbą skatina šie veiksniai: labai geros fizinės darbo sąlygos, darbo užmokestis, darbovietės užtikrinamos sveikatos priežiūros ir sveikatingumo priemonės, profesinis prestižas ir atliekamų darbų svarba, finansinės ir nefinansinės skatinimo priemonės, mikroklimatas bei galimybė perduoti sukauptą patirtį jaunesniems kolegoms. Kaip neigiamus ir įsitraukimą į darbą mažinančius veiksnius respondentai nurodė prastus santykius su kolegomis, kolegų atsainaus požiūrio į atliekamas užduotis atvejus, prastus santykius su vadovybe.

Reikšminiai žodžiai: *vyresnio amžiaus darbuotojas, įsitraukimas į darbą, įsitraukimo į darbą veiksniai, karinė tarnyba, profesinė motyvacija, Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų vadovybės štabas.*

Renaldas Bubele

KARIŲ MOTYVACIJA RENKANTIS TARNYBĄ TARPTAUTINĖSE OPERACIJOSE

Darbo vadovė – vyr. m. d. dr. Vida Česnuitytė

Lietuvos kariuomenė nuo 1994 m. siunčia savo karius į tarptautines operacijas. Dalyvavimas NATO ir JTO misijose yra Lietuvos Respublikos užsienio politikos dalis. Tarnybą tarptautinėse operacijose (toliau – TO) vykdo kariai profesionalai. Savanoriškumo principu formuojami padaliniai meta papildomų iššūkių. Tarnybos patrauklumas ir karių motyvacija tampa itin svarbūs.

Baigiamajame darbe analizuojamos „Turinio“ ir „Proceso“ motyvacijos teorijos, pateikiamas atliktas empirinis 11 Afganistane tarnaujančių karių tyrimas. Tyrimo problema – karių motyvacija ir lūkesčiai renkantis tarnybą TO. Tyrimo objektas – karių motyvacija, lėmusi sprendimą savanoriškai prisijungti prie padalinio. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti karių motyvaciją priimančią sprendimą dalyvauti TO. Tikslui pasiekti suformuluoti šie uždaviniai: 1) išnagrinėti motyvacijos karinėje tarnyboje sampratą teoriniu aspektu, 2) sudaryti dalyvavimo TO lūkesčių vadybos modelį, remiantis atitinkama mokslinė literatūra, 3) ištirti Lietuvos kariuomenėje taikomus sprendimus karių motyvacijai palaikyti, atliekant empirinį tyrimą apie karių motyvus, nuomones ir priežastis, lėmusias sprendimą, 4) suformuluoti vadybinius sprendimus, išvadas ir rekomendacijas dėl karių motyvacijos ir lūkesčių renkantis tarnybą TO vadybos. Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė ir sintezė, teisinių dokumentų turinio analizė, kokybinis tyrimas (pusiau struktūruotas interviu),

turinio (angl. *content*) analizė, lyginamoji analizė, interpretacija.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus motyvaciją renkantis tarnybą TO, galima daryti tokias išvadas: 1) vienos motyvacijos teorijos, tinkamos analizuoti karių pasirinkimus, mokslinėje literatūroje nėra, todėl motyvacijos teorijos grupuojamos į dvi pagrindines „Turinio“ ir „Proceso“ grupes (dalis teorinių teiginių pasitvirtino empirinio tyrimo metu), 2) mokslininkų sukurti teoriniai modeliai siūlo vertinti ir prognozuoti individų motyvaciją, remiantis jų nuostatomis dėl vertybių ir pasaulėžiūros; pabrėžiami specifiniai motyvai, būdingi viešajam sektoriui, 3) empirinio tyrimo metu karių įvardijamus skirtingus motyvus labiausiai lėmė tarnybos stažas ir ankstesnės tarnybos TO patirtis, 4) nustatyti galimi vadybiniai sprendimai motyvacijai kelti – padalinio sanglaudos ir skirtingų vadovavimo metodų taikymas motyvuotų karius TO metu.

Reikšminiai žodžiai: *tarptautinės operacijos (TO), motyvacija, lūkesčiai, personalo vadyba, savanoriška tarnyba, vertybių modelis.*

Danas Drapanauskas

**KARINĖS TARNYBOS IR ŠEIMOS
PAREIGŲ DERINIMO SPRENDIMAI
KARINĖSE ORO PAJĖGOSE**

Darbo vadovė – doc. dr. Jūratė Guščinskienė

Karinių šeimų tema Lietuvos mokslinėje literatūroje nėra plačiai aptarta. Randama mažai informacijos apie karių šeimas, tik atskirais atvejais analizuojami tam tikri įvykiai ir faktai šeimos problematikos tema. Lieka neišanalizuota keletas klausimų: kokie karinės tarnybos ir šeimos pareigų derinimo sprendimai yra priimami Lietuvos kariuomenėje? Kaip jie veikia derinimą ir kokius sprendimus priima pati kario šeima?

Baigiamajame bakalauro darbe analizuojami karinės tarnybos ir šeimos pareigų derinimo sunkumai ir sprendimai Lietuvos kariuomenės (toliau – LK) Karinėse oro pajėgose (toliau – KOP). Tyrimo problema: kokių sunkumų kyla KOP kariams derinant karinę tarnybą su šeimos pareigomis? Kokie LK ir pačios kario šeimos pareigų ir tarnybos derinimo sprendimai? Tyrimo objektas – karinės tarnybos ir šeimos pareigų derinimo sprendimai. **Tyrimo tikslas** – ištirti karinės tarnybos ir LK KOP kario šeimos pareigų derinimo sprendimus. Tyrimo tikslui pasiekti išskelti uždaviniai: 1) aptarti šeimos sampratą, 2) išanalizuoti kario šeimos sampratą, 3) išanalizuoti LK sprendimus, susijusius su KOP karių karinės tarnybos ir šeimos pareigų derinimu, 4) ištirti LK KOP karių nuomonę apie karinės tarnybos ir šeimos pareigų derinimo sprendimus, 5) pateikti siūlymus dėl karinės tarnybos ir šeimos pareigų derinimo LK KOP. Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, teisinių dokumentų apžvalga, interviu,

turinio (angl. *content*) analizė.

Teorinėje dalyje apžvelgiamos šeimos ir kario šeimos sampratos, analizuojami kario šeimos modeliai, taip pat akcentuojami priimti ir galiojantys LK ir LK KOP teisiniai sprendimai, padedantys derinti karinę tarnybą LK KOP ir šeimos pareigas.

Atlikus empirinį tyrimą, nustatyta, kad LK, vadovaudamasi teisiniais dokumentais, rengia įsakymus ir yra priėmusi sprendimų siekdama pagerinti karinės tarnybos ir šeimos pareigų derinimą, tačiau apie juos mažai informacijos, jų nepakanka ir juos reikia tobulinti. Darbo pabaigoje pateikiami siūlymai dėl karinės tarnybos ir šeimos pareigų derinimo sprendimų.

Reikšminiai žodžiai: *šeima, kario šeima, Lietuvos kariuomenė, Karinės oro pajėgos, šeimos pareigos, Lietuvos kariuomenės sprendimai, standartinės veiklos procedūros.*

Linas Genys

MOTYVAVIMO ĮTAKA INOVACINIAMS SPRENDIMAMS LIETUVOS KARIUOMENĖS KRAŠTO APSAUGOS SAVANORIŲ PAJĖGOSE

Darbo vadovė – doc. dr. Vidmantė Giedraitytė

Karinės inovacijos tampa pagrindiniu karinių pajėgų strateginio pranašumo veiksniumi. Šiame baigiamajame darbe pateikiamas aktualus motyvavimo įtakos inovaciniams sprendimams karinėse pajėgose tyrimas, nustatoma, kaip motyvavimas veikia inovacinius sprendimus karinėse organizacijose. Tyrimo problema: kokią įtaką motyvavimas daro inovaciniams sprendimams kariuomenėje?

Tyrimo objektas – motyvavimo įtaka inovaciniams sprendimams Lietuvos kariuomenės Krašto apsaugos savanorių pajėgose (toliau – KASP). **Tyrimo tikslas** – teoriniu ir praktiniu aspektu išanalizuoti motyvavimo įtaką inovaciniams sprendimams Lietuvos kariuomenės KASP. Tyrimo uždaviniai: 1) atskleisti inovacinių sprendimų specifiką karinėse pajėgose, 2) nustatyti motyvavimo įtaką inovaciniams sprendimams karinėse pajėgose ir pagal tai sudaryti teorinį modelį, 3) ištirti KASP Dariaus ir Girėno apygardos 2-osios rinktinės karių požiūrį į inovacinius sprendimus kariuomenėje, 4) nustatyti KASP Dariaus ir Girėno apygardos 2-osios rinktinės karių požiūrį į jų motyvavimo įtaką inovaciniams sprendimams kariuomenėje. Duomenų rinkimo metodai: mokslinės literatūros analizė, anketinė apklausa. Duomenų apdorojimo metodai: apibendrinamoji ir lyginamoji analizė, aprašomoji statistika.

Tyrimo rezultatai ir interpretacijos: daugelis respondentų

nurodė, kad jų vadai nebijo rizikuoti priimdami inovacinius sprendimus, vadų inovacinių gebėjimų lygis yra aukštas, o kariai nesipriešina pokyčiams, susijusiems su inovaciniais sprendimais, juos tenkina inovacinių sprendimų lygis. Inovacinių sprendimų taikymą riboja tai, kad nemažai karių nėra pakankamai motyvuoti ir vadovybės skatinami siūlyti inovacinius sprendimus, vadovybė ne visada žino, kaip motyvuoti karius, siekiant inovacinių sprendimų plėtros, be to, kariai nepakankamai įtraukiami į inovacinių sprendimų priėmimo procesą. Beveik visas materialinio (piniginio ir nepiniginio) ir psichologinio motyvavimo priemonių grupės geriau įvertino vadovai (karininkai ir puskarininkiai), palyginti su pavaldiniais. Karių motyvacija siūlyti inovacinius sprendimus savo kariniame vienete priklauso nuo jų statuso. Vadai turi geresnes galimybes ir aukštesnę motyvaciją siūlyti inovacinius sprendimus, palyginti su pavaldiniais.

Tyrimo išvados. Kariams inovacinių sprendimų požiūriu svarbiausios materialinio piniginio motyvavimo priemonės yra premijos ir pagrindinis darbo užmokestis. Premijų mokėjimas, taupant lėšas, KASP kariniuose vienetuose yra sustabdytas. Premijos už inovacinių sprendimų siūlymą, priėmimą ir / ar įgyvendinimą kariams niekada nebuvo mokamos. Kariams inovacinių sprendimų požiūriu svarbiausios materialinio nepiniginio motyvavimo priemonės yra dovanos ir apdovanojimai. Dovanos KASP yra per retai pasitelkiamos skatinant karius, ypač inovacinių sprendimų požiūriu. Kariams inovacinių sprendimų požiūriu svarbiausios psichologinio motyvavimo priemonės yra personalo įtraukimas į inovacinių sprendimų procesą, organizacinė (inovacijų) kultūra, vadovo elgesys su pavaldiniais ir vadovo pagyrimai bei padėkos. Iš psichologinio motyvavimo priemonių KASP pakankamai išnaudojamas tinkamas vadovo elgesys su pavaldiniais.

Reikšminiai žodžiai: *inovaciniai sprendimai, motyvavimas, motyvavimo priemonės, kariuomenė.*

Tomas Guntulis

TRANSFORMACINĖS IR TRANSAKCIINĖS LYDERYSTĖS RAIŠKA KARINĖJE ORGANIZACIJOJE

Darbo vadovas – doc. dr. Gintaras Labutis

Bakalauro baigiamajame darbe išnagrinėta lyderystės koncepcija, atskleista transformacinės ir transakcinės lyderystės esmė, išanalizuota vado lyderio elgsenos raiška ir jos svarba taikant vadovavimo teoriją organizacijose. **Tyrimo tikslas** – ištirti transformacinės ir transakcinės lyderystės teorijų taikymo svarbą kariniame vienete.

Lietuvos kariuomenės vadovavimo doktrina reglamentuoja transformacinės ir transakcinės lyderystės teorijų taikymą kartu, todėl šiame darbe buvo išskirtos būtent šios lyderystės teorijos. Siekiant išsiaiškinti, kokie transformacinės ir transakcinės lyderystės požymiai vyrauja Didžiosios kunigaikštienės Birutės ulonų batalione, buvo atliktas tyrimas, kurio metu buvo tiriama, kokia lyderystės teorija vyrauja šiame batalione remiantis vado lyderio elgsenos ypatumais.

Tyrimas atskleidė, kad batalione transformacinis lyderiavimas vyrauja šiek tiek daugiau nei transakcinis lyderiavimas. Tyrimo metu respondentai geriausiai įvertino tokius vado lyderio elgesio bruožus: pasitikėjimo ir stiprybės rodymą, pagalbą pavaldiniams ugdant gebėjimus, taip pat suvokimą, kad kiekvieno poreikiai bei gebėjimai skiriasi, ir svarbiausia, kad vadas lyderis ieško įvairių problemų sprendimo būdų. Nustatytos ir vado lyderio elgesio silpnosios pusės: per mažai laiko skiria mokymui ir švietimui, intelektualiai nestimuliuoja grupės narių, neišklauso

pavaldinių nuomonės, vadovauja reaguodamas į išimtis: suklydus pavaldiniui, blogai vertina jo darbą, laukia problemos sprendimo, tik tada imasi veiksmų.

Reikšminiai žodžiai: *lyderystė, transformacinė lyderystė, transakcinė lyderystė, Lietuvos kariuomenė, vadas, batalionas.*

Deividas Gūžys

**KRIZIŲ KOMUNIKACIJA: KORONAVIRUSO
COVID-19 PANDEMIJOS VALDYMO
ATVEJIS LIETUVOJE**

Darbo vadovė – prof. dr. Rasa Smaliukienė

Bakalauro baigiamajame darbe tyrinėjama LR Vyriausybės koordinuojama krizių komunikacija valdant COVID-19 pandemiją. Nors krizių komunikacija nėra naujas reiškinys, kiek žinoma, dar netirta LR Vyriausybės koordinuojama krizių komunikacija valdant COVID-19 pandemiją. Tyrimo objektas – LR Vyriausybės koordinuojama krizių komunikacija valdant COVID-19 pandemiją Lietuvoje. **Tyrimo tikslas** – įvertinti LR Vyriausybės koordinuojamą krizių komunikaciją valdant COVID-19 pandemiją. Tikslui pasiekti naudoti mokslinės literatūros ir dokumentų analizės, kiekybinio tyrimo, turinio (angl. *content*) analizės metodai.

Baigiamajame darbe analizuojama krizės samprata ir krizių komunikacijos teorijos, apžvelgiama COVID-19 kilmė ir pandemijos plitimo chronologija Lietuvoje. Siekiant įvertinti LR Vyriausybės koordinuojamą krizių komunikaciją valdant COVID-19 pandemiją, buvo atliktas kiekybinis tyrimas – anketinė gyventojų apklausa Lietuvoje. Nustatyta, kad LR Vyriausybė skyrė nepakankamai dėmesio pasiruošimo krizei etapui ir, valdydama COVID-19 pandemiją, komunikacijai dažnai naudojo šaltinius, kurie buvo prieinami ne visiems gyventojams. LR Vyriausybės koordinuojamą krizių komunikaciją valdant COVID-19 pandemiją Lietuvos gyventojai įvertino žemiau nei vidutiniškai. Tyrimas atskleidė, kad gyventojai labiausiai pasi-

gedo LR Vyriausybės pasiruošimo krizėms pastangų ir glaudesnio bendradarbiavimo su piliečiais valdant pandemiją. Be to, valdant šią krizę, pritrūko LR Vyriausybės savianalizės ir empatijos nukentėjusiesiems elementų. Tyrimo metu išaiškėjo ir teigiami LR Vyriausybės koordinuojamos krizių komunikacijos aspektai – informacijos gausa bei savalaikiškumas. Atsižvelgiant į darbo rezultatus ir įvertinus LR Vyriausybės koordinuojamos krizių komunikacijos valdant COVID-19 pandemiją silpnąsias puses, suformuluoti siūlymai, kurie didžiąja dalimi orientuoti į pasirengimo krizėms etapą, taip pat atkreiptas dėmesys į visuomenės informavimo spragas bei naudojamų komunikacijos strategijų vertinimą.

Reikšminiai žodžiai: *krizė, komunikacija, krizių valdymas, krizių komunikacija, COVID-19 (koronaviruso infekcija), pandemija, virusas.*

Darius Kolodzeiskis

**LIETUVOS KARIUOMENĖS SAUSUMOS
PAJĖGŲ JUOZO LUKŠOS MOKYMO CENTRO
ORGANIZACIJOS VEIKLOS
VEIKSMINGUMO VERTINIMAS**

Darbo vadovas – doc. dr. Gintaras Labutis

Veiklos veiksmingumas ir nuolatinis tobulinimas – viena svarbiausių pastangų krypčių bet kurios organizacijos raidoje. Apsisprendusi eiti kokybės ir nuolatinio tobulinimo keliu, organizacija užsitikrina tvarią ateitį. Kertinis momentas tobulinant veiklą – jos vertinimas. Šiame bakalauro darbe atskleidžiama, kokį dėmesį Lietuvos kariuomenės profesinio mokymo organizacija – Juozo Lukšos mokymo centras (toliau – JLMC) skiria veiklos tobulinimui ir vertinimui.

Iškelti keturi **tyrimo uždaviniai**: 1) išanalizuoti veiklos vertinimo priegas, taikomas civilinėse ir karinėse mokymo įstaigose: 1a. išanalizuoti organizacijų veiklos vertinimo priegas, 1b. išanalizuoti Lietuvos karinių profesinio mokymo įstaigų veiklos specifiškumą ir egzistuojančias vertinimo priegas, 2) adaptuoti pasirinktą veiklos vertinimo priegą karinei organizacijai – JLMC, 3) įvertinti JLMC veiklą adaptuota veiklos vertinimo priega, 4) pateikti siūlymus dėl veiklos gerinimo. Prieš atliekant tyrimą buvo išanalizuotos ir palygintos organizacijų veiklos vertinimo priegos, tada pasirinkta tinkamiausia adaptuoti.

Tyrimo hipotezė: versle ir viešajame sektoriuje taikomos veiklos vertinimo priegos gali būti tinkamos ir karinei organizacijai (mokymo centrai). Hipotezei patikrinti buvo pasirinktas ir pritaikytas Bendrasis vertinimo modelis (angl. *Common As-*

essment Framework). Modelis remiasi devyniais pagrindiniais vertinimo kriterijais, kurie suformuluoti pagal kokybės vadybos principus. Tyrimui atlikti buvo pasirinkti šie metodai: dokumentų analizė ir giluminis interviu su ekspertais, turinčiais sąsajų su tiriama organizacija. Atlikus tyrimą ir apibendrinus rezultatus, nustatyti JLMC įverčiai pagal kriterijus kokybės vadybos kontekste, JLMC stipriosios ir silpnosios pusės, pateikti veiklos tobulinimo siūlymai.

Reikšminiai žodžiai: *kokybės vadyba, kokybės vadybos sistema, veiklos vertinimas, profesinis mokymas, vertinimo prieiga, Europos kokybės vadybos fondas, Europos kokybės užtikrinimo tobulumo modelis, Bendrasis vertinimo modelis, subalansuotų rodiklių sistema, sugretinimo metodas.*

Arvydas Linkevičius

KOMUNIKACIJOS VAIDMUO SPRENDIMŲ PRIĖMIMO PROCESĖ

Darbo vadovė – doc. dr. Gitana Dudzevičiūtė

Sprendimų priėmimo procesą karinėje organizacijoje veikia įvairūs komunikacijos aspektai, kurių išmanymas leidžia efektyvinti valdymo procesą ir taip didinti Lietuvos kariuomenės veiklos veiksmingumą. Tyrimo problema: koks yra komunikacijos vaidmuo sprendimų priėmimo procese karinėje organizacijoje?

Tyrimo objektas – komunikacijos vaidmuo sprendimų priėmimo procese karinėje organizacijoje. **Tyrimo tikslas** – nustatyti komunikacijos vaidmenį sprendimų priėmimo procese karinėje organizacijoje. Iškelti tyrimo uždaviniai: 1) išnagrinėti sprendimų priėmimo proceso ypatumus, 2) identifikuoti komunikacijos veiksnius, darančius įtaką sprendimų priėmimo procesui, 3) ištirti, kaip karininkai ir puskarininkiai vertina sprendimų priėmimo procesą Lietuvos kariuomenės Krašto apsaugos savanorių pajėgose (toliau – KASP), 4) ištirti, kaip karininkai ir puskarininkiai vertina komunikacijos vaidmenį sprendimų priėmimo procese Lietuvos kariuomenės KASP. Tyrimo metodika: mokslinės literatūros šaltinių sisteminimas, apibendrinimas, lyginamoji analizė, anketinė apklausa, aprašomoji statistika.

Tyrimo rezultatai ir interpretacijos. Daugelio karininkų ir puskarininkų nuomone, jų priimami sprendimai turi teigiamas pasekmes, prisideda prie karinės organizacijos tikslų, priimant sprendimus pasirenkama geriausia alternatyva. Daugelio vadovaujančių karių (ypač puskarininkų) nuomone, jų priimami sprendimai nepakankamai padeda rengti karinės organizacijos

strategiją, stokojama siekio suplanuoti ir integruoti vadovybės, personalo, pavaldžių būstinių ir kitų partnerių veiklą, per mažai į sprendimų priėmimo procesą įtraukiami pavaldiniai. Daugelio karininkų ir puskarininkių nuomone, dažniausios priežastys, lemiančios netinkamų sprendimų priėmimą, yra informacijos trūkumas, netinkama komunikacija, laiko stygius, neaiški problema, netinkamas sprendimo priėmimo būdas.

Tyrimo išvados: didžiausią įtaką vadovų (ypač karininkų) sprendimų priėmimo procesui daro tokie komunikacijos kanalai, kaip raštiška komunikacija (pvz., įsakymai), žodinė (verbalinė) komunikacija „akis į akį“, žodinė komunikacija telefonu, taip pat įvairių kanalų derinimas skirtingų komunikacijos procesų metu. Daugelio karininkų ir puskarininkių vertinimu, iš komunikacijos aplinkos veiksnių didžiausią įtaką sprendimų priėmimo procesui daro emocinė (psichologinė) aplinka ir elektroninė aplinka kariniame vienete. Daugelio karininkų ir puskarininkių vertinimu, didžiausią neigiamą įtaką priimant sprendimus daro šie psichologiniai asmeniniai trikdžiai: skirtingi komunikacijos įgūdžiai, konfliktai, neigiamos emocijos, nepasitikėjimas. Daugelio karininkų ir puskarininkių vertinimu, didžiausią neigiamą įtaką sprendimų priėmimo procesui daro šie fiziniai arba aplinkos trikdžiai: laiko stoka ir per didelis informacijos srautas (puskarininkiams). Tyrimas rodo, kad informacijos srautas KASP yra nesubalansuotas.

Reikšminiai žodžiai: *komunikacijos procesas, komunikacijos kanalas, efektyvi komunikacija, komunikacijos trikdžiai, sprendimų priėmimo procesas, kariuomenė.*

Rimantas Lisauskas

VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ KARJEROS VYSTYMAS LIETUVOS KARIUOMENĖS LOGISTIKOS VALDYBOJE

Darbo vadovė – doc. dr. Dalia Prakapienė

Valstybės tarnyba – itin saugi, įdomi ir perspektyvi darbo vieta, tačiau jos karjeros vystymo aspektai tyrinėti gana siaurai, ypač Lietuvos kariuomenėje. Šiuo metu galioja Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas, kuriame yra reglamentuota valstybės tarnautojų karjera, tačiau šios nuostatos nėra itin lanksčios. Tad probleminis šio darbo tyrimo klausimas – kokie principai taikomi viešajame sektoriuje (Lietuvos kariuomenės Logistikos valdyboje) siekiant vystyti valstybės tarnautojo karjerą?

Tyrimo objektas – valstybės tarnautojo karjera Lietuvos kariuomenės Logistikos valdyboje. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti Lietuvos kariuomenės Logistikos valdybos valstybės tarnautojo karjeros vystymo ypatumus ir numatyti tobulinimo gaires. Siekiant tikslo, buvo įgyvendinti šie uždaviniai: 1) apžvelgti valstybės tarnautojo ir jo karjeros sampratą, 2) išanalizuoti valstybės tarnautojo karjerą reglamentuojančius dokumentus ir karjeros vystymo galimybes, 3) ištirti Lietuvos kariuomenės Logistikos valdybos valstybės tarnautojų požiūrį į jų karjeros vystymo galimybes ir trikdžius, 4) numatyti sprendimus dėl valstybės tarnautojo karjeros vystymo Lietuvos kariuomenės Logistikos valdyboje. Atliekant tyrimą, taikyta mokslinės literatūros bei dokumentų analizė ir kiekybinis tyrimas (anketavimas).

Tyrimas atskleidė, kad valstybės tarnautojai supranta ir sutinka, jog valstybės tarnybai yra suponuojami konstituciškai pagrįsti reikalavimai, kuriuos reikia užtikrinti. Valstybės tarnautojo karjeros samprata nėra vienareikšmė ir apima nemažai įvairių kriterijų: mokymąsi veikti individualiai, tikslų siekimą, ambicijų patenkinimą, vertingą patirtį, einamas pareigas, turimą kompetenciją, poreikius ir kt. Svarbiausi pasitenkinimo karjere veiksniai yra valstybės tarnautojui priimtinos ir skatinančios darbo sąlygos bei proto pastangų reikalaujantis darbas. Valstybės tarnautojų pagrindiniai karjeros poreikiai yra siekis savo žinias panaudoti atliekant specialias užduotis, kai yra vertinamas techninių žinių išplėtimo lygis, ilgalaikis stabilumas, finansinis saugumas ir užimtumas, statusas, atsakomybė, pažanga ir pasitenkinimas, naujovės, įvairovė ir sunkiai išsprendžiami uždaviniai. Valstybės tarnyboje vyrauja horizontalusis ir vertikalusis karjeros modeliai. Tiek galiojantį Valstybės tarnybos įstatymą, tiek valstybės tarnybos atrankos testus, tiek vertinimo ir motyvavimo sistemas valstybės tarnautojai vertina teigiamai. Dauguma valstybės tarnautojų, nors yra susidūrę su trikdžiais, galėjusiais padaryti neigiamą įtaką karjeros vystymuisi, bendrai vertinant yra patenkinti karjeros galimybėmis ir mano, kad gali ją sėkmingai vystyti.

Reikšminiai žodžiai: *valstybės tarnyba, valstybės tarnautojas, karjera, karjeros vystymas, valstybės tarnautojo karjera.*

Vidas Padimanskas

**TALENTŲ VADYBA
LIETUVOS KARIUOMENĖJE**

Darbo vadovė – prof. dr. Renata Korsakienė

Talentų vadyba padeda viešajam sektoriui reaguoti į dabartinius iššūkius, susijusius su paslaugų teikimu, skaitmenine ekonomika, kintančiais darbo rinkos bei demografiniais modeliais ir, žinoma, politiniu neapibrėžtumu, reikalingu novatoriškiems sudėtingų socialinių ir ekonominių bei politinių problemų sprendimams. Talentų vadybos kontekstas viešajame sektoriuje yra reikšmingas, tačiau apibrėžimas yra labai siauras, palyginti su privačiu sektoriumi. Skirtingai nei privataus sektoriaus talentai, apibrėžiami gana įvairiai, konceptualizacija viešojo sektoriaus talentų srityje yra tik pradinės stadijos. Lietuvos Respublikos institucijų sistema susiduria su realiomis šalies ūkio ir nacionalinės rinkos veiksmų valdymo problemomis: žmogaus intelekto ugdymu ir naudojimu, kompetencijos, būtinos specialistui, dirbančiam tam tikroje darbo vietoje, nustatymu. Visgi talentų vadybos koncepcija yra dar labai ankstyvos vystymosi stadijos, nes tik apie 5 proc. organizacijų teigia, kad turi aiškia talentų vadybos politiką ir jos veikimo procesus.

Tyrimo objektas – talentų vadyba Lietuvos kariuomenėje. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti talentų vadybą Lietuvos kariuomenėje. Tyrimo uždaviniai: 1) atskleisti talentų vadybos sampratą, 2) nustatyti talentų vadybos procesus, jų valdymo modelius ir ypatumus viešajame sektoriuje, 3) atlikti talentų vadybos gerosios praktikos Didžiosios Britanijos ir JAV kariuomenėse atvejų analizę, 4) nustatyti Lietuvos kariuomenės specialistų požiūrį į

talentų vadybą ir jos procesus Lietuvos kariuomenėje, 5) pateikti siūlymus, kaip tobulinti Lietuvos kariuomenės žmogiškųjų išteklių valdymą. Tyrimo metodai: mokslinės literatūros bei turinio analizė ir struktūruotas interviu.

Apibendrinant tyrimo rezultatus, galima teigti, kad talentų vadybos sąvoka Lietuvos kariuomenėje nėra taikoma – su tuo sutinka visi specialistai, tai patvirtina ir jau anksčiau apžvelgtos koncepcijos. Artimiausiai su talentų vadyba ir darbuotojų valdymu susiję terminai „karjera“, „didžiausią potencialą turintys kariai“, „personalo vadyba“. Remiantis artimiausiais talentų vadybai terminais, Lietuvos kariuomenėje išskirtos 8 pagrindinės problemos: skaidrumo trūkumas, poreikių nesuderinamumas, konkurencija rinkoje, „talentų“ identifikavimo sunkumai, įvairių procesų trukmė ir talentų vadybos sistemos nebuvimas, motyvacijos stoka ir kariškių pritraukimas, parengimas bei išlaikymas.

Reikšminiai žodžiai: *talentas, talentų vadyba, Lietuvos kariuomenė, kariškis, talentų vadyba Lietuvos kariuomenėje.*

Vytautas Pranaitis

NACIONALINIŲ SAUGUMĄ UŽTIKRINANČIŲ INSTITUCIJŲ STATUSAS IR KOMPETENCIJA

Darbo vadovas – lekt. Andrius Tekorius

Lietuvos Respublikos teisės aktuose įtvirtinti pagrindiniai su nacionaliniu saugumu susiję elementai išties yra reikšmingi ne tik už nacionalinį saugumą atsakingoms įstaigoms ir institucijoms. Jie sudaro prielaidas tam, kad nacionalinio saugumo samprata yra aiškinama itin plačiai, todėl atitinkama įstaiga turėtų imtis veiksmų dėl bet kokio su nacionaliniu saugumu susijusio rizikos elemento.

Tyrimo objektas – viešąjį saugumą užtikrinančių institucijų statusas ir kompetencijos. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti karių ir ekspertų požiūrį į viešąjį saugumą užtikrinančių institucijų statusą ir kompetencijas. Išskelti trys tyrimo uždaviniai: 1) išanalizuoti viešąjį saugumą užtikrinančių institucijų statuso ir kompetencijų teorinius aspektus, 2) atskleisti karių požiūrį į viešąjį saugumą užtikrinančių institucijų statusą ir kompetencijas, 3) pateikti ekspertų požiūrį į viešąjį saugumą užtikrinančių institucijų statusą ir kompetencijas. Taikyti tyrimo metodai: mokslinės ir metodinės literatūros analizė, teisės aktų apžvalga, kokybinis tyrimas (pusiau struktūruotas karių ir ekspertų interviu), sisteminė dokumentų analizė ir apibendrinimas.

Tyrimo rezultatai ir išvados. Išanalizavus karių interviu, nustatyta, kad viešąjį saugumą užtikrinančios institucijos turi tris esminius trūkumus: kompetencijų trūkumas, lėtas reagavimas į situacijas ir vadovų kompetencijų trūkumas. Tačiau aiškėja, kad visuomenė daugiau pasitiki, nei nepasitiki viešąjį saugumą

užtikrinančiomis institucijomis. Išanalizavus ekspertų interviu, nustatyta, kad viešąjį saugumą užtikrinančių institucijų kompetencijos apima viešosios tvarkos užtikrinimą, nusikalstamų veikų užkardymą, prevencinės veiklos vykdymą ir viešojo intereso gynimą. Nustatyti pagrindiniai trūkumai: komandinio darbo trūkumas, netinkama tarpusavio komunikacija, neefektyvus funkcijų pasidalijimas, nėra vieno visas institucijas kontroliuojančio organo.

Reikšminiai žodžiai: *nacionalinis saugumas, viešasis saugumas, institucija, statusas, kompetencija.*

Virginijus Stonys

**PUSKARININKIŲ KARJEROS VALDYMAS
LIETUVOS KARIUOMENĖJE:
BATALIONO ATVEJIS**

Darbo vadovė – doc. dr. Jūratė Guščinskienė

Nuolat augantys reikalavimai kariams ir besikeičiantis visuomenės požiūris į kariuomenės reikšmingumą kelia daug naujų karių karjeros valdymo iššūkių. Kadangi puskarininkio karjeros modelio, pritaikyto kiekvienam tarnybos vienetui, nėra, dėl kariuomenės specifikos sudėtinga valdyti karių karjerą.

Karjeros valdymas gana plačiai nagrinėjamas vadybos kontekste, tačiau yra vos keli autorių darbai, apimantys karinį kontekstą. Lietuvos kariuomenės teisinėje bazėje yra dokumentų, reglamentuojančių laipsnių suteikimo tvarką kareiviams, puskarininkiams bei karininkams, tačiau nėra puskarininkių karjeros valdymo gairių atskiruose padaliniuose.

Tyrimo problema – puskarininkių karjeros valdymo įgyvendinimas Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų batalione. Tyrimo objektas – puskarininkių karjeros valdymas Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų batalione. **Tyrimo tikslas** – ištirti puskarininkių karjeros valdymą Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų batalione. Tyrimo uždaviniai: 1) išanalizuoti teorinius ir teisinius karjeros valdymo aspektus, 2) išanalizuoti puskarininkių karjeros valdymą Lietuvos kariuomenėje, 3) ištirti puskarininkių nuomonę apie karjeros valdymą Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų batalione, 4) pateikti siūlymus, kaip tobulinti puskarininkių karjeros valdymą. Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, teisinių dokumentų apžvalga, interviu, turinio analizė.

Atlikus puskarininkių karjeros valdymo Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų batalione teisinių dokumentų apžvalgą ir praktinę analizę, nustatyta, kad puskarininkių karjeros planavimas batalione vyksta karjerą planuojant pačiam kariui bei organizacijai siūlant vertikalios ir horizontalios karjeros galimybes pagal nustatytus reikalavimus ir tvarkas. Karinė organizacija iš dalies siekia kario karjeros tvarumo, tačiau ne visada kariuomenės poreikiai atitinka kario lūkesčius dėl karjeros. Taip pat nustatyta, kad, organizuojant puskarininkių karjerą, vykdomas veiklos vertinimas, priimami karjeros sprendimai, vyksta mokymai, o puskarininkių karjeros valdymas planuojamas ir organizuojamas vadovaujantis bendrais karjerą kariuomenėje reglamentuojančiais dokumentais. Puskarininkių nuomonės tyrimas apie karjeros valdymą atskleidė tokius trūkumus: nepakankamą šios srities teisinį reglamentavimą, nepakankamas karių žinias apie šios srities teisės aktus, vadovybės neobjektyvumą karių karjeros atžvilgiu bei sunkumus, kylančius kariams siekiant aukštesnio karinio laipsnio, moterų diskriminaciją dėl lyties. Atsižvelgiant į tyrimo rezultatus, pateikti siūlymai, kaip tobulinti puskarininkių karjeros valdymą.

Reikšminiai žodžiai: *karjera, karjeros valdymas, karinė organizacija, puskarininkis, karjeros planavimas, batalionas.*

Darius Žukovas

NUOLATINĖS PRIVALOMOSIOS PRADINĖS KARO TARNYBOS KARIŲ LYDERYSTĖS RAIŠKA

Darbo vadovė – prof. dr. Rasa Smaliukienė

Baigiamajame darbe analizuojama lyderystės raiška nuolatinėje privalomojoje pradinėje karo tarnyboje. Lyderystė – tai procesas, kai asmuo daro įtaką grupės nariams, siekiantiems grupės ar organizacijos tikslų. Lietuvos karinių pajėgų rengimo doktrinoje nurodoma, kad tas karys yra lyderis, kuris šalia esančių karių įkvepia būti lyderiu. Pabrėžiama, kad būtent tokių karių reikia Lietuvos kariuomenei.

Šio **tyrimo tikslas** – ištirti nuolatinės privalomosios pradinės karo tarnybos karių lyderystės raišką. Iškelti trys tyrimo uždaviniai: 1) išanalizuoti nuolatinės privalomosios pradinės karo tarnybos karių lyderystės raišką teoriniu požiūriu, 2) ištirti nuolatinės privalomosios pradinės karo tarnybos karių lyderystės raiškos aspektus, 3) nustatyti lyderystės raiškos skatinimo prioritetus nuolatinėje privalomojoje pradinėje karo tarnyboje. Taikyti du tyrimo metodai: mokslinės ir metodinės literatūros analizė bei kiekybinis tyrimas – anketinė nuolatinės privalomosios pradinės karo tarnybos karių apklausa.

Ištyrus nuolatinės privalomosios pradinės karo tarnybos karių lyderystės raiškos aspektus, nustatyta, kad aukščiausiai vertinami keturi lyderystės raiškos faktoriai: kompetencija, tikslinio vadovavimo kultūros formavimas, įsipareigojimas bei troškimas pasiekti tikslą ir intelektas. Taip pat nustatyta, kad lyderystės raiškos skatinimo prioritetai nuolatinėje privalomojoje pradinėje karo

tarnyboje turi būti orientuoti į keturis lyderystės raiškos faktorius: iniciatyvą, pasitikėjimą, bendrą supratimą ir rizikos toleravimą.

Reikšminiai žodžiai: *nuolatinė privalomoji pradinė karo tarnyba, karys, lyderystės raiška.*

Dmitrijus Baziliukas

**LIETUVOS RESPUBLIKOS, EUROPOS
SAJUNGOS IR ŠIAURĖS ATLANTO
SUTARTIES ORGANIZACIJOS
ĮSLAPTINTOS INFORMACIJOS APSAUGOS
ADMINISTRAVIMO ASPEKTAI**

Darbo vadovas – lekt. Andrius Tekorius

Atsižvelgiant į geopolitinę situaciją pasaulyje ir į kibernetines atakas, nukreiptas prieš Lietuvos institucijas, reikia atkreipti dėmesį į informacijos saugumo svarbą, nes informacija yra vienas iš pagrindinių dabar plačiai naudojamų įrankių norint pakenkti institucijai arba gauti informacijos apie institucijos personalą ir jos gaminamą produktą. Ypač svarbus informacijos saugumas sukarintose institucijose (pvz., Lietuvos kariuomenėje) bei institucijose, atsakingose už Lietuvos energetinį saugumą (pvz., AB „Ignitis“), nes informacijos nutekimas arba praradimas gali turėti skaudžių pasekmių pačiai institucijai ir jos personalui.

Naujų technologijų diegimas skatina efektyviau siekti rezultatų, bet atsiranda ir grėsmių iš trečiųjų šalių, kurias domina įvairaus pobūdžio informacija, kartu ir įslaptinta. Administracinių procedūrų nevykdymas gali paskatinti įslaptintos informacijos pagrobimą ir neteisėtą atskleidimą.

Baigiamojo bakalauro darbo tyrimo objektas – įslaptintos informacijos administravimo aspektai. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti Lietuvos Respublikos, Europos Sąjungos ir Šiaurės Atlanto sutarties organizacijos (toliau – NATO) teisės aktus ir atskleisti,

kokius aspektus apima įslaptintos informacijos administravimas Lietuvos Respublikoje, Europos Sąjungoje ir NATO. Iškelti tryų tyrimo uždaviniai: 1) atrinkti teisės aktus, reglamentuojančius įslaptintos informacijos apsaugos administravimą Lietuvos Respublikoje, Europos Sąjungoje ir NATO, 2) atskleisti, kokias procedūras apima įslaptintos informacijos administravimas Lietuvos Respublikoje, Europos Sąjungoje ir NATO, 3) pateikti apibendrinimą.

Baigiamąjį darbą sudaro įvadas, teorinė dalis, metodologinė dalis, analizė ir tyrimo rezultatų aptarimas, išvados, literatūros sąrašas ir priedai.

Reikšminiai žodžiai: *konfidenciali informacija, informacijos saugumas, informacijos valdymas, administravimas, rizikos.*

Romas Burneckis

EKSTREMALIŲJŲ SITUACIJŲ VALDYMAS PANAUDOJANT LIETUVOS KARIUOMENĖS RESURSUS

Darbo vadovė – prof. dr. Svajonė Bekešienė

Šio darbo tyrimo tema – Lietuvos kariuomenės resursų naudojimas valdant ekstremaliąsias situacijas. Analizuojama tema yra aktuali, nes pastaraisiais metais šalyje ne kartą kilo ekstremalioji situacija, kai buvo reikalinga Lietuvos kariuomenės pagalba. Todėl svarbu žinoti, kaip gali būti naudojami Lietuvos kariuomenės resursai.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti Lietuvos kariuomenės resursų naudojimą valdant ekstremaliąsias situacijas. Tikslui pasiekti analizuojami literatūros šaltiniai ir moksliniai straipsniai, jais remiantis nustatytos reikiamos gelbėjimo priemonės likviduojant ekstremaliąją situaciją. Siekiant įvertinti Lietuvos kariuomenės resursų naudojimą valdant ekstremaliąsias situacijas, atliktas ekspertinis ir kiekybinis tyrimas. Nustatyta, su kokiais sunkumais susidurta, analizuojant konkrečią ekstremaliąją situaciją Radviliškyje, kai 2016 m. kilo gaisras kuro granulių gamykloje. Susisteminus iš respondentų gautą informaciją, pateikiamos rekomendacijos, kaip išvengti ekstremaliųjų situacijų ir kaip pagerinti jų valdymą.

Vertinant Lietuvos kariuomenės resursų naudojimą valdant ekstremaliąsias situacijas, pasirinktas ekspertinio tyrimo metodas, kuriu siekta sužinoti, kaip buvo likviduojamas gaisras Radviliškyje ir kaip buvo panaudoti Lietuvos kariuomenės resursai. Taip pat tyrimo tikslui pasiekti buvo pasirinktas kiekybinio

tyrimo metodas – juo nustatytas Lietuvos kariuomenės resursų poreikis likviduojant ekstremaliąsias situacijas.

Apibendrinant tyrimo rezultatus, galima teigti, kad papildomos Lietuvos kariuomenės gelbėjimo priemonės būtų padėjusios greičiau likviduoti gaisrą ir jo sukeltus padarinius, tokius kaip didelė oro ir vandens telkinių tarša.

Reikšminiai žodžiai: *ekstremalioji situacija, valdymas, grėsmė, resursai.*

Povilas Butkevičius

**LYČIŲ LYGIŲ GALIMYBIŲ
UŽTIKRINIMAS DARANT KARJERĄ
LIETUVOS KARIUOMENĖJE**

Darbo vadovė – doc. dr. Jūratė Guščinskienė

Tyrimo problema: koks vyrų puskarininkių požiūris į moterų galimybes siekti karjeros Lietuvos kariuomenėje (toliau – LK) lygiomis teisėmis ir sąlygomis su vyrais? Tyrimo objektas – lyčių lygių galimybių užtikrinimas darant karjerą LK. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti lyčių lygių galimybių užtikrinimą darant karjerą LK. Tyrimo uždaviniai: lyčių lygių galimybių ir karjeros sampratų apibrėžimas, jų teisinis reglamentavimas, vyrų puskarininkių požiūris į moterų karjerą kariuomenėje. Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, teisinių dokumentų apžvalga, interviu, kokybinė dokumentų turinio analizė.

Išanalizavus lyčių lygių galimybių sampratą, galima teigti, kad lyčių lygybė reiškia vienodas galimybes, teises ir pareigas, nesvarbu, kokia asmens lytis, o išnagrinėjus teisinį reglamentavimą, pastebima, kad demokratiniai procesai ir augantis visuomenės įsitraukimas į lyčių lygių galimybių politikos užtikrinimą visuomenėje suteikė moterims daugiau galimybių ne tik politikos, švietimo ar darbo, bet ir krašto gynybos srityje.

Karjera yra pagrindinę individo gyvenimo dalį besitęsiantis procesas, ir jos modelius privalo pasirinkti pats individas. LK reglamentuojanti teisinė bazė nesudaro kliūčių siekti karjeros abiem lytims vienodai. Empirinio tyrimo metu ištyrus vyrų puskarininkių požiūrį į moterų karjerą kariuomenėje, galima teigti, kad jų požiūris yra teigiamas. Nors visi informantai pa-

demonstravo neigiamas nuostatas stereotipinio mąstymo atžvilgiu, kai kurie jų patys tebesilaiko senų stereotipų. Tyrimo dalyviai teigė, kad moterų indėlis į krašto apsaugos sistemą yra labai svarbus, bet kartu daugelis jų išreiškė nuomonę, kad moterų vieta yra tik kariuomenės administracijoje ir logistikoje. Jų nuomone, lyties veiksnys neturi įtakos karjerai LK, o teisinė bazė užtikrina vienodas galimybes siekti karjeros kariuomenėje abiem lytims vienodai. Kita vertus, kaip pagrindinius galimus moterų karjeros trikdžius puskarininkiai įvardijo galimas stereotipinio mąstymo apraiškas.

Reikšminiai žodžiai: *lyčių lygybė, karjera, diskriminacija, stereotipai, moterų kariuomenėje.*

Linus Genutis

**INDIVIDUALIŲ IR ORGANIZACINIŲ
VERTYBIŲ SUDERINAMUMAS LIETUVOS
KARIUOMENĖS KARO MEDICINOS
TARNYBOJE: PARAMEDIKŲ ATVEJIS**

Darbo vadovė – prof. dr. Rasa Smaliukienė

Bakalauro baigiamajame darbe analizuojamas paramedikų individualių ir organizacinių vertybių suderinamumas Lietuvos kariuomenės Karo medicinos tarnyboje, vertinamas jų požiūris į savo ir organizacijos, kurioje tarnauja, vertybių suderinamumą.

Tyrimo objektas – individualių ir organizacinių vertybių suderinamumas. **Tyrimo tikslas** – įvertinti paramedikų individualių ir organizacinių vertybių suderinamumą Lietuvos kariuomenės Karo medicinos tarnyboje. Tyrimo uždaviniai: 1) apibrėžti individualias ir organizacines vertybes, 2) palyginti Lietuvos kariuomenės kario ir Lietuvos kariuomenės vertybes, 3) išanalizuoti paramedikų tarnybos išskirtinumą Lietuvos kariuomenės Karo medicinos tarnyboje, 4) įvertinti Lietuvos kariuomenės Karo medicinos tarnybos paramedikų individualių ir organizacinių vertybių suderinamumą. Tyrimo metodai: mokslinės literatūros šaltinių sisteminė ir lyginamoji analizė, antrinė informacijos duomenų analizė, teisės aktų ir teisinių dokumentų apžvalga bei jų analizė, kiekybinio tyrimo metodas – anketinė apklausa, statistinė duomenų analizė.

Pirmoji baigiamojo darbo dalis skirta individualių ir organizacinių vertybių suderinamumo teoriniams aspektams apžvelgti. Antrojoje dalyje aprašomas individualių ir organizacinių vertybių suderinamumo Lietuvos kariuomenės Karo medicinos

tarnyboje tyrimas. Trečiojoje tyrimo dalyje, naudojant SPSS programos paketą, analizuojami gauti tyrimo rezultatai, vertinamas jų validumas ir patikimumas bei paramedikų individualių ir organizacinių vertybių suderinamumas.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus temą, nustatyta, kad klausimynas yra validus, gauti tyrimo rezultatai yra statistiškai reikšmingi ir patikimi, tarp individualių ir organizacinių vertybių yra statistiškai reikšmingas tiesinis teigiamas vidutinio stiprumo ir labai stiprus ryšys. Tad galima teigti, kad egzistuoja paramedikų individualių ir organizacinių vertybių suderinamumas Lietuvos kariuomenės Karo medicinos tarnyboje.

Reikšminiai žodžiai: *vertybė, individualios vertybės, organizacinės vertybės, vertybių suderinamumas, kongruencija, paramedikas.*

Giedrius Gudaitis

**RYŠYS TARP GYNYBOS IŠLAIDŲ IR
SOCIALINIO-EKONOMINIO SAUGUMO
BALTIJOS ŠALYSE**

Darbo vadovė – doc. dr. Gitana Dudzevičiūtė

Baigiamojo darbo tyrimo problema: ar egzistuoja ryšys tarp gynybos išlaidų ir socialinio-ekonominio saugumo Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje? Tyrimo objektas – ryšys tarp gynybos išlaidų ir socialinio-ekonominio saugumo Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti ryšį tarp gynybos išlaidų ir socialinio-ekonominio saugumo Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje. Tyrimo uždaviniai: 1) atskleisti gynybos išlaidų ir socialinio-ekonominio saugumo teorinius aspektus, 2) atlikti Lietuvos, Latvijos ir Estijos gynybos išlaidų lyginamąją analizę, 3) atlikti Lietuvos, Latvijos ir Estijos socialinių-ekonominių rodiklių lyginamąją analizę, 4) atlikus gynybos išlaidų ir socialinių-ekonominių rodiklių koreliacinę-regresinę analizę, pateikti viešosios politikos kryptis.

Baigiamąjį darbą sudaro trys dalys. Teorinėje dalyje nagrinėjami gynybos išlaidų ir socialinio-ekonominio saugumo aspektai. Antrojoje darbo dalyje pristatoma metodologija. Trečioji dalis skirta ryšio tarp gynybos išlaidų ir socialinio-ekonominio saugumo Baltijos šalyse analizei.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros šaltinių ir teisinių dokumentų sisteminimas, analizė ir apibendrinimas, struktūrinių pokyčių rodiklių: absoliutaus struktūrinių pokyčių rodiklio, struktūrinių pokyčių intensyvumo rodiklio, Finger-Kreinin rodiklio, vertinimas, koreliacinė-regresinė analizė.

Tyrimo rezultatai parodė, kad yra ryšys tarp gynybos išlaidų ir socialinių-ekonominių rodiklių, tačiau mažiausiai reikšmingas Latvijoje bei Estijoje yra gynybos išlaidų ir infliacijos ryšys. Lietuvoje mažiausias reikšmingas ryšys yra tarp gynybos išlaidų ir tokių socialinių-ekonominių rodiklių, kaip infliacija ir nedarbas. Šie rodikliai neveikia gynybos išlaidų dydžio. Gynybos išlaidas veikia BVP vienam gyventojui, valstybės skola, nedarbo lygis, vidutinis darbo užmokestis.

Reikšminiai žodžiai: *gynyba, gynybos išlaidos, BVP, Baltijos šalys, socialinis-ekonominis saugumas.*

Marius Jačiauskas

**EKSTREMALIOSIOS SITUACIJOS,
REAGUOJANT Į COVID-19 GRĖSMĘ,
VALDYMAS: ŠILUMOS TIEKIMO
ĮMONĖS ATVEJIS**

Darbo vadovė – doc. dr. Ramutė Vaičaitienė

Šilumos tiekimo įmonės nebuvo susidūrusios su panašaus pobūdžio ekstremaliosiomis situacijomis, todėl daroma prielaida, kad šios įmonės nėra pasirengusios jos valdyti, t. y. reaguoti į COVID-19 grėsmę. Baigiamojo darbo tyrimo probleminis klausimas: kaip turėtų būti valdoma ekstremalioji situacija, reaguojant į COVID-19 grėsmę, šilumos tiekimo įmonėje?

Tyrimo objektas – ekstremaliosios situacijos, reaguojant į COVID-19 grėsmę, valdymas šilumos tiekimo įmonėje. **Tyrimo tikslas** – išsiaiškinti ekstremaliosios situacijos, reaguojant į COVID-19 grėsmę, valdymo problematiką šilumos tiekimo įmonėje. Iškelti tyrimo uždaviniai: 1) apibrėžti ekstremaliosios situacijos valdymo sampratą, 2) apžvelgti ekstremaliųjų situacijų valdymo ypatumus, 3) išnagrinėti ekstremaliosios situacijos, reaguojant į COVID-19 grėsmę, valdymo ypatumus šilumos tiekimo įmonėje, 4) parengti rekomendacijas, kaip tobulinti ekstremaliosios situacijos, reaguojant į COVID-19 grėsmę, valdymą šilumos tiekimo įmonėje.

Baigiamojo darbo struktūra. Pirmojoje, teorinėje, darbo dalyje analizuojami ekstremaliosios situacijos valdymo teoriniai aspektai: ekstremaliosios situacijos valdymo samprata ir ypatumai, ekstremaliosios situacijos valdymas Lietuvoje bei ekstremaliosios situacijos valdymas COVID-19 atveju. Antrojoje, analiti-

nėje, darbo dalyje pateikiamas atliktas ekstremaliosios situacijos valdymo šilumos tiekimo įmonėje empirinis tyrimas: pristatoma tyrimo metodologija, atlikta UAB „Jonavos šilumos tinklai“ situacijos analizė bei interviu, aptariami tyrimo rezultatai. Darbo pabaigoje pateikiamos išvados ir rekomendacijos.

Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė metodologija. Duomenims rinkti pasitelkti situacijos analizės, dokumentų analizės, stebėjimo, SSGG analizės, interviu, turinio analizės metodai.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus temą, parengtas modelis, kaip įmonėje turėtų būti valdoma ekstremalioji situacija reaguojant į COVID-19 grėsmę. UAB „Jonavos šilumos tinklai“ ekstremaliosios situacijos valdymas reaguojant į COVID-19 grėsmę iš esmės atitiko pirmaujančių pasaulio įmonių pavyzdžius. Bendrovė skyrė atsakingus darbuotojus, vertino situaciją, priėmė sprendimus, rengė teisės aktus, taikė priemones, skyrė išteklių ir operatyviai, lanksčiai, profesionaliai reagavo į situacijos pokyčius. Tai leido suvaldyti įmonės procesus, teikiamas paslaugas, personalą, ryšius su klientais, aktyviai išnaudojant informacinių technologijų galimybes. Kita vertus, įmonė mažiau kreipė dėmesio į ekstremaliosios situacijos valdymą išorėje, nepasirūpino tais darbuotojais ir klientais, kuriems sunkiau sekėsi komunkuoti ir dirbti išmaniuoju būdu. Tad siūloma skatinti vietines įmones keistis informacija apie ekstremaliosios situacijos valdymo praktikas, darbuotojams lavinti išmaniųjų technologijų valdymo įgūdžius ir prisitaikyti prie „neišmaniųjų“ klientų.

Reikšminiai žodžiai: *ekstremalioji situacija, ekstremaliųjų situacijų valdymas, COVID-19, pandemija, ekstremaliųjų situacijų valdymas įmonėje.*

Andrius Jankeliūnas

ŽINIŲ VADYBOS BŪKLĖ LIETUVOS KARIUOMENĖS VIENETE

Darbo vadovas – doc. dr. Gintaras Labutis

Lietuvos kariuomenė, kaip ir bet kuri kita organizacija, kaučia ir valdo žinias. Tai leidžia teigti, kad Lietuvos kariuomenės vienete turėtų būti pastebimi žinių vadybos principai. Visa tai kelia klausimus, kokie žinių vadybos principai yra taikomi Lietuvos kariuomenėje, kokie procesai naudojami, ir panašiai. Į šiuos klausimus būtų galima atsakyti atlikus Lietuvos kariuomenės žinių vadybos būklės tyrimą.

Tyrimo problema: kokia yra žinių vadybos būklė Lietuvos kariuomenės kariniame vienete? Tyrimo objektas – žinių vadybos būklė Lietuvos kariuomenės kariniame vienete. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti žinių vadybos būklę Lietuvos kariuomenės kariniame vienete. Tyrimo uždaviniai: 1) išnagrinėti žinių ir žinių vadybos sampratą bei tikslus, 2) atskleisti žinių vadybos procesus ir žinių vadybos būklės vertinimo modelius, 3) išanalizuoti Lietuvos kariuomenės žinių vadybos aspektus ir būklės vertinimo modelį, 4) ištirti pasirinkto Lietuvos kariuomenės karinio vieneto žinių vadybos būklę. Tyrimo metodai: mokslinės literatūros šaltinių sisteminimas, apibendrinimas, lyginamoji analizė ir giluminis (pusiau struktūruotas) interviu. Darbo struktūra: įvadas, teorinė dalis, giluminis (pusiau struktūruotas) interviu, išvados, rekomendacijos ir literatūros sąrašas.

Atliekant tyrimą, pasitelkta kokybinė metodologija. Tyrimo metodas – giluminis (pusiau struktūruotas) interviu. Atrankos metodas: pasirinkti ekspertai, kurių pareigos tiesiogiai susiju-

sios su žinių vadyba ar žiniomis. Informantų pareigų vykdymo vidurkis – 2 metai, išsilavinimas – aukštasis, o tarnybos stažas – daugiau kaip 5 metai. Pasirinkti 7 informantai – ekspertai. Tyrimo organizavimas: 1) bandomasis interviu, 2) interviu, 3) informantų vertinimas, 4) interviu analizė ir vertinimas, 5) brandos lygio nustatymas, 6) gairių ir išvadų pateikimas.

Atliktas tyrimas atskleidė, kad žinių vadyba Lietuvos kariuomenės vienetė yra naujas dalykas, nebūdingas jo veiklai. Teorinės analizės metu atskleisti žinių vadybos elementai, sistemos, procesai ir jų vertinimas tirtame kariniame vienetė neegzistuoja, tačiau pastebimi kai kurie aspektai. Lietuvos kariuomenės išmoktų pamokų procesai ir sistema yra giminingi žinių vadybos procesams ir sistemai. Tyrimas atskleidė, kad holistinė žinių vadyba kariniame vienetė sunkiai pastebima. Apibendrinant galima teigti, kad kariniame vienetė yra išmoktų pamokų procesai ir sistema, tačiau jie neatitinka teorinėje darbo dalyje pateiktų žinių vadybos analizės išvadų.

Reikšminiai žodžiai: *žinios, žinių vadyba, Lietuvos kariuomenė, žinių vadybos būklė, žinių vadybos būklės vertinimas.*

Karolis Januška

VISUOTINIŲ TECHNOLOGINIŲ TENDENCIJŲ NUMATYMAS LIETUVOS KARIUOMENĖS SPECIALIŲJŲ OPERACIJŲ PAJĖGŲ OPERACINEI APLINKAI

Darbo vadovė – prof. dr. Rasa Smaliukienė

Visuotinių technologinių tendencijų numatymas – plačiai taikoma praktika Vakarų šalių ginkluotosiose pajėgose. Tuo siekiama geriau pasiruošti strateginiam planavimui. Iš anksto parengtas dokumentas padeda lengviau susitarti, kokiam ateities scenarijui ruošiamasi bei vystomi pajėgumai, tačiau Lietuvos kariuomenės Specialiųjų operacijų pajėgų (toliau – LK SOP) aspektu tai mažai tyrinėta sritis.

Tyrimo objektas – LK SOP ateities operacinė aplinka, veikiama visuotinių technologinių tendencijų. **Tyrimo tikslas** – ištirti visuotinių technologinių tendencijų įtaką LK SOP operacinei aplinkai. Tyrimo uždaviniai: 1) išanalizuoti visuotinių tendencijų problematiką ir jų įtaką numatant ateitį, 2) išanalizuoti visuotinių tendencijų numatymo metodus, 3) identifikuoti svarbiausias visuotines technologines tendencijas ir jų galimą poveikį LK SOP ateities operacinei aplinkai.

Pirmojoje darbo dalyje pristatomi teoriniai numatymo metodai ir jų klasifikacija, analizuojama visuotinių tendencijų problematika bei jų įtaka numatant ateitį, analizuojami visuotinių tendencijų numatymo metodai, apibūdinama LK SOP operacinė aplinka. Antrojoje dalyje pateikiamas atliktas visuotinių tendencijų įtakos LK SOP operacinei aplinkai tyrimas. Darbo pabaigoje dėstomos išvados ir rekomendacijos.

Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė metodologija. Duomenims rinkti pasirinktas interviu metodas. Remiantis dokumentine analize, apibrėžta ateities operacinė aplinka. Ekspertų apklausos būdu identifikuotos tendencijos, galimos grėsmės ir galimybės, kurios formuos ateities operacinę aplinką ir kurias sukels inovacijos ir technologinis progresas. Ekspertų interviu buvo atliekamas pagal bendrą standartizuotą klausimyną su galimybe pridėti papildomų klausimų. Apklausti ekspertai, tiesiogiai susiję su Lietuvos ar kitų NATO šalių Specialiųjų operacijų pajėgomis arba dirbantys gynybos inovacijų srityje viešajame bei privačiame sektoriuose.

Tyrimo metu buvo vykdoma tikslinė informantų atranka pasitelkus „sniego gniūžtės“ metodą. Informantai pasirinkti iš Specialiųjų operacijų pajėgų karių, taip pat gynybos inovacijų sektoriaus atstovai. Pagrindiniai atrankos kriterijai – informantų tarnybinė patirtis (eitos arba einamos pareigos), susijusi su gynybos inovacijomis, bei pačių informantų rekomendacijos. Iš viso atlikti 7 interviu.

Reikšminiai žodžiai: *numatymas, operacinė aplinka, Specialiųjų operacijų pajėgos, ateities karyba.*

Edgaras Jarašius

LANKSČIŲ DARBO FORMŲ TAIKYMO YPATYBĖS KARINĖJE ORGANIZACIJOJE

Darbo vadovė – lekt. Aušra Kaminskaitė

Karinėms organizacijoms būdinga biurokratija ir gana lėtas reagavimas į pokyčius vadybos srityje. Karinėje organizacijoje lengvai pritaikomų ir efektyvių lanksčių darbo formų paieška sukuria problemų. Susidaro pokyčių barjeras, nes, norint struktūruotai pereiti prie darbo formų pokyčių kariniuose vienetuose, reikia ne tik tinkamai pateikti analizės rezultatus, bet ir tinkamai pasiruošti pokyčiams.

Tyrimo objektas – lanksčių darbo formų taikymo galimybės karinėje organizacijoje. **Tyrimo tikslas** – ištirti X kariniame vienetė taikomas lanksčias darbo formas numatant jų tobulinimo galimybes. Išskirti trys tyrimo uždaviniai: 1) nustatyti kariams tinkamiausias lanksčias darbo formas, 2) išsiaiškinti lanksčių darbo formų taikymo galimybes bei sąlygas X kariniame vienetė, 3) nustatyti lanksčių darbo formų tobulinimo galimybes X kariniame vienetė.

Teorinėje darbo dalyje nagrinėjamos lanksčios darbo formos ir jų samprata. Pateikiamas teisinis šių formų reguliavimas ir teorinis jų pritaikymas karinėje organizacijoje. Taip pat aptariamos ir kitų valstybių kariuomenėse taikomos lanksčios darbo formos. Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė metodologija. Duomenims rinkti pasirinktas pusiau struktūruotas ekspertų interviu. Taikytas netikimybinės patogios atrankos imties metodas. Tyrimas vykdytas Lietuvos kariuomenės X kariniame vienetė. Duomenys rinkti 2021 m. gruodžio 9–19 dienomis. Imtį sudarė

7 tiriamo karinio vieneto Personalo skyriaus respondentai.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus temą, gauti pagrindiniai rezultatai. Lanksčios darbo formos suprantamos kaip lankstus darbo laikas, darbo vieta ir būdas. Užsienio šalių kariniai vienetai sėkmingai taiko lanksčias darbo formas. Tirtame Lietuvos kariuomenės X kariniame vienete yra galimybių taikyti lanksčias darbo formas, tačiau reikia nustatyti jų taikymo sąlygas. Respondentų identifikuotos lanksčios darbo formos (lanksti darbo dienos pradžia ir/ar pabaiga bei nuotolinis darbas) netaikomos, o taikomi tik neformalūs individualūs susitarimai, priskirtini prie lanksčių darbo formų.

Reikšminiai žodžiai: *lanksčios darbo formos, karinė organizacija, nuotolinis darbas, darbo laiko režimas, lankstus darbo grafikas, darbo ir šeimos darna.*

Vytautas Lazdinis

EMOCINIO INTELEKTO ĮTAKA KOMUNIKACIJAI KARIUOMENĖJE

Darbo vadovė – doc. dr. Rolanda Kazlauskaitė-Markelienė

Paskutiniaisiais dešimtmečiais emocinio intelekto koncepcija tapo labai populiari ir žinoma ne tik socialinėje ar organizaciniame psichologijoje, bet ir vadybos moksle. Gebėjimas perduoti pageidaujamą emociją kitiems suteikia pranašumą, daro komunikaciją efektyvesnę ir prisideda prie individų pasitenkinimo bendraujant su kitais. Emocinis intelektas vaidina svarbų vaidmenį formuojant individo tarpusavio santykius tiek individualiu, tiek komandiniu lygiu. Žmonėms, turintiems aukštesnį emocinį intelektą, pavyksta įdomiau ir ryžtingiau perteikti savo tikslus, idėjas ir ketinimus. Emocinis intelektas yra susijęs ir su socialiniais įgūdžiais, reikalingais komandiniam darbui. Visi šie gebėjimai prisideda prie pasitenkinimo asmeniniu ir profesiniu gyvenimu.

Baigiamojo darbo **tyrimo tikslas** – nustatyti pasitenkinimą komunikacija kariniame vienete ir jo sąsajas su emociniu intelektu.

Pirmojoje darbo dalyje pristatoma emocinio intelekto įtakos komunikacijai organizacijoje teorinė analizė. Išsamiau nagrinėjama emocinio intelekto sampratos istorija bei Mayerio ir Saloveyaus, Golemano, Bar-Ono emocinio intelekto modeliai. Antrojoje darbo dalyje pateikiama emocinio intelekto ir komunikacijos tyrimo metodika. Pasirinktas kiekybinis tyrimas atliekant anketinę apklausą (naudotas emocinio intelekto klausimynas (Petrides, Furnham, 2006) ir pasitenkinimo komunikacija

klausimynas (Downs, Hazen, 1977). Šioje dalyje išsamiai pristatomi tyrimo duomenys.

Tyrimo rezultatai parodė, kad emocinis intelektas yra susijęs su komunikacijos kokybe. Nors, analizuojant duomenis, ne tarp visų emocinio intelekto subkategorijų ir pasitenkinimo komunikacija buvo stebima koreliacija bei duomenų statistinis reikšmingumas, gauti rezultatai vis dėlto leido daryti prielaidą, kad respondentai, turintys aukštesnius emocinio intelekto balus, yra labiau patenkinti komunikacija.

Darbo pabaigoje pateikiamos išvados ir rekomendacijos, kaip lavinti emocinį intelektą ir gerinti komunikaciją.

Reikšminiai žodžiai: *emocinis intelektas kariniame vienete, pasitenkinimas komunikacija kariniame vienete.*

Ruslanas Mėlinauskas

VALSTYBĖS PRIEMONĖS KIBERNETINEI HIGIENAI SKATINTI

Darbo vadovas – prof. dr. Aušrius Juozapavičius

Sparčiai augantis socialinių tinklų populiarumas, aktyvus virtualių paslaugų naudojimas, išmaniųjų technologijų diegimas kasdieniauose daiktuose (angl. *internet of things*), bet prasta gyventojų kibernetinė higiena ir tendencingai kylantis kibernetinių atakų ir nusikaltimų skaičius suponuoja kibernetinio saugumo problemą, todėl tikėtina, kad, pritaikius tam tikras valstybės kibernetinės higienos skatinimo priemones, galėtų būti pasiektas maksimalus kibernetinio saugumo lygis.

Kaip tyrimo objektas pasirinktos valstybės taikomos kibernetinės higienos skatinimo priemonės. **Tyrimo tikslas** – išsiaiškinti valstybės taikomas kibernetinės higienos skatinimo priemones, taip pat pateikti išanalizuotų priemonių tobulinimo rekomendacijas. Iškelti tyrimo uždaviniai: 1) išanalizuoti kibernetinį saugumą, jo valdymą ir vertinimą teoriniu aspektu, 2) apibrėžti kibernetinės higienos sampratą, 3) išsiaiškinti, kokie dažniausi kibernetiniai incidentai ir jų mastas Lietuvoje, 4) išsiaiškinti ir išanalizuoti valstybės taikomas kibernetinės higienos skatinimo priemones, 5) numatyti valstybės kibernetinės higienai skatinimo priemonių tobulinimo rekomendacijas. Atliekant tyrimą buvo siekiama atskleisti, kokių kibernetinės higienos skatinimo priemonių imasi valstybė.

Baigiamąjį darbą sudaro šešios dalys: įvadas, trys pagrindinės dalys: pirmoji dalis, skirta teoriniams kibernetinio saugumo bei higienos aspektams išsiaiškinti ir kibernetinio saugumo bei

higienos sąvokoms apibrėžti, taip pat išnagrinėti, su kokiais kibernetiniais incidentais dažniausiai susiduriama ir koks jų mastas Lietuvoje, antroji dalis – tyrimo metodologinis pagrindimas, trečioji dalis – tyrimo metu surinktų dokumentų bei ekspertų atsakymų analizė, taip pat Lietuvos ir kitų valstybių rezultatų lyginamoji analizė pagal kelis tarptautinius su kibernetiniu saugumu susijusius indeksus. Pabaigoje pateikiamos išvados ir siūlymai.

Duomenims rinkti pasirinktas dokumentų bei dokumentinių šaltinių analizės metodas – autoriaus nuomone, jis padėjo geriausiai atskleisti darbo temą ir pasiekti tikslą. Kaip papildomas tyrimo įrankis pasirinkta ekspertų apklausa. Ją atlikus, patvirtinti surinkti duomenys ir suformuluotos rekomendacijos. Šaltinių paieškai autorius naudojo Lietuvos karo akademijos prenumeruojamas elektronines duomenų bazes, su mokslu siejamus internetinius puslapius, su kibernetiniu saugumu susijusių įmonių tinklalapius ir literatūrą viešosiose bibliotekose. Ekspertai atrinkti pagal kriterijus, apibrėžtus tyrimo metodologinio pagrindimo dalyje.

Reikšminiai žodžiai: *kibernetinis saugumas, kibernetinė higiena, kibernetinis incidentas, kibernetinė ataka, kibernetinio saugumo priemonės.*

Vaidas Puidokas

VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO STRATEGIJOS POKYČIAI PANDEMIJOS LAIKOTARPIU

Darbo vadovas – prof. dr. Gediminas Dubauskas

2019 metais prasidėjusi pasaulinė COVID-19 pandemija pareikalavo didelių valstybių pastangų, paskatino nustatyti prioritetus, keisti administravimo dokumentus, perskirstyti biudžeto išlaidas. Visa tai turėjo tiesioginį poveikį gyventojams, verslui ir valstybės institucijoms.

Baigiamojo darbo tyrimo objektas – Lietuvos Vyriausybės ir savivaldybės lygio viešojo administravimo institucijų taikytos finansinės pandemijos neigiamo poveikio mažinimo priemonės. **Tyrimo tikslas** – atskleisti viešojo administravimo srities pokyčius pandemijos metu, reglamentuotus teisės aktais, ir iš-tirti Jurbarko rajono savivaldybės biudžetinių įstaigų vadovaujama darbą dirbančių specialistų bei gyventojų požiūrį į viešojo administravimo pokyčius šiuo laikotarpiu. Iškelti tyrimo uždaviniai: 1) apžvelgti pandemijos laikotarpiu Lietuvos Vyriausybės ir savivaldybės lygio viešojo administravimo institucijų dokumentų bei kitų valstybių strateginių dokumentų pakeitimus, 2) nustatyti tyrimuose, konferencijos tezėse ir kitur pateikiamą specialistų nuomonę apie pokyčių poveikį Lietuvos viešojo administravimo sistemai, 3) aptarti užsienio šalių patirtį ir pasiekimus viešojo administravimo sektoriuje valdant pandemiją, 4) atlikti Jurbarko rajono savivaldybės kokybinį tyrimą, kurio metu identifikuoti biudžetinėse įstaigose dirbančių vadovų nuomonę apie darbo pokyčius ir pasekmes pandemijos metu, 5) atlikus Jurbarko rajono savivaldybės gyventojų apklausą,

atskleisti Lietuvos viešojo administravimo efektyvumą pandemijos metu.

Baigiamąjį darbą sudaro įvadas, pagrindinės dalys: teorinė ir tiriamoji, išvados ir rekomendacijos. Teorinėje dalyje apžvelgiami Lietuvos ir kai kurių kitų Europos valstybių dokumentų pakeitimai pandemijos laikotarpiu. Tiriamojoje dalyje aprašoma tyrimo metodika ir kokybinio bei kiekybinio tyrimo eiga, taip pat apibendrinami rezultatai.

Atliekant tyrimą, taikyti kokybinio ir kiekybinio tyrimo metodai, siekiant iš įvairių perspektyvų įvertinti valstybės tarnautojų ir biudžetinių įstaigų paslaugų teikimo kokybę, pandemijos poveikį gyventojams bei verslui. Duomenys rinkti struktūruoto giluminio interviu metodu. Kaip informantai pasirinkti Jurbarko rajono biudžetinių įstaigų darbuotojai. Interviu dalyvavo 8 informantai. Atliekant kiekybinį tyrimą, kaip respondentai pasirinkti Jurbarko rajono gyventojai – į apklausos anketas atsakė 76 respondentai.

Reikšminiai žodžiai: *pandemija, karantinas, valdymas, administravimas, poveikis.*

Gediminas Tumėnas

SPRENDIMŲ PRIĖMIMO PROCESAS KARINIAME VIENETE

Darbo vadovas – doc. dr. Gintaras Labutis

Sprendimų priėmimas yra vienas svarbiausių procesų vadovybos srityje. Kaskart, susidūrę su problema, turime priimti sprendimą. Kariuomenėje taip pat dažnai kyla problemų, kurias reikia spręsti. Šiame baigiamajame darbe apžvelgiami sprendimo priėmimo procesai kariniame vienete.

Tyrimo problema: ar sprendimų priėmimo procesai kariniame vienete vykdomi remiantis moksline literatūra? Tyrimo objektas – sprendimo priėmimo procesas kariniame vienete. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti naudojamus sprendimo priėmimo procesus ir įvertinti jų taikymą kariniame bataliono dydžio vienete. Šiam tikslui pasiekti iškelti uždaviniai: 1) išanalizuoti dažniausiai taikomus sprendimo priėmimo procesus, 2) apžvelgti kariuomenėje naudojamus karinius sprendimo priėmimo procesus, 3) ištirti sprendimo priėmimo procesus pasirinktame batalione, 4) nustatyti labiausiai kariniame vienete naudojamus sprendimo priėmimo modelius, 5) pateikti rekomendacijas dėl sprendimo priėmimo procesų gerinimo. Taikyti tyrimo metodai – mokslinės literatūros analizė ir pusiau struktūruotas interviu.

Kokybinio tyrimo rezultatai parodė, kad kariniame vienete, priimant sprendimus, daugiausia taikomas racionalus sprendimo priėmimo modelis. Jis taikomas daugumoje sričių: personalo, resursų, karinio rengimo ir kitose. Remiantis gautais tyrimo rezultatais, pateikiami šie siūlymai: konkrečiai įvardyti esamą problemą; skatinti kūrybišką požiūrį į sprendimo priėmimo

procesą; į Karinio rengimo pasitarimo protokolą įtraukti išmoktų pamokų skiltį; nusistatyti aiškius prioritetus ir terminus.

Reikšminiai žodžiai: *sprendimo priėmimo procesas, problemos nustatymas, karinis sprendimo priėmimo procesas, alternatyvų pasirinkimas, racionalumo teorija.*

Vygantas Urbietis

**PROFESINĖS KARO TARNYBOS KARIAMS
TAIKOMŲ SOCIALINIŲ GARANTIJŲ
PAKANKAMUMO PROBLEMA IR
TOBULINIMO GALIMYBĖS**

Darbo vadovė – vyr. m. d. dr. Vida Česnuitytė

Profesinė karo tarnyba – specifinė specialybė, o tarnyba Lietuvos kariuomenėje – specifinis darbas, kuriam taikoma gerokai daugiau reikalavimų ir apribojimų, palyginti su valstybės tarnyba arba kitu civiliniu darbu. Savo ruožtu Lietuvos kariuomenė, siekdama pritraukti į profesinę karo tarnybą ir joje išlaikyti motyvuotus, produktyvius ir kompetentingus karius, turi sudaryti patrauklias tarnybos sąlygas. Kaip vienas iš to įrankių – patrauklios socialinės garantijos.

Tyrimo probleminis klausimas: kiek esamos socialinės apsaugos priemonės ir garantijos visapusiškai atitinka profesinės karo tarnybos (toliau – PKT) karių ir jų šeimų poreikius? Tyrimo objektas – PKT kariams taikomų socialinių garantijų pakankamumas. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti Lietuvos kariuomenėje tarnaujantiems PKT kariams taikomų socialinių garantijų pakankumą. Tyrimo uždaviniai: 1) išanalizuoti teorines prielaidas apie socialinių garantijų, kaip valstybės socialinės politikos sudėtinės dalies, sampratą, 2) išnagrinėti PKT kariams teikiamų socialinių garantijų sistemą ir jos administravimą, reglamentuotą Lietuvos Respublikos teisės aktuose, 3) nustatyti socialinių garantijų Lietuvos kariuomenėje tarnaujančiam PKT kariui pakankumą, 4) ištirti Lietuvos valstybės taikomų socialinių garantijų PKT karių atžvilgiu tobulinimo poreikį ir galimybes,

atliekant tyrimą Kunigaikščio Vaidoto mechanizuotajame pėstininkų batalione.

Tyrimo metodai. Mokslinės literatūros ir teisės aktų analizė taikyta teorinėms prieigoms apie gerovės valstybės socialinę politiką, socialines garantijas PKT kariams ir kt. Empirinėje dalyje atlikti du grupiniai interviu, iš kurių vieno dalyviai – puskarininkiai, kito – PKT kareiviai.

Atlikus empirinį tyrimą Kunigaikščio Vaidoto mechanizuotajame pėstininkų batalione, galima daryti išvadą, kad šiuo metu Lietuvos kariuomenėje teikiamos socialinės garantijos nėra pakankamos, o kai kuriais aspektais netgi žalingos ir diskriminuojančios karius.

Reikšminiai žodžiai: *valstybės socialinė politika, socialinė apsauga, socialinės garantijos PKT kariams, pakankamumas, piniginės premijos, vienkartinės piniginės išmokos, viršvalandžiai, laisvos dienos.*

Giedrius Vaitukaitis

NACIONALINIO SAUGUMO UŽTIKRINIMAS VALSTYBĖS TERITORINIŲ SIENŲ LYGMENIU COVID-19 SĄLYGOMIS

Darbo vadovas – lekt. dr. Vladas Tumulavičius

Prastėjanti epidemiologinė situacija Lietuvoje ir kilusi įtampa dėl nelegaliai Lietuvos sieną kertančių migrantų suponuoja nacionalinio saugumo užtikrinimo valstybės teritorinių sienų apsaugos lygiu COVID-19 pandemijos sąlygomis problemą.

Tyrimo problema: ar tinkamas nacionalinio saugumo užtikrinamas valstybės teritorinių sienų apsaugos lygiu COVID-19 pandemijos sąlygomis, sąveikaujant teisiniams ir administraciniams mechanizms? Tyrimo objektas – nacionalinio saugumo užtikrinimo priemonių ir teisinių mechanizmų realizavimo sąveika valstybės teritorinių sienų apsaugos lygiu COVID-19 pandemijos sąlygomis. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti nacionalinio saugumo užtikrinimo priemonių naudojimo reglamentavimą valstybės teritorinių sienų apsaugos lygiu pandemijos sąlygomis, atskleidžiant Valstybės sienos apsaugos tarnybos (toliau – VSAT) pareigūnų nuomones. Siekiant tikslo, įgyvendinti šie tyrimo uždaviniai: 1) ištirti teisinį reglamentavimą, kuriuo užtikrinamas nacionalinis saugumas valstybės teritorinių sienų apsaugos lygiu pandemijos sąlygomis, 2) nustatyti COVID-19 pandemijos poveikį VSAT pareigūnams saugant valstybės teritorines sienas, 3) išsiaiškinti, ar tinkamai funkcionuoja VSAT veiklą reguliuojantys LR ir ES teisės aktai COVID-19 pandemijos sąlygomis.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros ir teisės aktų analizė, statistinių duomenų ir dokumentų analizė, kokybinio tyrimo

metodas (interviu), grafinis vaizdavimas, duomenų lyginimas.

Baigiamąjį darbą sudaro teorinė dalis, tyrimo metodinis pagrindimas, kokybinio tyrimo analizė, išvados. Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė metodologija – pasirinktas interviu metodas. Interviu klausimai buvo sudaryti taip, kad atitiktų tyrimo tikslą ir uždavinius. Atrankinė imtis sudaryta naudojant netikimybi-
nius atrankos metodus.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus ES ir LR saugumo struktūrų teisinius dokumentus bei tyrimo dalyvių nuomones, darytina išvada, kad funkcionuojantys teisės aktai leidžia tinkamai užtikrinti nacionalinį saugumą valstybės teritorinių sienų apsaugos lygiu COVID-19 pandemijos sąlygomis.

Reikšminiai žodžiai: *nacionalinis saugumas, valstybės siena, teisės aktai, COVID-19, VSAT.*

**NACIONALINIO SAUGUMO IR
GYNYBOS PROGRAMOS
BAKALAURO STUDIJŲ
*BAIGIAMŲJŲ DARBŲ
SANTRAUKOS***

Lukas Barauskas

**DEMOGRAFINIŲ POKYČIŲ ĮTAKA
NACIONALINIAM SAUGUMUI:
ŠAUKTINIŲ ATVEJIS**

Darbo vadovė – doc. dr. Jūratė Guščinskienė

Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, susiduriama su demografinėmis problemomis. Per pastaruosius 30 metų įvyko ryški demografinių rodiklių kaita, kuri tam tikrais atvejais daro neigiamą įtaką Lietuvos valstybei, o tai kelia papildomų iššūkių ir Lietuvos nacionaliniam saugumui. Vieni iš pagrindinių rodiklių, darančių tiesioginę įtaką Lietuvos populiacijai: gimstamumas, mirtingumas, emigracija, visuomenės senėjimas – blogina situaciją valstybėje. Mažėja darbingo amžiaus žmonių, išlieka didelis emigracijos mastas, nevyksta natūrali gyventojų kaita, vis daugiau jaunų žmonių pasirenka kurti gyvenimą užsienio šalyse. Ateityje šios demografinės problemos bus dar labiau pastebimos valstybės viduje, ir tai kels vis didesnių sunkumų. Lietuvai susiduriant ne tik su vidaus problemomis, bet ir su išorės iššūkiais bei grėsmėmis, tokiomis kaip agresyvi kaimyninių šalių politika ir kariniai konfliktai Rytų Europoje, būtina susirūpinti nacionalinio saugumo klausimais. Šiuo metu Lietuvos valstybė, norėdama užtikrinti ir plėsti krašto apsaugos gynybą, grąžino šauktinių tarnybą. Tačiau vykstant akivaizdiems demografiniams procesams, mažėja žmogiškųjų išteklių. Dėl šios priežasties svarbu aptarti, kokią įtaką demografiniai pokyčiai daro Lietuvos nacionaliniam saugumui vykdant šauktinių komplektavimą.

Tyrimo objektas – demografinių pokyčių įtaka Lietuvos nacionaliniam saugumui vykdant šauktinių komplektavimą.

Tyrimo tikslas – išsiaiškinti, kokią įtaką demografiniai pokyčiai daro nacionaliniam saugumui vykdant šauktinių komplektavimą. Tikslui pasiekti iškelti uždaviniai: 1) išanalizuoti nacionalinio saugumo sąvoką, 2) išanalizuoti teisinius dokumentus, reglamentuojančius Lietuvos nacionalinio saugumo užtikrinimą, 3) išsiaiškinti demografinių rodiklių įtaką Lietuvos nacionaliniam saugumui, 4) ištirti ekspertų nuomonę apie demografinių pokyčių įtaką Lietuvos nacionaliniam saugumui, 5) suformuluoti rekomendacijas remiantis ekspertų nuomone apie demografinių pokyčių įtaką Lietuvos nacionaliniam saugumui.

Taikyti tyrimo metodai: mokslinės literatūros ir šaltinių analizė, kokybinio tyrimo metodas – pusiau struktūruotas interviu, kokybinių duomenų turinio analizė.

Atlikus mokslinės literatūros ir šaltinių analizę, nustatyta, kaip kito nacionalinio saugumo sąvokos ir kokios nacionalinio saugumo sąvokos labiausiai atitinka šiandieninę situaciją. Išnagrinėjus Lietuvos nacionalinio saugumo sistemą reglamentuojančius teisės dokumentus, buvo nustatytos pagrindinės grėsmės Lietuvos nacionaliniam saugumui, tarp kurių yra ir demografinės grėsmės. Nagrinėjant Lietuvos demografinius rodiklius, pastebėta, kad mažėja gimstamumo rodikliai, išlieka dideli emigracijos mastai, be to, Lietuvos visuomenė sensta. Tyrimo rezultatai atskleidė, kokios pagrindinės išorės ir vidaus grėsmės kyla Lietuvai. Taip pat nustatyta, kad demografinės grėsmės kelia pavojų Lietuvos nacionaliniam saugumui, o maži gimstamumo rodikliai ateityje lems papildomų sunkumų užtikrinant šauktinių komplektavimą.

Reikšminiai žodžiai: *demografiniai pokyčiai, nacionalinis saugumas, šauktiniai, komplektavimas.*

Vytenė Dagtė

LIETUVOS IR ESTIJOS KARO AKADEMIJŲ EKSTREMALIŲJŲ SITUACIJŲ VALDYMAS REAGUOJANT Į COVID-19 GRĖSMĘ

Darbo vadovė – prof. dr. Rasa Smaliukienė

Ekstremaliųjų situacijų valdymas yra sudėtingas procesas, tačiau būtinas siekiant užtikrinti asmens ir valstybės saugumą bei sklandų valstybės institucijų funkcionavimą. Šalyje esant ekstremaliajai situacijai, atsiranda jos peraugimo į krizę rizika, o valstybei kyla grėsmė nebevykdyti gyvybiškai svarbių funkcijų. Pasaulyje prasidėjus COVID-19 pandemijai, kaip ir kitoms Europos valstybėms, tokia grėsmė iškilo ir Lietuvai bei Estijai, kadangi dėl koronaviruso infekcijos plitimo abiejose valstybėse buvo nutarta paskelbti valstybės lygio ekstremaliąją situaciją, todėl pakito nusistovėjusi tvarka. Valstybės lygio ekstremalioji situacija, paskelbta šalyje, paveikė visų organizacijų veiklą, net ir tų, kurių sutrikdytas funkcionavimas galėtų kelti grėsmę nacionaliniam saugumui. Tiek Lietuvoje, tiek Estijoje karo akademijos yra pagrindinės ir vienintelės mokslo institucijos, rengiančios karininkus, todėl šių įstaigų sklandus funkcionavimas būtinas siekiant užtikrinti valstybių saugumą.

Tyrimo problema: kaip Lietuvos ir Estijos karo akademijose vyksta ekstremaliųjų situacijų valdymas reaguojant į COVID-19 grėsmę? Tyrimo objektas – ekstremaliųjų situacijų valdymas Lietuvos ir Estijos karo akademijose reaguojant į COVID-19 grėsmę. **Tyrimo tikslas** – identifikuoti COVID-19 pandemijos sukeltos ekstremaliosios situacijos valdymo patirtį Lietuvos ir Estijos karo akademijose. Siekiant tikslo, iškelti keturi tyrimo uždaviniai:

1) išanalizuoti ekstremaliosios situacijos valdymo teorinius ir teisinio reguliavimo principus, 2) išanalizuoti ekstremaliųjų situacijų valdymo sistemas Lietuvoje ir Estijoje, 3) identifikuoti pokyčius, įvykusius dėl COVID-19 pandemijos, Estijos ir Lietuvos karo akademijose, 4) įvardyti gerąsias praktikas, taikytinas karo akademijose reaguojant į ekstremaliąją situaciją šalyje.

Taikyti tyrimo metodai: mokslinės literatūros ir šaltinių analizė, kokybinio tyrimo metodas – pusiau struktūruotas interviu, kokybinių duomenų turinio analizė.

Atlikus mokslinės literatūros ir šaltinių analizę, nustatyta, kokie yra pagrindiniai ekstremaliųjų situacijų valdymo principai ir kaip vyksta valstybės lygio ekstremaliųjų situacijų valdymas Lietuvoje ir Estijoje – jis abiejose valstybėse gana panašus. Tyrimo rezultatai atskleidė, kokie pokyčiai įvyko karo akademijose siekiant suvaldyti COVID-19 sukeltą ekstremaliąją situaciją, pagrindinis jų – pradėtas nuotolinio mokymosi ir darbo procesas. Taip pat nustatytos karo akademijose krizės metu iškilusios problemos: komunikacijos, sprendimų priėmimo, darbo krūvio paskirstymo ir virtualios aplinkos gerinimo. Atliekant tyrimą, buvo identifikuota ir geroji karo akademijų patirtis – visiškai nauja galimybė dirbti, mokytis ir mokytis nuotoliniu būdu, kuri anksčiau karo akademijose nebuvo taikyta. Taip pat buvo įgyta naujos patirties, žinių, imta labiau rūpintis sveikata.

Reikšminiai žodžiai: *ekstremaliųjų situacijų valdymas, ekstremalioji situacija, krizė, COVID-19, Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, Estijos karo akademija.*

Andrius Dumbauskas

SOCIALINIŲ TINKLŲ IŠŠŪKIAI NACIONALINIAM SAUGUMUI: Z KARTOS ATVEJIS

Darbo vadovė – doc. dr. Dalia Prakapienė

Kiekviena valstybė, norinti užtikrinti piliečių saugumą, turi užtikrinti nacionalinį saugumą. Kiekvienas pilietis yra šalies nacionalinio saugumo vienetą, todėl jo veiksmai gali turėti įtakos nacionaliniam saugumui. Lietuvos nacionalinio saugumo strategija išskiria socialinius, informacinius, kibernetinius iššūkius. Dėl technologijų tobulėjimo su šiais iššūkiais galima susidurti internetiniuose socialiniuose tinkluose. Z kartos atstovai yra gimę technologijų amžiuje, todėl internetiniai socialiniai tinklai jiems nėra naujiena. Jaunuoliai internetinėje erdvėje bendrauja, ieško informacijos, dalijasi gyvenimo akimirkomis. Šie veiksniai didina riziką patirti socialinių, informacinių, kibernetinių problemų. Dėl jų gali pablogėti asmens socialiniai įgūdžiai, kilti privatumo problemų ar kibernetinių nusikaltėlių atakų.

Tyrimo tikslas – nustatyti socialinių tinklų keliamus iššūkius Z kartos atstovams. Tikslui pasiekti iškelti uždaviniai: 1) išsiaiškinti Z kartos požiūrį į socialinius tinklus, 2) ištirti iššūkius, su kuriais susiduria Z kartos atstovai socialiniuose tinkluose. Tyrimas atliktas taikant internetinės anketinės apklausos metodą.

Atlikus tyrimą, nustatyta: 1) Z kartos atstovai per daug laiko praleidžia internetiniuose socialiniuose tinkluose, 2) dažniausia grėsmė, su kuria susiduria Z kartos atstovai, – pažintys su nepažįstamais asmenimis, 3) tėvai nekontroliuoja jaunuolių veiklos internetiniuose socialiniuose tinkluose. Norint sumažinti jau-

nuoliams kylančias internetinių socialinių tinklų grėsmes, patys jaunuoliai ir jų tėvai turi imtis iniciatyvos, o mokykla ir pedagogai privalo šviesti apie internetinių socialinių tinklų keliamus pavojus.

Reikšminiai žodžiai: *nacionalinis saugumas, Z karta, internetiniai socialiniai tinklai, grėsmės socialiniuose tinkluose.*

Arūnas Garšva

VIEŠOJO SAUGUMO UŽTIKRINIMO ĮGALIOTOJE VALSTYBĖS INSTITUCIJOJE VEIKSMINGUMAS

Darbo vadovas – lekt. dr. Vladas Tumalavičius

Šiuolaikiniame pasaulyje yra būtinas gilesnis ir platesnis požiūris į saugumą, apimantis ekonominį, socialinį, politinį, ekologinį, karinį ir kitus sektorius. Blogai manyti, kad vien karinė galia gali užtikrinti valstybės tiek išorinį, tiek vidinį saugumą, be to, reikia pripažinti, kad kyla vis naujesnių ir sudėtingesnių grėsmių. Todėl nacionaliniam saugumui kaskart kyla vis daugiau iššūkių. Ne išimtis yra ir viešasis saugumas. Norint garantuoti valstybės nacionalinį saugumą, vienas iš pagrindinių dalykų yra užtikrinti viešąjį valstybės saugumą, taip pat svarbu atsakingoms viešojo saugumo institucijoms veiksmingai atlikti savo užduotis ir funkcijas.

Tyrimo tikslas – išsiaiškinti, ar viešojo saugumo užtikrinimas įgaliotose valstybės institucijose (Viešojo saugumo tarnyboje) yra veiksmingas. Šiam tikslui pasiekti iškelti penki uždaviniai: 1) išnagrinėti saugumo ir viešojo saugumo sampratą, 2) atskleisti pagrindines Viešojo saugumo tarnybos veiklos funkcijas, užduotis ir veiklos vykdymo metodus, 3) remiantis atskleistomis Viešojo saugumo tarnybos veiklos funkcijomis, užduotimis ir veiklos vykdymo metodais, išnagrinėti šios tarnybos viešojo saugumo užtikrinimo veiksmingumą, 4) ištirti Viešojo saugumo tarnybos aspektus, kurie turi įtakos užtikrinant veiksmingą viešąjį saugumą, 5) pateikti išvadas ir siūlymus, kaip veiksmingiau užtikrinti viešąjį saugumą.

Siekiant nustatyti, ar viešojo saugumo užtikrinimas įgalio-
tose valstybės institucijose yra veiksmingas, atlikta mokslinės
literatūros, teisės aktų bei dokumentų analizė, taip pat atliktas
pusiau struktūruotas interviu. Panaudojus šiuos metodus, nu-
statyta: 1) saugumo samprata nėra griežtai apibrėžta, o viešasis
saugumas yra viešosios tvarkos palaikymas bei saugios aplinkos
užtikrinimas ypatingų ar ekstremaliųjų situacijų atvejais valsty-
bės viduje, 2) Viešojo saugumo tarnybos funkcijos ir užduotys
yra apibrėžtos Viešojo saugumo tarnybos įstatyme, 3) Viešojo
saugumo tarnybos taikomi metodai yra veiksmingi siekiant už-
tikrinti viešąjį saugumą ir vykdyti įstatyme nurodytas funkcijas
bei užduotis, 4) motyvacija, saugumo jausmas, kvalifikacijos kė-
limas, aprūpinimas, ryšys, profesionalumas ir kompetencija yra
aspektai, turintys įtakos veiksmingam viešojo saugumo užtikri-
nimui.

Reikšminiai žodžiai: *saugumas, nacionalinis saugumas, vie-
šasis saugumas, veiksmingumas.*

Žygimantas Kaminskas

POKYČIŲ VALDYMAS EKSTREMALIŲJŲ SITUACIJŲ METU PRIEŠGAISRINĖS APSAUGOS IR GELBĖJIMO DEPARTAMENTE

Darbo vadovė – doc. dr. Vidmantė Giedraitytė

Pokyčiai dažniausiai būna nepastovūs ir veikia organizacijas skirtingai. Pokyčiai dažnu atveju yra sudėtingi ir neapibrėžti procesai. Jie daro įtaką žmonių gyvenimui ir organizacijoms. Pokyčių valdymas yra svarbus organizacijos uždavinys, ypač ekstremaliųjų situacijų metu. Šiame baigiamajame darbe apžvelgiama pokyčių valdymo teorija, ekstremaliųjų situacijų teorija bei pokyčių valdymas ekstremaliųjų situacijų metu. Siekiant nustatyti pokyčių valdymo ekstremaliųjų situacijų metu praktinius aspektus, atliktas interviu su Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento ekspertais.

Tyrimo tikslas – ištirti, kaip yra valdomi pokyčiai Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamente ekstremaliųjų situacijų metu. Tyrimo tikslui įgyvendinti iškelti šie uždaviniai: 1) išanalizuoti pokyčių valdymo ir ekstremaliųjų situacijų teorinius aspektus, 2) ištirti pokyčių valdymo ekstremaliųjų situacijų metu teorinius aspektus, 3) atlikus teisės aktų analizę ir ekspertinį interviu, identifikuoti pokyčių valdymo Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamente ekstremaliųjų situacijų metu problemas, 4) identifikavus problemas, pateikti rekomendacijas, kaip geriau valdyti pokyčius ekstremaliųjų situacijų metu Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamente.

Siekiant nustatyti pokyčių valdymo ekstremaliųjų situacijų metu Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamente prak-

tinius aspektus, buvo atlikta mokslinės literatūros, susijusios su pokyčių valdymu, ekstremaliosiomis situacijomis bei pokyčių valdymu ekstremaliųjų situacijų metu, analizė. Taip pat atlikta teisės aktų analizė bei Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento darbuotojų pusiau struktūruotas ekspertinis interviu, kurio tikslas buvo išsiaiškinti pokyčių valdymo ekstremaliųjų situacijų metu Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamente praktinius aspektus.

Atlikus tyrimą, nustatytos problemos Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamente: 1) teisės aktuose civilinės saugos pajėgų bendradarbiavimas pokyčių valdymo procese ekstremaliųjų situacijų metu nėra iki galo detalizuotas, 2) trūksta pokyčiams valdyti ekstremaliųjų situacijų metu tinkamos įrangos bei resursų, kadangi Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui trūksta finansavimo, reikalingo įsigyti įrangos ir kitų resursų, 3) Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamente pasireiškia netinkamas situacijos vertinimas ir abejonės dėl pritaikyto pokyčių valdymo modelio ekstremaliųjų situacijų metu, nes darbuotojams trūksta kvalifikacijos, reikalingos valdant pokyčius ekstremaliųjų situacijų metu.

Reikšminiai žodžiai: *pokyčių valdymas, ekstremalioji situacija, valdymo metodai, ekstremaliųjų situacijų valdymas.*

Eisvydas Krauzas

JAUNIMO VERBAVIMO Į LIETUVOS KARIUOMENĘ SISTEMOS TOBULINIMAS

Darbo vadovė – lekt. Aušra Kaminskaitė

Lietuvos kariuomenei verbavimo procesas yra svarbus, kadangi taip pritraukiami į kariuomenę jauni žmonės. Verbavimo sėkmė priklauso nuo pasirinktų verbavimo metodų, tad būtina juos naujinti ir pritaikyti pagal tikslinę verbuojamų asmenų grupę. Ypač svarbus bendradarbiavimas su jaunimo organizacijomis, kuriose yra aktyvaus jaunimo, galinčio susidomėti kariuomene. Šaulių sąjunga yra sukarinta organizacija, turinti daug bendro su kariuomene. Paskatinus Šaulių sąjungos jaunuolius, galima tikėtis, kad jie pasirinks sieti gyvenimą su Lietuvos kariuomene.

Baigiamojo darbo tyrimo objektas – Lietuvos kariuomenės verbavimo sistemos tobulinimas siekiant pritraukti daugiau jaunimo į kariuomenę. **Tyrimo tikslas** – remiantis Šaulių sąjungos vadų nuomone, išsiaiškinti, ar Lietuvos kariuomenės verbavimo sistema yra veiksminga pritraukiant į kariuomenę kuo daugiau jaunimo iš Šaulių sąjungos. Norint pasiekti šį tikslą, suformuluoti uždaviniai: 1) nustatyti, ar taikomi Lietuvos kariuomenės verbavimo metodai yra veiksmingi Šaulių sąjungos jaunimui, 2) ištirti Lietuvos kariuomenės ir Šaulių sąjungos bendradarbiavimo veiksmingumą verbuojant Šaulių sąjungos jaunimą į kariuomenę, 3) nustatyti Šaulių sąjungos narių verbavimo į kariuomenę tobulinimo kryptis. Pasirinktas tyrimo metodas – pusiau struktūruotas interviu, kurio klausimyną sudaro 17 klausimų. Jais siekta išsiaiškinti 3 kintamuosius: 1) verbavimo metodų pri-

traukiant Šaulių sąjungos jaunimą veiksmingumą, 2) Lietuvos kariuomenės ir Šaulių sąjungos bendradarbiavimo veiksmingumą verbuojant jaunimą, 3) Šaulių sąjungos narių verbavimo į kariuomenę tobulinimo kryptis.

Susisteminius tyrimo rezultatus, nustatytos Lietuvos kariuomenės verbavimo tobulinimo kryptys: 1) taikoma verbavimo reklama turi būti tobulinama atsižvelgiant į šiuolaikinio jaunimo vertybes, 2) didinti Lietuvos kariuomenės karių motyvaciją padėti Šaulių sąjungai, 3) reikalingas didesnis Lietuvos kariuomenės ir Šaulių sąjungos bendradarbiavimas ugdant jaunuosius Šaulių sąjungos narius, 4) skiriama Lietuvos kariuomenės pagalba Šaulių sąjungos rinktinėms turi būti suvienodinta, 5) suteikti Šaulių sąjungai duomenis apie Šaulių sąjungos narius, pradėjusius tarnybą kariuomenėje.

Reikšminiai žodžiai: *Lietuvos kariuomenė, verbavimo procesas, verbavimo metodai, jaunimas, Šaulių sąjunga, jaunimo organizacijos.*

Tomas Melvidas

RIZIKOS VALDYMO PROCESAS LIETUVOS KARIUOMENĖJE

Darbo vadovė – doc. dr. Gitana Dudzevičiūtė

Moksliniame kontekste organizacijų rizikos valdymas plačiai nagrinėjamas, tačiau pasigendama rizikos valdymo proceso tyrimų Lietuvos kariuomenėje. Kitų šalių kariuomenių rizikos valdymo procesas dažniausiai tiriamas tik karinių operacijų metu, o ne vykdant taikos meto užduotis.

Tyrimo problema: kokios rizikos valdymo proceso problemos išryškėja Lietuvos kariuomenėje? Tyrimo objektas – rizikos valdymo procesas Lietuvos kariuomenėje. **Tyrimo tikslas** – išnagrinėti rizikos valdymo procesą saugumo ir gynybos institucijoje. Tyrimo uždaviniai: 1) išanalizuoti rizikos valdymo teorinius aspektus, 2) išnagrinėti dokumentus, susijusius su rizikos valdymo procesu Lietuvos kariuomenėje, 3) atlikus pusiau struktūruotą interviu, nustatyti rizikos valdymo proceso trūkumus Lietuvos kariuomenėje, 4) identifikavus rizikos valdymo proceso problemines sritis, pateikti siūlymus, kaip jį tobulinti. Tyrimui atlikti pasirinkti dokumentų analizės, pusiau struktūruoto interviu ir kokybinės turinio analizės metodai.

Išanalizavus dokumentus, susijusius su rizikos valdymu, galima teigti, kad išsamiausiai rizikos valdymą atskleidžia ISO rizikos valdymo standartas. Atlikus saugumo ir gynybos institucijų veiklą reglamentuojančių dokumentų analizę, nustatytos šios rizikos valdymo proceso probleminės sritys: pasigendama išsamaus rizikos valdymo proceso reglamentavimo; nėra aiškiai atskleidžiamas rizikos valdymo koordinatoriaus vaidmuo; trūksta

rizikos valdymo ir vertinimo įrankių numatymo. Interviu metu gauti duomenys parodė, kad karinėje institucijoje esama tokių rizikos valdymo proceso problemų: per didelė biurokratija, kai siekiama formalizuoti rizikos valdymo procesą; diskusijų ir žemesnio rango karių pasiūlymų dėl efektyvesnio rizikos valdymo stoka; kvalifikuotų specialistų trūkumas; informavimo apie riziką stoka. Vertinant rizikos valdymo apibrėžtumą dokumentuose, dauguma tiriamųjų sutiko, kad karinės institucijos nariai gali būti nepakankamai informuoti apie rizikas ir jų valdymą, o galiojančius teisės aktus reikia atnaujinti ir papildyti. Teisės aktų atnaujinimas, kvalifikuotų rizikos valdymo specialistų rengimas, išsamesnis karinės institucijos narių informavimas apie riziką bei karinės institucijos narių bendradarbiavimo skatinimas įvardyti kaip būdai, tinkami gerinti rizikos valdymą karinėje institucijoje. Baigiamajame darbe siūlomi praktiniai sprendimai, kaip pagerinti rizikos valdymą nagrinėjamoje saugumo ir gynybos institucijoje.

Reikšminiai žodžiai: *rizika, rizikos valdymas, saugumo ir gynybos institucija, karinė institucija.*

Gvidas Narmontas

EMIGRACIJOS ĮTAKA ŠAUKTINIŲ KOMPLEKTAVIMUI NACIONALINIO SAUGUMO KONTEKSTE

Darbo vadovė – doc. dr. Jūratė Guščinskienė

Nacionalinio saugumo ir valstybės gynybos užtikrinimas priklauso nuo efektyvios krašto gynybos inovacijų tobulinimo, teritorinio vientisumo apsaugos užtikrinimo priemonių ir grėsmių Lietuvos nacionaliniam saugumui šalinimo. Tam, kad nacionalinis saugumas būtų užtikrinamas ne tik iš išorės, bet ir iš vidaus, valstybė turi būti parengusi atitinkamą skaičių tiek rezervo, tiek aktyvaus personalo karių. Todėl svarbu, kad valstybė, siekdama apsaugoti piliečius ir užtikrinti savo veiklą, pritrauktų kuo daugiau Lietuvos piliečių iš emigracijos atlikti privalomosios karo tarnybos.

Tyrimo tikslas – išsiaiškinti emigracijos įtaką šauktinių komplektavimui užtikrinant nacionalinį saugumą. Šiam tikslui pasiekti iškelti penki uždaviniai: 1) aptarti nacionalinio saugumo sąvoką ir teisinį reglamentavimą, 2) aptarti migracijos sampratą, 3) apžvelgti privalomąją karo tarnybą reglamentuojančią teisinę bazę, 4) ištirti iš emigracijos grįžusių šauktinių ir emigrantų karių, baigusią šauktinių tarnybą ir toliau tarnaujančių, nuomonę apie emigracijos įtaką šauktinių komplektavimui, 5) suformuluoti rekomendacijas remiantis atlikto tyrimo rezultatais. Taikyti šie tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, dokumentų bei teisės aktų apžvalga, struktūruotas interviu ir turinio analizė.

Siekiant išsiaiškinti emigracijos įtaką šauktinių komplektavimui užtikrinant nacionalinį saugumą, atlikta mokslinės litera-

tūros ir dokumentų apžvalga, taip pat pusiau struktūruotas interviu su kariais, kurie, grįžę iš emigracijos, atlieka privalomąją karo tarnybą arba, baigę tarnybą, toliau tarnauja kariuomenėje. Atlikus tyrimą, nustatyta: 1) vienas dažniausių motyvų, dėl kurio emigrantai grįžta į Lietuvą, yra kvietimas atlikti privalomąją karo tarnybą, o pagrindinis motyvas, dėl ko emigrantai negrįžta atlikti privalomosios karo tarnybos, yra gerai apmokamas darbas; tačiau socialinė padėtis ir asmeninis gyvenimas keičiasi, kai emigrantas turi įsipareigojimų: reikia išlaikyti šeimą, būstą ar mokėti paskolą, 2) emigrantai, atlikę tarnybą ir pasilikę Lietuvos kariuomenėje, kario kelią pamėgo per privalomąją karo tarnybą. Be to, jie pabrėžė, kad kariuomenė suteikia geras socialines garantijas, yra aprengti, pamaitinti, geros algos. Apie privalomąją karo tarnybą kariai yra susidarę gerą nuomonę.

Reikšminiai žodžiai: *nacionalinis saugumas, emigracija, migracija, šauktinių komplektavimas.*

Arnas Perskauda

KARINĖS ORGANIZACIJOS SPRENDIMAI PADEDANT DERINTI KARIO TARNYBOS IR ŠEIMOS PAREIGAS

Darbo vadovė – lekt. Aušra Kaminskaitė

Tarnyba kariuomenėje – išbandymas ne tik kariui, bet ir jo šeimos nariams. Tiek šeima, tiek kariuomenė iš kario reikalauja visapusiško atsidavimo. Tikimasi iš kario gauti energijos, dėmesio, ištikimybę ir laiko, todėl karys turi derinti tarnybos ir šeimos pareigas kasdien, o ne tik vykdamas į kursus ar tarptautines operacijas. Karinė organizacija priima įvairius sprendimus, padedančius kariui derinti tarnybos ir šeimos klausimus: teikia formalią, kartu su nevyriausybinėmis organizacijomis – ir neformalią, paramą sprendžiant buitines pavaldinių problemas, sprendimus, vadovaudamiesi lyderystės principais, priima ir patys vadai.

Baigiamojo bakalauro darbo tyrimo problema – išsiaiškinti, ar kariuomenės priimami sprendimai yra optimalūs sprendžiant tarnybos ir šeimos pareigų derinimo klausimus ir ką bei kaip reikėtų gerinti. Tyrimo objektas – kariuomenės sprendimai, padedantys derinti kario tarnybos ir šeimos pareigas. **Tyrimo tikslas** – išsiaiškinti, kokias paramos priemones kariuomenė suteikia ir kokius sprendimus karinių dalinių vadai priima padėdami kariui derinti tarnybos ir šeimos pareigas. Tikslui pasiekti iškelti šeši uždaviniai: 1) aptarti bendrus sprendimų priėmimo tipus ir sprendimų priėmimo procesą pagalbos kario šeimai kontekste, 2) išnagrinėti įstatymus, kurie reglamentuoja karinės organizacijos sprendimus, padedančius derinti kario tarnybos ir šeimos pareigas, 3) aptarti kario šeimos formas ir įvardyti kario šeimos problemas derinant tarnybą ir šeimos pareigas, 4) išnagrinėti,

kokius konkrečius sprendimus karinė organizacija priima padėdama kariui derinti tarnybos ir šeimos pareigas, 5) išsiaiškinti, ar parama kariams, tarnaujantiems Lietuvos kariuomenės Karaliaus Mindaugo husarų batalione, padedant derinti tarnybos ir šeimos pareigas, yra optimali, 6) pateikti projektinius sprendimus optimizuojant kario tarnybos ir šeimos pareigų derinimą.

Tyrimo metu nustatyta: 1) kariams, tarnaujantiems Lietuvos kariuomenės Karaliaus Mindaugo husarų batalione, siūlomos socialinės garantijos yra pakankamos derinant šeimos ir tarnybos pareigas, 2) karinių padalinių vadų vadovaujamiems kariams turint problemų šeimoje, vadai rekomenduoja kreiptis į neformalias pagalbą teikiančias organizacijas, 3) Lietuvos kariuomenės Karaliaus Mindaugo husarų bataliono vadai turi priimti sprendimus, padedančius kariams derinti tarnybos ir šeimos klausimus, dažniausiai kartą per savaitę arba kartą per mėnesį, 4) Karaliaus Mindaugo husarų bataliono vadai rekomenduoja tokias sprendimų, padedančių kariams derinti tarnybos ir šeimos pareigas, optimizavimo priemones: persikėlimo atostogas po kario rotacijos, pavaldinių išklausymą, komandinio darbo ir savitarpiškos pagalbos skatinimą, bendradarbiavimą ir bendravimą su tarnybą baigusiais kariais, tinkamą karių informavimo sistemą apie artėjančias praktybas, kursus ar kitas ilgiau trunkančias išvykas. Remiantis gautais rezultatais, pateikti tokie sprendimų, padedančių derinti tarnybos ir šeimos pareigas, optimizavimo būdai: kariams didinti kompensaciją už darbo vietoje patirtas traumas, transporto, persikėlimo po rotacijos bei apgyvendinimo išlaidas; iš anksto supažindinti karius su karinio rengimo tvarkaraščiu; supažindinti karius su jiems teikiamomis formalios ir neformalios paramos priemonėmis; skatinti karių šeimų bendradarbiavimą; organizuoti ir skatinti bendrą karių laisvalaikį; persikėlimo po rotacijos atostogas reglamentuoti kaip socialines garantijas kariams.

Reikšminiai žodžiai: *karinė organizacija, kario šeima, sprendimų priėmimas, socialinės garantijos kariams, kariuomenės parama kario šeimai, neformali pagalba kariams ir jų šeimoms.*

Alanas Petrošius

LIETUVOS KARIUOMENĖS IR Į GINKLUOTŲJŲ PAJĖGŲ SUDĖTĮ ĮEINANČIŲ INSTITUCIJŲ BENDRADARBIAVIMAS RUOŠIANTIS BENDROMS TAIKOS METO UŽDUOTIMS

Darbo vadovas – prof. dr. Mantas Bileišis

Visos institucijos, įtrauktos į gynybos planus, turi ruošti ginkluotai valstybės gynybai. Šios institucijos turi sąveikauti ir bendradarbiauti viena su kita tam, kad, kilus grėsmei ar ginkluotam konfliktui, gebėtų tinkamai komunikuoti, priimti sprendimus ir vykdyti pavestas užduotis. Tačiau, siekiant kokybiškai bendradarbiauti, turi būti sukurtas optimalus sąveikos modelis. Svarbu išsiaiškinti, kaip tarpinstitucinis bendradarbiavimas vyksta ir ar išvis jis vyksta, kaip pasiekiami išsikelti bendri tikslai ir koks teisinis reguliavimas vyrauja tarp institucijų. Išsiaiškinus aspektus, siekiama padaryti išvadas ir pateikti siūlymus, kaip gerinti Lietuvos kariuomenės ir į ginkluotųjų pajėgų sudėtį įeinančių institucijų bendradarbiavimą.

Baigiamojo bakalauro darbo **tyrimo tikslas** – nustatyti, kaip vyksta tarpinstitucinis bendradarbiavimas ir kaip galima patobulinti bendradarbiavimo sistemą. Suformuluoti keturi tyrimo uždaviniai: 1) išanalizuoti gynybos ir saugumo institucijų bendradarbiavimo vykdant taikos meto užduotis teorines nuostatas, 2) išnagrinėti tarpinstitucinio bendradarbiavimo vykdant taikos meto užduotis teisinę ir institucinę aplinką, 3) ištirti Lietuvos kariuomenės ir į ginkluotųjų pajėgų sudėtį įeinančių institucijų bendradarbiavimo aplinką vykdant taikos meto užduotis, 4) parengti siūlymus, kaip galima būtų gerinti institucijų bendradarbiavimą.

Atlikus pusiau struktūruotą interviu ir oficialių dokumentų apžvalgą, nustatyta: 1) kiekviena institucija, įeinanti į ginkluotųjų pajėgų sudėtį, bendradarbiauja su daugeliu kitų institucijų tiek civilinėje, tiek karinėje srityje, 2) tirtose institucijose bendradarbiavimas suvokiamas kaip keitimasis informacija, bendri mokymai, bendros pratybos, ekstremaliųjų situacijų kontrolė, pagalba civiliams ir, svarbiausia, pagalba vieni kitiems pasitelkiant pajėgas bendrai užduočiai, 3) daugeliu atvejų institucijos pasiruošusios bendradarbiauti, kadangi pasiruošimas įgyvendinamas per bendras pratybas ir mokymus, tačiau visados išlieka nenumatytų situacijų faktorius, kuriam neįmanoma pasiruošti, 4) nepaisant bendradarbiavimo sutarčių, teisinės bazės ir bendradarbiavimo planų, institucijos pastebi tobulintinų dalykų: nepaskirtas ilgametis atstovas bendradarbiavimo klausimais, trūksta lankstumo, ilgas sprendimų priėmimo procesas ir laikas, per kurį gaunami atsakymai, teisinių bazių išskirtinumas, bendrų pratybų ir mokymų stoka.

Reikšminiai žodžiai: *tarpinstitucinis bendradarbiavimas, gynybos ir saugumo institucija, Lietuvos kariuomenė, taikos meto užduotys.*

Mantas Skripka

RIZIKOS VALDYMAS EKSTREMALIOSIOS SITUACIJOS METU (COVID-19 ATVEJIS)

Darbo vadovė – doc. dr. Vidmantė Giedraitytė

Nacionalinio saugumo ir gynybos užtikrinimas valstybėje priklauso ne tik nuo efektyvios krašto gynybos inovacijų tobulinimo, teritorinio vientisumo apsaugos užtikrinimo priemonių, bet ir nuo grėsmių bei rizikų valdymo šalies viduje. Tam, kad valstybės nacionalinis saugumas ir piliečių gerovė būtų apsaugota ne tik nuo galimų pavojų iš išorės, bet ir iš vidaus, atitinkamos valstybės vidaus institucijos turi gebėti tinkamai valdyti situacijas ir užkirsti kelią galimoms grėsmėms valstybėje susidarant ekstremaliajai padėčiai. Svarbu, kad institucijos, siekdamos apsaugoti piliečius ir užtikrindamos tolesnę valstybės veiklą, taikytų tinkamus metodus bei priemones, veiksmingus valdant ekstremaliųjų situacijų metu iškilusias rizikas.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti rizikos valdymą ekstremaliųjų situacijų metu, t. y. COVID-19 pandemijos atveju. Šiam tikslui pasiekti iškelti keturi uždaviniai: 1) išanalizuoti rizikos valdymo sampratą, išskiriant ir valdymo teorijas, 2) išsiaiškinti ekstremaliosios situacijos sampratą, 3) apžvelgti rizikos valdymo teisinį reguliavimą, 4) ištirti rizikos valdymo ypatumus COVID-19 pandemijos metu, nustatant su tuo susijusias problemas.

Siekiant ištirti rizikos valdymą ekstremaliosios situacijos metu, pasitelkti šie tyrimo metodai: mokslinės literatūros ir teisės aktų analizė, pusiau struktūruotas interviu su ekspertais, atstovaujanciais Vidaus reikalų ministerijos Strateginių sprendimų paramos ir Viešojo saugumo politikos grupėms. Atlikus tyrimą,

nustatyta: 1) rizikų valdymo metodai, numatyti strateginiuose ir norminiuose teisės aktuose, ne visuomet būna įgyvendinami laiku dėl kompetencijos stokos, atsakomybės vengimo bei menko tarpinstitucinio bendradarbiavimo ir informacijos dalijimosi, 2) apie ekstremaliąją padėtį bei rizikų valdymą visuomenė nėra pakankamai informuojama, todėl tai apsunkina institucijų darbą rizikų valdymo srityje, kadangi pagal strateginius ir norminius teisės aktus už ekstremaliųjų situacijų ir dėl jų kylančių rizikų valdymą yra atsakingos tiek valstybės institucijos, tiek patys piliečiai. Dėl nepakankamo visuomenės informavimo piliečiai nėra tinkamai pasirengę padėti suvaldyti ekstremaliųjų situacijų metu kylančias rizikas.

Reikšminiai žodžiai: *rizikos valdymas, ekstremalioji situacija, valdymo metodai, situacijų valdymas.*

Sandra Statkutė

**RUSIJOS PROPAGANDOS VEIKSMAI
ŽINIASKLAIDOJE KAIP GRĖSMĖ
LIETUVOS NACIONALINIAM SAUGUMUI:
COVID-19 PANDEMIJOS ATVEJIS**

Darbo vadovė – doc. dr. Jūratė Guščinskienė

2020 metais išleistoje Antrojo operatyvinių tarnybų departamento ir Valstybės saugumo departamento „Grėsmių nacionaliniam saugumui vertinimo“ ataskaitoje teigiama, kad Rusija informacinę politiką naudoja kaip įtakos instrumentą ir tikslingai skleidžia dezinformaciją, nukreiptą prieš Lietuvos valstybę. Nors pasaulį kamuoja COVID-19 pandemija, Rusija nepraleidžia progos pasinaudoti internetine erdve, t. y. socialiniais tinklais, žiniasklaida, ir toliau skleidžia klaidingus pranešimus bei įvairias sąmokslo teorijas.

Tyrimo problema: kokią grėsmę kelia Rusijos propagandos veiksmai žiniasklaidoje Lietuvos nacionaliniam saugumui COVID-19 pandemijos laikotarpiu? Tyrimo objektas – Rusijos propagandos veiksmai žiniasklaidoje kaip grėsmė Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui. **Tyrimo tikslas** – nustatyti Rusijos propagandos veikslių žiniasklaidoje grėsmę Lietuvos nacionaliniam saugumui COVID-19 pandemijos laikotarpiu. Tikslui pasiekti iškelti penki uždaviniai: 1) apibrėžti propagandos sąvoką ir atskleisti reiškinių kaitą istorijos raidoje, 2) paaiškinti nacionalinio saugumo sampratą ir grėsmes, 3) apžvelgti propagandos naudojamus technikas ir veikimo principus, 4) išsiaiškinti Rusijos propagandos veikslių sklaidą lietuviškoje žiniasklaidoje, nustatant jos tikslus ir taikinius, 5) pateikti

rekomendacijas dėl kovos su priešiška propaganda. Taikyti šie tyrimo metodai: mokslinės literatūros ir dokumentų analizė, kiekybinio tyrimo metodas, pusiau struktūruotas interviu.

Teorinėje darbo dalyje išsiaiškinta, kad propaganda yra tikslingas būdas skleisti melagingą informaciją norint paveikti auditoriją. Tikslams pasiekti propaganda naudoja 7 technikas: „etikečių klįjavimą“, „blizgančius apibendrinimus“, „manipuliavimą asociacijomis“, „ekspertų rekomendacijas“, techniką „tautos vardu“, „faktų parinkimą“, „vagono prikabinimą“. Propaganda yra skirstoma į baltąją, pilkąją ir juodąją. Dezinformacijai sklįsti padeda žiniasklaida: televizija, radijas, laikraščiai, socialiniai tinklai.

Išanalizavus 52 dienraščių „Delfi.lt“, „15min.lt“, „Lrytas.lt“ ir kt. pranešimus vasario–birželio mėnesiais, nustatyta, kad Lietuvoje tiriamuoju laikotarpiu fiksuoti 1 484 klaidingi pranešimai, susiję su COVID-19. Pagrindiniai Rusijos propagandos tikslai Lietuvoje: 1) visuomenės skaldymas ir skeptiško požiūrio formavimas dėl narystės ES ir NATO, 2) kritinio mąstymo neutralizavimas, 3) neigiamos nuomonės apie šalies institucijų darbą pandemijos metu formavimas, 4) piliečių ir valdžios supriešinimas. Taip pat pastebėta, kad pandemijos laikotarpiu dezinformacija buvo nusitaikiusi į NATO ir jos Lietuvoje dislokuotus karius, Europos Sąjungą, Sveikatos apsaugos ministeriją ir 5G ryšio komunikacijos infrastruktūrą. Taigi, Rusijos propagandos veiksmai žiniasklaidoje kelią informacinę grėsmę Lietuvos nacionaliniam saugumui.

Reikšminiai žodžiai: *Rusijos propaganda, grėsmė, nacionalinis saugumas, internetinė žiniasklaida, COVID-19 pandemija.*

Lukas Šoblickas

KARO KOMENDANTŲ VEIKLOS, PLANUOJANT IR ĮGYVENDINANT PAVESTUS UŽDAVINIUS, ANALIZĖ

Darbo vadovas – prof. dr. Mantas Bileišis

Karo komendantai yra gana nauja nuo 2017 m. Lietuvoje atsiradusi pareigybė. Paskelbus karo padėtį Lietuvoje, karo komendantai yra aktyvuojami ir pradeda vykdyti ginkluotųjų pajėgų vado nurodymus savivaldybėje, kurioje yra paskirti. Kyla klausimas, ar karo komendantai yra pasiruošę vykdyti užduotis karo atveju arba jų prireikus nenumatytiems tikslams. Pagrindiniame dokumente, kuriuo vadovaujasi karo komendantai, nurodomas jų veikimas tik pakeitus administracinį režimą į karo padėtį, tad neaišku, ar jų pasirengimas vyksta ir taikos metu, ar užduotis jie gauna tik įvedus karo padėtį valstybėje.

Tyrimo tikslas – įvertinti karo komendantų veiklą Lietuvoje ir išanalizuoti jiems kylančius iššūkius. Siekiant iškelto tikslo, suformuluoti keturi uždaviniai: 1) išanalizuoti karo komendantų vaidmenį taikos, krizių ir karo atvejais, 2) apibūdinti karo komendantų funkcijas taikos metu, 3) išanalizuoti karo komendantų uždavinius ir jiems kylančius iššūkius, 4) įvertinti karo komendantų Lietuvoje veiklą ir pateikti rekomendacijų.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros ir dokumentų analizė, pusiau struktūruotas interviu. Naudojant nurodytus tyrimo metodus, nustatyta: 1) pagrindinė karo komendantų veikla prasideda įvedus karo padėtį, 2) taikos metu jie užduočių iš esmės nevykdo, nes jos nėra galutinai suformuluotos, 3) išanalizavus karo komendantų veiklą taikos metu, nustatyta, kad pagrindinė

jų veikla taikos metu yra palaikyti ryšius su savivaldybės administracija, 4) įvertinus karo komendantų veiklą Lietuvoje, galima teigti, kad taikos metu ji nėra tiksliai apibrėžta. Komendantams rengiamos tik užduotys karo padėties įvedimo atveju.

Reikšminiai žodžiai: *karo komendantas, administraciniai režimai, karo padėtis.*

Arnoldas Aleksandras Taraškevičius

TEISĖS PAŽEIDIMŲ KRAŠTO APSAUGOS SISTEMOJE PREVENCIJOS ASPEKTAI IR JOS TEISINIS REGLAMENTAVIMAS

Darbo vadovas – lekt. dr. Vladas Tumalavičius

Bakalauro baigiamajame darbe nagrinėjama aktuali teisės pažeidimų krašto apsaugos sistemoje prevencijos tema. Teisės pažeidimų krašto apsaugos sistemoje pobūdis yra itin platus ir gali apimti gana daug įvairiausių veikų. Lietuvos teisės pažeidimų krašto apsaugos sistemoje prevencija yra vienas iš svarbiausių ir reikšmingiausių elementų, padedančių užtikrinti ne tik tinkamą krašto apsaugos funkcionavimą, bet ir tinkamą valstybės bei jos funkcijų įgyvendinimą. Teisės pažeidimus krašto apsaugos sistemoje nagrinėjo daugelis Lietuvos autorių, tačiau būtent prevencinių aspektų teisinis reglamentavimas nėra plačiai ir pakankamai išanalizuotas. Šiuo aspektu baigiamasis darbas yra naujas ir aktualus šių dienų mokslo ir praktikos kontekste.

Tyrimo tikslas – įvertinti teisės pažeidimus krašto apsaugos sistemoje ir apibrėžti prevencijos aspektus. Tyrimo objektas – teisės pažeidimai krašto apsaugos sistemoje. Siekiant tikslo, iškelti trys uždaviniai: 1) išanalizuoti teisės pažeidimų bei prevencijos aspektus mokslinėje literatūroje, 2) įvertinti teisės pažeidimus krašto apsaugos sistemoje, 3) pateikti prevencijos būdus remiantis teisės pažeidimų krašto apsaugos sistemoje tyrimo rezultatais. Tyrimo metodai: aprašomasis analitinis metodas, anketinė apklausa, statistinė duomenų analizė.

Tyrimo rezultatai parodė, kad dažniausiai pasitaikantys teisės pažeidimai krašto apsaugos sistemoje yra drausminiai ir /

arba tarnybiniai. Krašto apsaugos sistemoje yra vykdomos prevencinės programos dėl teisės pažeidimų. Pagrindinis teisės pažeidimų krašto apsaugos sistemoje prevencijos tikslas yra gerinti ir tobulinti prevencijos metodus. Prevencinės programos krašto apsaugos sistemoje yra vykdomos gana dažnai, tačiau jų efektyvumas vertinamas vidutiniškai. Vykdamas prevencines programas, pastebimas informacijos apie teisės aktus, reglamentuojančius teisės pažeidimus krašto apsaugos sistemoje, trūkumas.

Reikšminiai žodžiai: *teisės pažeidimai, krašto apsaugos sistema, prevencijos aspektai, teisinis reglamentavimas.*

Aurelija Anglickaitė

**LIETUVOS KARIUOMENĖS KARO POLICIJOS
IR LIETUVOS POLICIJOS TARPINSTITUCINIS
BENDRADARBIAVIMAS COVID-19
PANDEMIJOS SĄLYGOMIS**

Darbo vadovas – lekt. dr. Vladas Tumalavičius

COVID-19 pandemija privertė gyventojus ir institucijas imtis apsaugos veiksmų. Kilus sumaiščiams, reikia atitinkamai reaguoti į besikeičiančią situaciją ir priimti sprendimus, kurie padėtų efektyviai susidoroti su pandemijos grėsmėmis. COVID-19 pandemija yra naujas pasaulinio lygio iššūkis žmonijai, tad institucijos turi bendradarbiauti. Šiuo atveju Lietuvos kariuomenės Karo policijos ir Lietuvos policijos tarpinstitucinis bendradarbiavimas esant ekstremaliajai situacijai nepakankamai ištirtas. Taigi kyla esminė mokslinė problema: kokios bendradarbiavimo sritys ir kokie tarpinstitucinio bendradarbiavimo modeliai yra naudojami tarp Lietuvos kariuomenės Karo policijos ir Lietuvos policijos bei kokie jų bendradarbiavimo veiksmai yra efektyviausi užtikrinant visuomenės apsaugą? Tyrimo objektas – Lietuvos kariuomenės Karo policijos ir Lietuvos policijos bendradarbiavimas COVID-19 pandemijos sąlygomis. **Tyrimo tikslas** – atskleisti Lietuvos kariuomenės Karo policijos ir Lietuvos policijos bendradarbiavimą COVID-19 pandemijos sąlygomis. Iškelti tyrimo uždaviniai: 1) apibūdinti teorinius bendradarbiavimo viešajame sektoriuje aspektus, 2) aprašyti tarpinstitucinio bendradarbiavimo modelius ir klasifikacijas, 3) apžvelgti Lietuvos kariuomenės Karo policijos ir Lietuvos policijos bendradarbiavimo teisinius pagrindus, 4) numatyti Lietuvos kariuomenės Karo

policijos ir Lietuvos policijos bendradarbiavimo COVID-19 pandemijos sąlygomis tobulinimo galimybes.

Atliekant tyrimą, taikytas kokybinio tyrimo metodas – ekspertų interviu. Duomenims rinkti buvo pasirinktas kriterinis atrankos metodas. Šis metodas pasirinktas todėl, kad reikėjo asmenų, kurie būtų pakankamai kompetentingi atsakyti į interviu klausimus. Išskirti šie kriterijai: darbo stažas ne mažesnis nei 2 metai Lietuvos kariuomenės Karo policijoje arba Lietuvos policijoje ir vadovaujamos pareigos, susijusios su institucijų bendradarbiavimu. Tyrimo imtis – 7 dalyviai, daugiau tyrimo dalyvių nebesirinkta, nes informacija pradėjo kartotis. Buvo ieškoma ne kuo daugiau informantų, o kuo kokybiškesnės informacijos.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus surinktą medžiagą, gauti šie rezultatai:

1. Bendradarbiavimo, kaip sąvokos, apibrėžimas yra gana painus ir skiriasi pagal institucijas. Sąvokos aspektai priklauso nuo įvairių situacijų, institucijų funkcijų, veiklos, tikslo, pobūdžio ir įvairių kitų bruožų, dėl to žodis „bendradarbiavimas“ gali būti įvairiai interpretuojamas. Keičiantis ekonomikai, pasaulio, šalių situacijai, tenka prisitaikyti ir keistis, keičiant ir bendradarbiavimą su kitomis institucijomis.

2. Tarpinstitucinio bendradarbiavimo modeliai, kuriais remiasi institucijos, yra įvairūs ir jų pritaikymas priklauso nuo institucijų pobūdžio. Galima teigti, kad Lietuvos kariuomenės Karo policija ir Lietuvos policija naudoja jungtinės partnerystės modelį.

3. Lietuvos kariuomenės Karo policija ir Lietuvos policija yra statutinės institucijos, todėl galima teigti, kad jų veikla yra gana aiški, teisiškai pagrįsta ir konkreči. Tai leidžia institucijoms suprasti ir tiksliai žinoti savo užduotis, įgaliojimus ir veikimo ribas.

4. Institucijos yra labai panašios, todėl galima sukurti bendrą virtualią vidinę informacijos dalijimosi erdvę. Suteikus Karo policijos pareigūnams tam tikrus įgaliojimus, vidinė sistema įgautų prasmę, nes Karo policija turėtų platesnį lauką imtis iniciatyvos ir suteikti pagalbą Lietuvos policijai.

Reikšminiai žodžiai: *pandemija, COVID-19, tarpinstitucinis bendradarbiavimas, statutinių institucijų teisiniai pagrindai, Lietuvos kariuomenės Karo policija, Lietuvos policija, tarpinstitucinio bendradarbiavimo tobulinimas.*

Žygimantas Bladyka

**KLAIPĖDOS KARINIŲ VIENETŲ
TARPINSTITUCINIS BENDRADARBIAVIMAS
SU CIVILINĖMIS IR VIDAUS REIKALŲ
MINISTERIJOS INSTITUCIJOMIS
VISUOTINĖS GYNYBOS KONTEKSTE**

Darbo vadovė – doc. dr. Rolanda Kazlauskaitė-Markelienė

Šiandieniniame pasaulyje kylant įvairioms grėsmėms bei krizinėms situacijoms būtinas tarpinstitucinis bendradarbiavimas siekiant kuo greičiau tas grėsmes suvaldyti. Tarpinstitucinis bendradarbiavimas būtinas ne tik civiliniame sektoriuje, jis turi vykti ir tarp karinių vienetų, saugumą užtikrinančių institucijų. Visų valstybės sektorių bendradarbiavimas ir susiderinimas esant karo parengčiai vadinamas „visuotine gynyba“.

Šio baigiamojo darbo **tyrimo tikslas** – išsiaiškinti, kaip Klaipėdos kariniai vienetai vykdo tarpinstitucinį bendradarbiavimą su civilinėmis ir Vidaus reikalų ministerijos (toliau – VRM) institucijomis visuotinės gynybos kontekste. Tikslui pasiekti iškelti penki tyrimo uždaviniai: 1) paaiškinti tarpinstitucinio bendradarbiavimo sampratą, 2) išanalizuoti visuotinės gynybos principus, 3) susipažinti su krizinėmis situacijomis ir jų tipais, 4) apžvelgti, kaip vykdomas Klaipėdos karinių vienetų ir civilinių bei VRM institucijų bendradarbiavimas visuotinės gynybos srityje, 5) nustatyti tobulintinas tarpinstitucinio bendradarbiavimo sritis ir pateikti rekomendacijas.

Tiriant Klaipėdos karinių vienetų tarpinstitucinį bendradarbiavimą, naudoti šie metodai: mokslinės literatūros analizė, teisinių dokumentų analizė, ekspertinis interviu, kokybinė turinio analizė.

Pagrindiniai tyrimo rezultatai atskleidė, kad tarpinstitucinis bendradarbiavimas tarp Klaipėdos karinių vienetų ir civilinių bei VRM institucijų dažniausiai vyksta bendrų pratybų, mokymų bei renginių metu. Nustatyta, kad, siekiant įgyvendinti visuotinę gynybą Klaipėdoje, trūksta sąmoningumo bei supratinumo. Civilinės institucijos gynybos bei saugumo sritį palieka kariuomenei. Norint Klaipėdos visuomenę parengti nepaprastajai padėčiai, svarbu didinti jos sąmoningumą ir atsparumą, būtina organizuoti mokymus bei pratybas, ugdyti visuomenės valią priešintis bei tautinį sąmoningumą.

Reikšminiai žodžiai: *tarpinstitucinis bendradarbiavimas, visuotinė gynyba, Klaipėda, nepaprastoji padėtis, Lietuvos kariuomenė.*

Deimantas Janavičius

PROPAGANDOS VAIDMUO ŠIUOLAIKINĖJE KARYBOJE: RUSIJOS MEDIJOS KARINIO KONFLIKTO UKRAINOJE METU

Darbo vadovas – doc. dr. Viktor Denisenko

Krymo okupacija, vėliau sekusi aneksija ir karas Vakarų Ukrainoje aktualizavo naują nekonvencinį kariavimo būdą – informacinį karą. Propaganda yra vienas iš svarbiausių informacinio karo metodų, siekiant paveikti visuomenę psichologiškai. Informacinių technologijų išplėtos galimybės leidžia propagandą vykdyti greitai ir efektyviai, todėl informacinis karas yra vertinamas kaip karo forma, prilygstanti konvenciniam karui. Rusijos Federacijos vykdoma propaganda yra labai intensyvi, kompleksiška ir efektyviai naudojama kiekviename kariniame konflikte, todėl jai turi būti skiriamas didelis karinių specialistų ir mokslininkų dėmesys. Viena iš svarbiausių šiuolaikinės karybos tyrimo problemų – Rusijos informacinių operacijų įtaka karinei kampanijai Ukrainoje.

Šio darbo tyrimo objektas – Rusijos Federacijos vykdoma propaganda karinio konflikto Ukrainoje metu. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti propagandos vaidmenį šiuolaikinėse Rusijos vykdomose karinėse operacijose, remiantis agresijos prieš Ukrainą pavyzdžiu. Tikslui pasiekti iškelti keturi uždaviniai: 1) išanalizuoti propagandos sampratą ir jos vaidmenį šiuolaikinėje karyboje, 2) ištirti Rusijos Federacijos istorinės tradicijos lemiamus propagandos ypatumus, 3) nustatyti Rusijos Federacijos vykdomos propagandos naratyvus, nukreiptus prieš Ukrainą, 4) suformuluoti rekomendacijas, kaip stiprinti visuomenės atsparumą. Tai-

kyti šie tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, kokybinio tyrimo metodas – turinio analizė ir lyginamoji analizė. Duomenims rinkti pasirinktas atrankos metodas. Tyrimo imtis: tyrimui pasirinkti dveji konkretūs metai – 2014 m. (karštoji konflikto fazė) ir 2021 m. (žemo veiksmų intensyvumo fazė). Tyrimo rezultatai gauti analizuojant du naujienų portalus: „Sputnik News“ ir „Russian Today“, kurie finansuojami Rusijos Federacijos vyriausybės ir skirti tiek Rusijos gyventojams, tiek tarptautinei bendruomenei.

Išanalizavus tyrimo rezultatus, galima teigti, kad Rusijos Federacijos informacinių operacijų tikslai tiriamaisiais laikotarpiais pakito iš dalies. Tyrimas parodė, kad 2014 m., kai vyko aktyvūs kariniai veiksmai, Rusijos Federacijos informaciniuose portaluose buvo formuojami naratyvai, susiję su suirutės kūrimu valstybės viduje. Taip buvo siekiama pasinaudoti sukurta chaotišne situacija ir maskuoti savo karines operacijas valstybės viduje. Atlikus 2021 m. straipsnių analizę, pastebėtas kuriamų naratyvų vykdomose Rusijos karinėse operacijose pokytis – 2021 m. (žemo veiksmų intensyvumo fazėje) Rusija siekė apriboti Ukrainos galimybes prisijungti prie Europos Sąjungos ir NATO. Rusijos Federacijos kuriamas informacinis laukas apie įvykius Ukrainoje apribojo NATO galimybes priimti savalaikius sprendimus dėl pagalbos Ukrainai. Karinėmis informacinėmis operacijomis Rusija siekė formuoti neigiamą NATO bei ES įvaizdį ir išlaikyti Ukrainą kaip neutralią buferinę zoną.

Reikšminiai žodžiai: *informacinis karas, karinės informacinės operacijos, karinis konfliktas Ukrainoje, Rusijos vykdoma propaganda.*

Eimantas Jurgelevičius

SAVIVALDYBIŲ VIEŠŪJŲ FINANSŲ VALDYMO POKYČIAI PANDEMIJOS SĄLYGOMIS

Darbo vadovas – prof. dr. Gediminas Dubauskas

Tyrimo problema: kaip keičiasi savivaldybių viešųjų finansų valdymas COVID-19 pandemijos sąlygomis? Tyrimo objektas – savivaldybės viešųjų finansų valdymo pokyčiai pandemijos sąlygomis. **Tyrimo tikslas** – nustatyti savivaldybės viešųjų finansų valdymo pokyčius pandemijos sąlygomis. Tyrimo uždaviniai: 1) išanalizuoti savivaldybės sampratą ir teisinius aspektus, 2) išanalizuoti viešųjų finansų sampratą ir kontrolės procesus, 3) išsiaiškinti COVID-19 pandemijos daromą įtaką viešiesiems finansams, 4) nustatyti COVID-19 pandemijos poveikį savivaldybių viešųjų finansų valdymui.

Baigiamąjį darbą sudaro savivaldybės viešųjų finansų valdymo reglamentų ir veiklos teorinė analizė, tyrimo metodologijos aprašymas, COVID-19 pandemijos poveikio savivaldybės viešųjų finansų valdymui tyrimas. Atlikus teorinę analizę ir įvertinus tyrimo rezultatus, suformuluotos išvados ir rekomendacijos. Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė metodologija. Duomenims rinkti pasirinktas ekspertų interviu metodas. Atliekant kokybinį tyrimą, buvo vykdoma tyrimo dalyvių atranka remiantis apibrėžtais kriterijais: valstybės tarnautojas, dirbantis srityje, susijusioje su savivaldybės viešųjų finansų valdymu, turintis ne mažesnę nei 7 metų darbo viešųjų finansų valdymo srityje ir darbo su viešaisiais finansais prieš pandemiją ir per ją patirties. Tyrimo imtis – 5 dalyviai, tačiau, įgyvendinant empirinį tyrimą, atsirado nukrypimų nuo planuotos atrankinės imties dydžio – tyrime dalyvavo

4 informantai. Taip atsitiko, nes ne visi atrinkti informantai sutiko dalyvauti tyrime – kai kurie nepageidavo suteikti informacijos viešai apie tyrime analizuojamą objektą. Tai reikšmės tyrimo patikimumui neturėjo, toks imties dydžio pokytis nepaveikė tyrimo rezultatų kokybės, nes, atliekant kokybinį tyrimą, buvo surinkta pakankamai informacijos tyrimo tikslui pasiekti. Tyrimo eiga: remiantis teorine literatūros analize, buvo sukurtas tyrimo instrumentas – interviu klausimynas, toliau, remiantis atrankos kriterijais, pasirinkti respondentai, atliktas jų žodinis interviu, tada išanalizuoti ir apibendrinti tyrimo rezultatai.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus duomenis, gauti šie pagrindiniai rezultatai: COVID-19 pandemijos metu savivaldybės susidūrė su skirtingomis problemomis, kurios apėmė viruso plitimo padarinius ir tam tikrus taikomus apribojimus norint suvaldyti plintantį virusą. Planuojant viešuosius finansus, buvo papildomai peržiūrimi ir tikslinami planai, nes, pradėjus plisti koronavirusui, reikėjo perskirstyti pajamas norint padengti pandemijai suvaldyti skirtas išlaidas, taip pat nebuvo suplanuotos tam tikros lėšos, pavyzdžiui, skirtos transporto verslo kompensacijoms. Verta paminėti, kad pandemijos mastai buvo nevienodi, savivaldybėse koronavirusas plito skirtingai. Tyrimo metu nustatyta, kad procesai, vykstantys savivaldybėse, tokie kaip biudžeto kontrolė, viešieji pirkimai ir kita, dėl pandemijos nepasikeitė. Taip įvyko dėl to, kad minėti procesai yra reglamentuoti įstatymų ir nepriklauso nuo finansinės savivaldybės padėties. Tyrimo metu pastebėta, kad labiausiai nukentėjo viešųjų finansų planų vykdymas. Savivaldybės patyrė sunkumų įgyvendindamos biudžeto planus, nes sustojo verslai ir sumažėjo gyventojų pajamų mokesčio įplaukos į biudžetą, o šis mokestis yra vienas svarbiausių ir sudaro didžiausią biudžeto dalį.

Reikšminiai žodžiai: *viešieji finansai, savivaldybė, pandemija, pokyčiai.*

Ingrida Leonavičiūtė

**RUSIJOS FEDERACIJOS ŽVALGYBOS
IR SAUGUMO TARNYBŲ KELIAMOS
GRĖSMĖS LIETUVOS RESPUBLIKOS
NACIONALINIAM SAUGUMUI**

Darbo vadovas – lekt. Andrius Tekorius

Nuo 2014 m. įvykių Ukrainoje hibridiniam karui bei grėsmėms, kylančioms iš Rytų, Lietuvoje ir kitose NATO valstybėse pradėta skirti daugiau dėmesio. Konfliktas parodė, kad karo pobūdis drastiškai keičiasi, o didžiąją dalį vaidmens, kurstant neramumus, prisiima priešiškų valstybių žvalgybos ir saugumo tarnybos. Pastaraisiais metais vyraujant pandemijai ir migrantų krizei, Valstybės saugumo departamento (toliau – VSD) bei Antrojo operatyvinių tarnybų departamento prie Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos (toliau – AOTD) grėsmių nacionaliniam saugumui vertinimai rodo, kad Rusijos Federacijos žvalgybos bei saugumo tarnyboms tampa lengviau manipuluoti valstybės gyventojais skleidžiant propagandą, skatinti nepasitikėjimą valdžia ir apsunkinti sprendimų priėmimą valstybinėse institucijose.

Tyrimo problema: kokias grėsmes kelia Rusijos Federacijos žvalgybos ir saugumo tarnybos Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui? Tyrimo objektas – Rusijos Federacijos žvalgybos ir saugumo tarnybų veikla kaip grėsmė Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui. **Tyrimo tikslas** – nustatyti, kokia Rusijos Federacijos žvalgybos ir saugumo tarnybų veikla kelia grėsmę Lietuvos nacionaliniam saugumui. Tikslui pasiekti iškel-

ti šeši uždaviniai: 1) išanalizuoti žvalgybos sampratą, 2) nustatyti žvalgybos tarnybų taikomus veiklos metodus, 3) atskleisti nacionalinio saugumo sampratą, 4) nustatyti pagrindines Rusijos Federacijos žvalgybos ir saugumo tarnybas bei jų bruožus, 5) nustatyti konkrečius Rusijos Federacijos žvalgybos ir saugumo tarnybų dažniausiai taikomus žvalgybinės veiklos metodus, 6) nustatyti, kokius Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo sektorius savo veikla labiausiai pažeidžia Rusijos Federacijos žvalgybos ir saugumo tarnybos.

Tyrimui atlikti taikyta kokybinė metodologija. Pasirinkti kiekybinės ir kokybinės dokumentų turinio analizės metodai. Dokumentai buvo atrinkti atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos žvalgybos įstatymo (2000) II skyriaus 6 straipsnį: už žvalgybą bei kontržvalgybą atsakingos institucijos yra šios: 1) Valstybės saugumo departamentas, 2) Antrasis operatyvinių tarnybų departamentas prie Krašto apsaugos ministerijos, todėl duomenys buvo renkami iš šių institucijų grėsmių nacionaliniam saugumui vertinimų bei metinių veiklos ataskaitų.

Teorinėje tyrimo dalyje išsiaiškinta, kad žvalgyba yra specifinės informacijos rinkimas apie realias grėsmes ir pavojus valstybei, gautos informacijos apdorojimas, vertinimas bei pateikimas valstybės sprendimų priėmėjams. Šis apibrėžimas iš esmės apima ir specifinę žvalgybos ciklo sąvoką. Žvalgybos tarnybos taiko šiuos veiklos metodus: žmogiškųjų šaltinių žvalgybą (HUMINT), atvirųjų šaltinių žvalgybą (OSINT), techninių šaltinių žvalgybą (TECHINT). Prie žvalgybinės veiklos metodų taip pat gali būti priskiriamos ir slaptosios operacijos.

Empirinėje tyrimo dalyje, išanalizavus VSD ir AOTD grėsmių nacionaliniam saugumui vertinimus, šių institucijų metines veiklos ataskaitas bei Nacionalinio kibernetinio saugumo centro kibernetinės būklės vertinimus, nustatyta, kad Lietuvos Respublikoje Rusijos Federacijos žvalgybos ir saugumo tarnybos daž-

niausiai taiko žmogiškųjų šaltinių žvalgybos metodą. Taip pat nustatyta, kad šių tarnybų veikla Lietuvos Respublikoje pažeidžia šiuos valstybės nacionalinio saugumo sektorius: politinį, ekonominį, energetinį, socialinį, karinį, kibernetinį bei informacinį. Todėl galima teigti, kad Rusijos Federacijos žvalgybos ir saugumo tarnybos bei jų veikla yra reali grėsmė Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui.

Reikšminiai žodžiai: *Rusijos Federacija, žvalgyba, veikla, nacionalinis saugumas, grėsmė.*

Gintarė Liupšytė

**KARINIO VIENETO PASIRENGIMO
POKYČIAMS VERTINIMAS.
BŪKLĖS TYRIMAI**

Darbo vadovas – doc. dr. Gintaras Labutis

Sparčiai besivystančiame šių dienų pasaulyje pokyčiai yra neišvengiami. Kiekviena organizacija, norėdama prisitaikyti prie besikeičiančios aplinkos, privalo imtis pokyčių. Tačiau vien jų įgyvendinimo svarbos suvokimas sėkmės neatneš. Prieš pradėdant įgyvendinti pokyčius, privalu atlikti organizacijos pasirengimo pokyčiams vertinimą, kitaip kyla grėsmė jų nesuvaldyti. Tai svarbu ne tik privataus, bet ir viešojo sektoriaus organizacijoms, šiuo atveju – kariniam vienetai.

Šio darbo **tyrimo tikslas** yra įvertinti karinio vieneto pasirengimą pokyčiams. Tyrimo problema – karinio vieneto pasirengimo pokyčiams vertinimo metodų trūkumas. Tyrimo objektas – Generolo Romualdo Giedraičio artilerijos bataliono pasirengimo pokyčiams vertinimas. Tyrimo tikslui įgyvendinti išskirti penki uždaviniai: 1) apibrėžti organizacijos pasirengimo pokyčiams teorinius pagrindus, 2) išanalizuoti organizacijos pasirengimo pokyčiams vertinimo metodą, 3) remiantis gautais statistiniais duomenimis, įvertinti Generolo Romualdo Giedraičio artilerijos bataliono pasirengimą pokyčiams, 4) nustatyti bataliono pasirengimo pokyčiams priklausomumą nuo amžiaus ir karinio laipsnio, 5) numatyti pasirengimo pokyčiams tobulinimo gaires Generolo Romualdo Giedraičio artilerijos batalionui.

Baigiamąjį darbą sudaro trys pagrindinės dalys. Pirmoji dalis – organizacijos pasirengimo pokyčiams vertinimo teoriniai

pagrindai, apimantys pokyčių sampratą, pokyčių įgyvendinimo kliūtis, sėkmingo pokyčių įgyvendinimo veiksnius, organizacijos pasirengimą pokyčiams ir organizacijos pasirengimo pokyčiams vertinimą. Antroji dalis – Generolo Romualdo Giedraičio artilerijos bataliono pasirengimo pokyčiams vertinimo tyrimo metodologija. Trečioji dalis – Generolo Romualdo Giedraičio artilerijos bataliono pasirengimo pokyčiams vertinimo tyrimas, apimantis bataliono aprašymą, jo pasirengimo pokyčiams vertinimą ir pasirengimo pokyčiams priklausomumo nuo amžiaus ir karinio laipsnio analizę.

Vertinant Generolo Romualdo Giedraičio artilerijos bataliono pasirengimą pokyčiams, naudota apklausa anketavimo būdu, nes buvo renkama informacija, kurios oficiali statistika neteikia. Tyrimo metu apklausti 194 Generolo Romualdo Giedraičio artilerijos batalione tarnaujantys kariai. Tokia tyrimo imtis suformuota tikimybinio būdu kaip paprasta atsitiktinė atranka, t. y. remiantis tikimybių teorija, generalinės visumos elementai į imtį buvo atrenkami atsitiktinai.

Susisteminius tyrimo rezultatus, nustatyta: 1) Generolo Romualdo Giedraičio artilerijos batalionas yra pasirengęs pokyčiams, 2) pagal priklausomumą nuo karinio laipsnio, karininkai ir puskarininkiai, palyginti su kareiviais, yra labiau pasiruošę vykdyti pokyčius, 3) vyresnio amžiaus respondentai yra labiau pasiruošę vykdyti pokyčius nei jaunesnio amžiaus respondentai, 4) žemiausiai įvertintos motyvacijos ir organizacijos klimato sritys – jas ir rekomenduojama pagerinti batalione, norint sėkmingai įgyvendinti pokyčius.

Reikšminiai žodžiai: *pokyčiai, pokyčių įgyvendinimo kliūtys, pokyčių įgyvendinimo sėkmės veiksniai, pasirengimas pokyčiams, pasirengimo pokyčiams vertinimas.*

Paulius Mačiunskas

TARNYBOS IR ŠEIMOS PAREIGŲ DERINIMO SPRENDIMAI STATUTINĖJE ORGANIZACIJOJE: KAUNO POLICIJOS ATVEJIS

Darbo vadovė – doc. dr. Jūratė Guščinskienė

Siekiant suderinti tarnybos ir šeimos pareigas, nuolat kyla sunkumų. Tad iškelta tyrimo problema: kokių tarnybos ir šeimos pareigų derinimo galimybių turi policijos pareigūnai, kokius sprendimus jie priima derindami šias pareigas ir kaip jiems sekasi jas derinti? Tyrimo objektas – tarnybos ir šeimos pareigų derinimo sprendimai statutinėje organizacijoje. **Tyrimo tikslas** – išsiaiškinti tarnybos ir šeimos pareigų derinimo sprendimus statutinėje organizacijoje. Tyrimo uždaviniai: 1) išanalizuoti šeimos sampratą, 2) charakterizuoti policiją kaip statutinę organizaciją, 3) aptarti šeimos ir tarnybos policijoje pareigų derinimo teisinį reglamentavimą, 4) ištirti policijos pareigūnų nuomonę apie tarnybos policijoje ir šeimos pareigų derinimo sprendimus, 5) pateikti siūlymų, kaip tobulinti tarnybos policijoje ir šeimos pareigų derinimo sprendimus.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros ir teisinių dokumentų apžvalga, dokumentų analizė, giluminis interviu, kokybinė turinio analizė. Teorinėje tyrimo dalyje išsiaiškinta, kokios šeimos ir tarnybos pareigų derinimo galimybės numatytos policijos pareigūnams teisinėje bazėje. Teisės aktuose dėl tarnybos ir šeimos pareigų derinimo numatytos laisvadienių, kasmetinių atostogų, kompensacijų, jei kas nors policininkams nutiktų tarnyboje, bei kitos galimybės. Atlikus giluminį interviu su X komisariato policijos pareigūnais, nustatyta, kad sunkiausiai su šeimos parei-

gomis suderinamos šios tarnybos užduotys: netikėti iškvietimai į darbą, kai nedelsiant reikia prisistatyti į tarnybą, ir nelankstus darbo grafikas. Keletas policijos pareigūnų nurodė, kad šeimos ir tarnybos pareigų derinimo sunkumų kilo prasidėjus migrantų krizei, nes atsirado daug papildomų užduočių ir darbo viršvalandžių. Taip pat išsiaiškinta, kad pareigūnų turimos žinios apie teisinę bazę, numatančią sprendimus užtikrinti tarnybos ir šeimos pareigų derinimą, yra gana neblogos. Jie daugiausia žino apie tas galimybes, kuriomis naudojasi dažniausiai, t. y. apie kasmetines atostogas, tėvadienius ir mamadienius bei kitas. Tačiau, atlikus analizę, nustatyta, kad policijos pareigūnams reikia papildomų teisinių žinių priimant sprendimus dėl tarnybos ir šeimos pareigų derinimo. Manytina, kad jie nepakankamai naudojami teisinėmis galimybėmis priimdami šeimos ir tarnybos derinimo sprendimus, nes apie juos turi nepakankamai žinių, pvz: apie savanoriškus viršvalandžius, išmokas šeimai, jei kas nors nutiktų tarnyboje, ir kita.

Reikšminiai žodžiai: *statutinė organizacija, policija, šeima, policijos pareigūno šeima, tarnybos policijoje ir šeimos pareigų derinimas, teisiniai sprendimai.*

Benas Mončas

VIEŠOJO SAUGUMO TARNYBOS ĮVAIZDŽIO FORMAVIMAS: KAUNO DALINIO ATVEJIS

Darbo vadovė – doc. dr. Jūratė Guščinskienė

Organizacijos įvaizdžio formavimo procesas yra ilgas ir sudėtingas reiškinys, kurio duodama nauda daro tiesioginę įtaką organizacijos ateičiai. Prieš pradėdant formuoti organizacijos įvaizdį, labai svarbu susipažinti, kokia to reikšmė. Valstybės struktūrinės organizacijos užtikrina šalies saugumą. Viešojo saugumo tarnybos įvaizdis yra svarbus formuojant šalies gyventojų saugumo jausmą, nes ši įstaiga yra atsakinga už viešąją tvarką ir piliečių saugumą.

Tyrimo problema: kaip Viešojo saugumo tarnyba, kaip statutinė organizacija, formuoja savo įvaizdį? Tyrimo objektas – įvaizdžio formavimas Viešojo saugumo tarnyboje. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti įvaizdžio formavimą Viešojo saugumo tarnyboje. Tikslui pasiekti iškelti keturi uždaviniai: 1) charakterizuoti Viešojo saugumo tarnybą, 2) išanalizuoti organizacijos įvaizdžio sampratą, 3) ištirti Viešojo saugumo tarnybos pareigūnų nuomonę apie įvaizdžio formavimą jų organizacijoje, 4) suformuluoti siūlymus dėl Viešojo saugumo tarnybos įvaizdžio formavimo. Taikyti šie tyrimo metodai: mokslinė literatūros analizė, teisinių dokumentų apžvalga, ekspertinis interviu, kokybinė dokumentų turinio analizė.

Pirmojoje darbo dalyje aiškinama organizacijos įvaizdžio sąvoka, pateikiamos teorinės ir teisinės įžvalgos, aptariami įvaizdžio formavimo elementai ir modeliai. Antrojoje dalyje aprašoma Viešojo saugumo tarnybos veikla, jos principai, tei-

sinis reglamentavimas, funkcijos, uždaviniai. Trečiojoje dalyje pateikiama ekspertų nuomonė apie Viešojo saugumo tarnybos įvaizdžio formavimą, analizuojami tyrimo rezultatai. Darbo pabaigoje pateikiamos išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas ir priedai.

Teorinėje tyrimo dalyje išsiaiškinta, kad organizacijos įvaizdžio formavimas yra sudėtingas procesas, priklausomas nuo pasirinktų organizacijos įvaizdžio formavimo elementų ir pasirinkto organizacijos įvaizdžio formavimo modelio. Naudojant šiuos du dėmenis, formuojamas organizacijos įvaizdis. Viešojo saugumo tarnyba savo, kaip įstaigos, įvaizdį formuoja remdamasi teisiniais dokumentais.

Atlikus empirinį tyrimą, nustatyta, kad Viešojo saugumo tarnybos vidinį įvaizdį formuoja pareigūnų elgesys, mandagumas, bendravimas, sąžiningumas, tinkamas ir patogus darbo grafikas, planuojamas atsižvelgiant į pareigūnų nuomonę. Viešojo saugumo tarnybos išorinis įvaizdis yra formuojamas organizuojant visuomenei skirtus renginius, kurių metu pareigūnai tiesiogiai bendrauja su visuomene ir perteikia savo tarnybinę patirtį. Pasielkiant viešųjų ryšių atstovą, institucijos įvaizdis formuojamas ir oficialiame tarnybos tinklalapyje. Viešojo saugumo tarnybos pareigūnų nuomone, išorinis įvaizdis galėtų būti tobulinamas bendradarbiaujant su kitomis Lietuvos struktūrinėmis įstaigomis, naudojant socialines medijas ir dalyvaujant visuomenės renginiuose.

Reikšminiai žodžiai: *organizacijos įvaizdis, organizacijos įvaizdžio elementai ir modeliai, organizacijos įvaizdžio formavimas, Viešojo saugumo tarnyba.*

Miglė Petrevičiūtė

LIETUVOS KARIUOMENĖS VAIDMUO NETEISĖTOS IMIGRACIJOS SUVALDYMO SRITYJE

Darbo vadovė – prof. dr. Svajonė Bekešienė

Pagrindinė kariuomenės užduotis – būti pasirėngus ginklu ginti valstybę nuo agresorių ir saugoti tautos suverenitetą. Kadangi valstybei kyla vis naujų grėsmių, keičiasi ir atsiranda naujų grėsmių valdymo užduočių. Vis dažniau pasitelkiama kariuomenė kovojant su ekstremaliosiomis situacijomis ir padedant civilinėms institucijoms šalinti nelaimės padarinius tiek valstybės viduje, tiek už jos ribų.

Tyrimo objektas yra Lietuvos kariuomenės veikla neteisėtos imigracijos suvaldymo srityje. **Tyrimo tikslas** – ištyrus Lietuvos kariuomenės galimybes teikti paramą valdant neteisėtą imigraciją, pasiūlyti rekomendacijų, kaip spręsti Lietuvos kariuomenės įsitraukimo teikiant paramą neteisėtos imigracijos suvaldymo srityje problemas. Išskelti šie tyrimo uždaviniai: 1) išanalizuoti neteisėtos imigracijos reiškinių, 2) išnagrinėti Lietuvos kariuomenės vykdomas funkcijas valdant neteisėtą migraciją, 3) atlikti Lietuvos kariuomenės pagalbos teikimo civilinėms institucijoms neteisėtos imigracijos valdymo metu situacijos analizę pasirinktais metodais, 4) nustatyti neteisėtos imigracijos suvaldymo pasitelkiant Lietuvos kariuomenę problemas ir jų sprendimo būdus.

Duomenims rinkti pasirinkta kiekybinė antrinių duomenų bendradarbiavimo planų, pasitarimų, pranešimų, analizė ir kokybinis pusiau struktūruotas ekspertų interviu. Atliekant interviu, ekspertai padėjo išnagrinėti ir įsigilinti į Lietuvos kariuomenės pajėgu-

mų poreikį, pasirengimą ir funkcijas, kokiais įstatymais remiantis Lietuvos kariuomenė gali būti pasitelkta kovai su neteisėta imigracija, su kokiomis problemomis Lietuvos kariuomenė susiduria teikdama paramą civilinėms institucijoms. Kokybinio tyrimo tikslams pasiekti buvo sudaryta ekspertinė imtis naudojant kriterinę atranką. Atrinkti Lietuvos kariuomenės atstovai, susiję su einamųjų užduočių ir operacijų planavimu bei vykdymu, taip pat tyrimo dalyvis privalėjo būti savo srities specialistas, turintis ekspertinių žinių. Kokybinio tyrimo imties dydis – 5 ekspertai. Antrinių duomenų analizės statistiniai duomenys buvo surinkti iš Sausumos pajėgų vadovybės štabo (G3) Operacijų skyriaus viršininko sąvado.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus medžiagą, gauti pagrindiniai rezultatai. Lietuvoje dėl migrantų antplūdžio buvo paskelbta ekstremalioji padėtis, todėl kariuomenė įgalinta padėti civilinės saugos sistemos pajėgoms. Lietuvos kariuomenė teikia pagalbą civilinės saugos srityje, prisideda prie policijos, Valstybės sienos apsaugos tarnybos, Viešojo saugumo tarnybos ir vykdo jų funkcijas, siekiant suvaldyti neteisėtą imigraciją šalyje. Atlikus antrinių duomenų analizę, nustatyta, kad Lietuvos kariuomenės vaidmuo itin svarbus, nes remia Valstybės sienos apsaugos tarnybą ir Viešojo saugumo tarnybą vykdydama šias funkcijas: patruliavimą užkardose, pagalbą įrengiant stovyklas migrantams, migrantų sulaikymo vietas stebėjimą, vielinės užtvaros tiesimą, valstybės sienos stebėjimą (Karinių oro pajėgų bepiločių orlaivių kariai). Atlikus pusiau struktūruotą ekspertų interviu, nustatytos neteisėtos imigracijos suvaldymo pasitelkiant Lietuvos kariuomenę problemos: nepakankamas karinis parengimas, neracionalus kariuomenės resursų naudojimas, be to, kariuomenei neskiriama būtinų papildomų materialinių resursų.

Reikšminiai žodžiai: *Lietuvos kariuomenė, neteisėta imigracija, bendradarbiavimas, ekstremalioji situacija, teisinis reglamentavimas.*

Skirmantas Rimkus

TERORIZMO PREVENCIJA EUROPOS SĄJUNGOJE

Darbo vadovas – lekt. Andrius Tekorius

Baigiamojo darbo tyrimo problema: kokias terorizmo prevencijos priemones taiko Europos Sąjunga? Tyrimo objektas – Europos Sąjungos terorizmo prevencijos priemonės. **Tyrimo tikslas** – ištirti valstybės saugumo tarnybų ir teisėsaugos institucijų taikomas terorizmo prevencijos priemones. Tyrimo uždaviniai: 1) apibūdinti terorizmo sampratą, 2) apibūdinti pagrindines teroristines organizacijas ir jų tikslus, 3) atskleisti Europos Sąjungos terorizmo prevencijos priemones, 4) ištirti terorizmo tendencijas ir Europos Sąjungos taikomas prevencijos priemones.

Baigiamąjį bakalauro darbą sudaro įvadas, teorinė (pagrindinė) dalis, tyrimo metodologija, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas ir priedai.

Atliekant tyrimą, pasirinktas kokybinės dokumentų turinio analizės metodas. Analizuoti dokumentai, nuotraukos ir kiti vaizdiniai duomenys. Remiantis teorine dalimi, buvo iškelti pagrindiniai informacijos ataskaitose atrankos kriterijai:

- reikšminiai žodžiai: „terrorism“, „finance“, „financing“, „fund“, „funding“, „cyber“, „cyberterrorism“, „internet“, „prevention“, „law“, „counter“, „counterterrorism“;
- informacijos pasikartojimas ataskaitose,
- dokumentų imties pakankamumas.

Tyrimo imtis: 15 dokumentų nuo 2007 m. iki 2021 m., nes 2007 m. buvo išleista pirmoji Europos Sąjungos terorizmo padė-

ties ir tendencijų ataskaita, o 2021 m. išleista paskutinioji ataskaita.

Tyrimo organizavimas. Pirmiausia teoriškai apibrėžtas terorizmas ir jo rūšys, toliau apibūdintos teroristinės organizacijos, jų veikla, išpuoliai ir specifika. Paskutinė teorijos dalis skirta Europos Sąjungos taikomoms terorizmo prevencijos priemonėms. Toliau pateikta tyrimo metodologija ir atliktas empirinis tyrimas. Trečiojoje dalyje pateikiami tyrimo rezultatai ir apibendrinimas.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus temą, galima teigti, kad terorizmo prevencijai Europolas ir Europos Sąjunga skiria daug dėmesio – leidžiami teisės aktai, reglamentai, įstatymai, taisyklės. Ataskaitos aiškiai apibrėžia terorizmo rūšis, jų finansavimo metodus, kokius finansavimo tikslus sau kelia teroristinės organizacijos, kokias sritis išnaudoja planuodamos teroristinius išpuolius ir kokias terorizmo prevencijos priemones taiko Europos Sąjunga.

Reikšminiai žodžiai: *terorizmas, terorizmo apibrėžimas, teroristinės organizacijos, Europos Sąjunga, terorizmo prevencijos priemonės.*

Dominyka Sakalauskaitė

**MIGRANTŲ KRIZĖS VALDYMO PRIEMONĖS:
MIGRACIJOS DEPARTAMENTO
PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS
REIKALŲ MINISTERIJOS ATVEJIS**

Darbo vadovas – lekt. dr. Vladas Tumalavičius

Neteisėtos migracijos antplūdis sukėlė sumaištį visoje Europos Sąjungoje. Migrantų krizė metė valstybėms naujų iššūkių ir privertė imtis krizių valdymo proceso pokyčių. Lietuva turi nedaug migrantų krizės valdymo patirties, o migracijos institucijos neturi pakankamai praktikos, todėl kyla pagrindinė mokslinė problema: kokiomis priemonėmis Migracijos departamentui prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – Migracijos departamentas) įgyvendinti geresnį migrantų krizės valdymo procesą tam, kad būtų užtikrintas saugumas valstybėje?

Tyrimo objektas – migrantų krizės valdymo priemonės. **Tyrimo tikslas** – nustatyti priemones, padedančias gerinti migrantų krizės valdymo procesą Migracijos departamente. Iškelti tyrimo uždaviniai: 1) išsiaiškinti migrantų krizės teorinius aspektus, 2) paaiškinti Migracijos departamento teisinę veiklą, susijusią su migrantų krizės valdymu, 3) ištirti priemones, padedančias tobulinti migrantų krizės valdymą Migracijos departamente, 4) numatyti migrantų krizės valdymo tobulinimo gaires.

Baigiamąjį darbą sudaro trys pagrindinės dalys. Pirmojoje dalyje išaiškinami migrantų krizės teoriniai ir teisiniai aspektai, antrojoje – aprašoma tyrimo metodologija, o trečiojoje dalyje pateikiama empirinė analizė. Taip pat darbe yra įvadas, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas ir priedai. Atliekant tyrimą,

taikytas kokybinis ekspertų interviu metodas, o duomenims rinkti naudotas kriterinis atrankos metodas. Tyrimo imtis – 8 dalyviai.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus medžiagą, gauti šie pagrindiniai rezultatai:

1. Asmenys, bėgantys iš gimtosios šalies dažniausiai dėl siekiamybės gyventi geriau, vadinami „migrantais“, o asmenys, tai darantys ne pagal teisinius reikalavimus, kertantys kitų šalių sienas be leidimo ir tam nepritaikytose vietose, vadinami „nelegaliais migrantais“, jų masinis antplūdis vadinamas „migrantų krize“.

2. Šiam procesui suvaldyti Lietuvoje veikia įstatymas „Dėl užsieniečių teisinės padėties“, taip pat remiamasi Konvencija dėl pabėgėlių statuso, Visuotinė žmogaus teisių deklaracija ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro priimtais sprendimais. Valdant migrantų krizę, pagrindinė Migracijos departamento funkcija yra migrantų prieglobsčio prašymų nagrinėjimas ir sprendimų priėmimas. Institucija turi ministro patvirtintus nuostatus, kuriuose yra apibrėžta jos struktūra, visos funkcijos ir teisės. Tai pagrindinis Migracijos departamento teisinis dokumentas. Be to, institucija glaudžiai bendradarbiauja su VSAT, Valstybės saugumo departamentu ir kitomis institucijomis, kurios reikalingos norint priimti sprendimą dėl prieglobsčio prašymo.

3. Pagrindinės priemonės, padedančios tobulinti migrantų krizės valdymo procesą Migracijos departamente: ES valstybių narių pagalba, nauji darbuotojai, darbuotojų mokymai, tobulinama informacinė sistema, krizės valdymo komanda.

4. Pabėgėlių krizės valdymo tobulinimo gairės: kaupiamas rezervas nenumatytiems atvejams; bendras pabėgėlių krizės valdymo planas visoms institucijoms, dirbančioms su šia krize; užduočių atlikimo terminų ilginimas; greitesnis reikiamų žinių

įsisavinimas ir procedūrų įvaldymas naujiems darbuotojams; specialistų, dirbsiančių apgyvendinimo ir socialinių paslaugų teikimo migrantams srityje, rengimas; Valstybės sienos apsaugos tarnybos žmogiškųjų išteklių stiprinimas ir geresnis apmokymas, kaip identifikuoti pabėgėlius.

Reikšminiai žodžiai: *migrantų krizė, migrantų krizės valdymo priemonės, Migracijos departamentas, migrantų krizės valdymo teisiniai pagrindai.*

Emilija Smitriūtė

PILIETIŠKUMO RAIŠKOS FORMŲ VEIKMĖ DIDINANT LIETUVOS VISUOMENĖS ATSPARUMĄ

Darbo vadovė – doc. dr. Rolanda Kazlauskaitė-Markelienė

Baigiamojo bakalauro darbo tyrimo problema: kokios pilietiškumo raiškos formos didina Lietuvos visuomenės atsparumą? Tyrimo objektas – pilietiškumo raiškos formos, didinančios Lietuvos visuomenės atsparumą. **Tyrimo tikslas** – nustatyti pilietiškumo raiškos formas, didinančias Lietuvos visuomenės atsparumą. Išskirti keturi tyrimo uždaviniai: 1) apžvelgti pilietiškumo raiškos formų visuomenėje teorinius aspektus, 2) išanalizuoti visuomenės atsparumo teorinę sampratą, 3) ištirti ekspertų nuomonę apie pilietiškumo raiškos formas ir jų veikmę Lietuvos visuomenės atsparumui, 4) pateikti pilietiškumo raiškos formų, didinančių Lietuvos visuomenės atsparumą, tobulinimo rekomendacijas.

Baigiamąjį darbą sudaro trys pagrindinės dalys – įvadas, dėstomoji dalis, išvados, taip pat rekomendacijos, literatūros sąrašas ir priedai. Dėstomoji dalis yra sudaryta iš keturių skyrių. Pirmajame skyriuje analizuojami pilietiškumo raiškos formų visuomenėje teoriniai aspektai, antrajame – apibrėžiama visuomenės atsparumo teorinė samprata, trečiajame – nagrinėjama tyrimo metodologija, o ketvirtajame skyriuje pateikiami empirinio tyrimo rezultatai, remiantis ekspertų nuomone apie pilietiškumo raiškos formas ir jų veikmę Lietuvos visuomenės atsparumui.

Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė metodologija. Duomenims rinkti pasirinktas pusiau struktūruotas ekspertinis inter-

viu metodus. Atrankinė imtis sudaryta naudojant netikimybinį atrankos metodą – „sniego gniūžtės“ atranką, kurią siejo tam tikras požymis – pilietiškumo ugdymas ir didinimas visuomenėje. Atrankinė imtis yra santykinai nedidelė, o ją sudarant atsižvelgta į informacijos prisotinimo kriterijų. Kokybinis tyrimas buvo atliekamas darbo autorės praktikos krašto apsaugos sistemoje bei švietimo institucijose metu – nuo 2021 m. spalio 17 d. iki 2021 m. lapkričio 2 dienos. Imant interviu nuotoliniu būdu, buvo naudojama „Zoom“ platforma, o imant interviu gyvai – „Iphone Voice Memos“. Įrašytas tekstas transkribuotas, o rezultatai pateikti lentelėse.

Atlikus šaltinių ir mokslinės literatūros analizę, išnagrinėti pilietiškumo raiškos formų visuomenėje teoriniai aspektai bei visuomenės atsparumo teorinė samprata. Tyrimo rezultatai atskleidė ekspertų nuomonę apie visuomenės atsparumą, pilietiškumo sampratos suvokimą, taip pat apie pilietiškumo raiškos formas ir jų veikmę Lietuvos visuomenės atsparumui 2014–2019 metais ir 2020–2021 metais.

Reikšminiai žodžiai: *pilietiškumo raiškos formos, visuomenės atsparumas, neigiami veiksniai, pilietiškumo veikmė, Lietuvos visuomenė.*

Rytis Sokolovas

ŠIUOLAIKINIŲ TECHNOLOGIJŲ PANAUDOJIMO GALIMYBĖS KARINIŲ KONFLIKTŲ METU

Darbo vadovė – vyresn. m. d. Gerda Jakštaitė-Confortola

Baigiamojo darbo tyrimo problema: kokie yra šiuolaikinių technologijų naudojimo kariniuose konfliktuose galimybių tobulinimo sprendimai Lietuvoje? Tyrimo objektas – šiuolaikinių technologijų naudojimo kariniuose konfliktuose galimybės. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti šiuolaikinių technologijų panaudojimo kariniuose konfliktuose galimybes. Tyrimo uždaviniai: 1) išanalizuoti šiuolaikinių technologijų sampratą ir jų reikšmę gynybos srityje, 2) aptarti karinio konflikto sampratą ir aspektus, 3) išanalizuoti šiuolaikinių gynybos technologijų naudojimo galimybes ir problematiką karinių konfliktų metu, 4) ištirti šiuolaikinių gynybos technologijų naudojimo kariniuose konfliktuose galimybių tobulinimo sprendimus Lietuvoje, 5) remiantis teorine analize ir atlikto kokybinio tyrimo rezultatais, pateikti rekomendacijas dėl šiuolaikinių technologijų naudojimo galimybių tobulinimo Lietuvos kariuomenėje.

Baigiamąjį darbą sudaro šiuolaikinių gynybos technologijų naudojimo galimybių karinių konfliktų metu teoriniai aspektai, tyrimo metodologija, šiuolaikinių gynybos technologijų naudojimo kariniuose konfliktuose galimybių tobulinimo sprendimų Lietuvoje tyrimas, išvados ir rekomendacijos. Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė metodologija. Duomenims rinkti pasirinktas ekspertų interviu. Šeši informantai atrinkti pagal šiuos kriterijus: dirba ir/arba specializuojasi šiuolaikinių technologijų srityje

atitinkamoje institucijoje, turi ne trumpesnę nei 7 metų profesinio darbo patirtį, susijusią su šiuolaikinėmis technologijomis, eina pareigas, susijusias su šiuolaikinių technologijų tobulinimu, atnaujinimu ir naudojimu.

Atlikus teorinę analizę ir tyrimą, nustatyta, kad šiandien technologijos Lietuvos kariuomenei yra ne tik perkamos, bet ir gaminamos Lietuvoje. Didžioji dalis pagamintų technologijų eksportuojamos, tačiau jų gamyba Lietuvoje stiprina šalies saugumą. Karinių konfliktų metu turint įmonių, technologijos būtų gaminamos tiesiogiai Lietuvoje. Šalyje šiuolaikinių technologijų paklausa ir pramonės potencialas yra didelis, Lietuvos pramonė turi ką pasiūlyti šioje srityje. Šiuolaikinės technologijos yra gaminamos įvairioms sritims, atsižvelgiant į tai, ko labiausiai reikia. Pagrindinės technologijos skirtos gynybai užtikrinti. Reikia išnaudoti tarptautinį bendradarbiavimą siekiant efektyvesnio technologijų gaminimo ir tobulinimo. Norint išvengti technologijų kūrimo ir naudojimo problemų, reikia aiškiai apibrėžti teisinius aspektus.

Reikšminiai žodžiai: *karinis konfliktas, šiuolaikinės technologijos, galimybės, panaudojimas, problematika.*

Aivaras Šikarskas

ŽMOGIŠKŪJŲ IŠTEKLIŲ VADYBOS ASPEKTŲ INSTITUCIONALIZACIJOS LIETUVOS KARO IR STATUTINĖSE TARNYBOSE LYGINAMOJI ANALIZĖ

Darbo vadovas – dr. Mantas Bileišis

Tiriamoji problema: kokie instituciniai elementai lemia Lietuvos karo ir statutinių tarnybų žmogiškųjų išteklių vadybos skirtumus ir panašumus? Tyrimo objektas – žmogiškųjų išteklių valdymo Lietuvos karo ir statutinėse tarnybose skirtumai ir panašumai. **Tyrimo tikslas** – nustatyti Lietuvos karo ir statutinių tarnybų žmogiškųjų išteklių valdymo panašumus ir skirtumus. Tyrimo uždaviniai: 1) išskirti institucinius elementus, darančius įtaką karo ir statutinių tarnybų reformoms, 2) išanalizuoti žmogiškųjų išteklių valdymo aspektus, 3) ištirti ekspertų nuomones apie veiksnius, lemiančius Lietuvos karo ir statutinių tarnybų skirtumus ir panašumus, 4) nustatyti Lietuvos karo ir statutinių tarnybų santykinius žmogiškųjų išteklių valdymo privalumus, trūkumus bei gerąsias praktikas.

Baigiamąjį darbą sudaro santrauka, įvadas, teorinė ir teisinė analizė, metodologijos aprašymas, tyrimo rezultatų analizė, tyrimo rezultatų apibendrinimas, išvados, rekomendacijos, priedai. Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė metodologija. Duomenims rinkti pasirinktas pusiau struktūruotas ekspertų interviu. Informantų atrankai pasitelktas tikslinės atrankos metodas. Atrinkti 6 informantai. Visi interviu atlikti žodžiu, kontaktiniu būdu.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus temą, gauti šie pagrindiniai rezultatai:

1. Analizuojant įvairią literatūrą, paaiškėjo, kad pagrindiniai instituciniai elementai, darantys įtaką karo ir statutinių tarnybų reformoms, yra centralizacija ir politizavimas.

2. Teorinė analizė atskleidė, kad literatūroje išskiriama labai daug žmogiškųjų išteklių valdymo aspektų, tačiau mokslininkai E. M. Bermanas, J. S. Bowmanas, J. P. Westas ir kiti išskyrė 6 aspektus, kurie panašūs į Lietuvos valstybės tarnybos įstatymų bei statutų struktūrą.

3. Ištyrus Lietuvos karo ir statutinių tarnybų panašumus bei skirtumus, paaiškėjo, kad statutinė tarnyba susiduria su daugiau iššūkių, nei išskiria minėti mokslininkai.

4. Analizuojant tyrimo rezultatus pastebėta, kad Lietuva remiasi gerąja praktika siekdama valdyti politizavimo reiškinių:

4.1. tiriant karo ir statutinių tarnybų skirtumus, esminiai skirtumai išryškėjo darbo apmokėjimo srityje,

4.2. tiriant karo ir statutinių tarnybų panašumus, paaiškėjo, kad Lietuvos karo ir statutinės tarnybos susiduria su bendrais trūkumais veiklos vertinimo srityje.

Reikšminiai žodžiai: *žmogiškųjų išteklių vadyba, karo tarnyba, statutinė tarnyba, institucija, reforma.*

Gabriel Tarasevič

**PARAMA DARBUOTOJAMS COVID-19
PANDEMIJOS METU: VIEŠOJO SAUGUMO
TARNYBOS ORGANIZACIJOS ATVEJIS**

Darbo vadovė – doc. dr. Rolanda Kazlauskaitė-Markelienė

COVID-19 pandemija, kilusi 2019 m., tęsiasi iki pat šių dienų ir yra vienas didžiausių išbandymų visoms valstybėms. Dauguma įstaigų jau trečius metus nežino, kaip paremti savo darbuotojus, kurie dirba viršvalandžius arba atlieka papildomą darbą mažinant viruso žalą. Parama yra labai svarbus aspektas, padedantis darbuotojams neprarasti motyvacijos ir darbo efektyvumo šiuo laikotarpiu.

Tyrimo problema: kaip paremti darbuotojus COVID-19 pandemijos metu, kad būtų išlaikyta jų darbo motyvacija? Tyrimo objektas – parama darbuotojams COVID-19 pandemijos metu Viešojo saugumo tarnybos organizacijoje. **Tyrimo tikslas** – nustatyti paramą darbuotojams COVID-19 pandemijos metu. Tyrimo uždaviniai: 1) išanalizuoti paramos darbuotojams sampratą, 2) išsiaiškinti paramos darbuotojams formas, 3) išnagrinėti COVID-19 daromos įtakos svarbą darbuotojams, 4) nustatyti paramą darbuotojams COVID-19 pandemijos metu.

Baigiamąjį darbą sudaro trys skyriai. Pirmajame pateikiama teorinė analizė, antrajame – aprašoma tyrimo metodologija, trečiajame skyriuje pristatomi tyrimo rezultatai. Darbo pabaigoje pateikiamos išvados.

Atliekant tyrimą, taikyta kiekybinė metodologija. Duomenims rinkti pasirinktas anketinės apklausos metodas. Apklausti Viešojo saugumo tarnybos Vilniaus dalinio pareigūnai, pavaldūs

kuopų vadams. Šie pareigūnai atlieka skirtingas funkcijas: I kuopa – riausių tramdymas, II kuopa – kalinių ir nusikaltėlių konvojavimas, III ir IV kuopos – valstybinių ir reikšmingų objektų apsauga. Atrenkant respondentus, atsižvelgta, kad jie būtų iš žemiausios hierarchinės sistemos padėties, todėl pasirinkti pareigūnai, neįnantys vadovaujamų pareigų. Kiekybinis tyrimas Viešojo saugumo tarnybos organizacijoje buvo atliekamas COVID-19 pandemijos metu, 2021 m. lapkričio 5–19 dienomis. Atliekant tyrimą, didžioji dalis respondentų buvo dislokuoti tarnybos ir budėjimo vietose. Visi gauti atsakymai apdoroti ir išanalizuoti naudojant programą „IMB SPSS Statistics 27“. Tyrimą ribojo dalies respondentų tarnyba kituose objektuose, t. y. daug respondentų buvo dislokuoti saugomuose valstybinės reikšmės objektuose arba pabėgėlių stovyklose, todėl neturėjo galimybės dalyvauti tyrime, be to, vadovybė nenurodė tikslaus darbuotojų skaičiaus.

Susisteminius tyrimo rezultatus, nustatyta: 1) pokyčiai Viešojo saugumo tarnyboje, prasidėjus COVID-19 pandemijai, lėmė kylantį darbuotojų nerimo lygį, 2) komunikacijos dažnumas Viešojo saugumo tarnyboje darė įtaką neatlygintino papildomo darbo kiekiui, 3) taikytos Viešojo saugumo tarnybos vadovybės skatinimo priemonės darbuotojams.

Reikšminiai žodžiai: *parama, darbuotojai, Viešojo saugumo tarnyba, COVID-19, motyvacija.*

Lukas Užkuras

KORUPCIJOS PREVENCIJOS YPATUMAI KARINĖJE ORGANIZACIJOJE

Darbo vadovas – prof. dr. Alvydas Šakočius

Baigiamojo darbo tyrimo problema: ar Lietuvos kariuomenėje taikomos korupcijos prevencijos priemonės yra pakankamos ir veiksmingos? Tyrimo objektas – korupcijos prevencija karinėje organizacijoje. **Tyrimo tikslas** – nustatyti korupcijos prevencijos ypatumus karinėje organizacijoje. Tyrimo uždaviniai: 1) atlikti korupcijos prevencijos karinėje organizacijoje teorinę analizę, 2) aptarti teisės aktus, susijusius su korupcijos prevencija karinėje organizacijoje, 3) nustatyti, kokie yra korupcijos prevencijos ypatumai Karo prievolės ir komplektavimo tarnyboje (toliau – KPKT).

Baigiamąjį darbą sudaro korupcijos prevencijos karinėje organizacijoje teorinių ir teisinių aspektų analizė, tyrimo metodologijos aprašymas, korupcijos prevencijos įgyvendinimo KPKT tyrimas, išvados ir rekomendacijos.

Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė metodologija. Duomenims rinkti pasirinktas ekspertų interviu metodas. Atrenkant informantus, buvo naudojami šie atrankos kriterijai: kariai, dirbantys KPKT, kariai, tarnaujantys kariuomenėje ne mažiau kaip 20 metų, einantieji vadovaujamas pareigas, ne žemesnes kaip vyresniojo verbuotojo (pareigos neatskleidžiamos siekiant išsaugoti informantų anonimiškumą). Atrinkti 6 informantai, jie apklausti tol, kol atsakymai pradėjo kartotis. Tyrimas buvo vykdomas tokia seka: remiantis teorine literatūros analize, buvo sukurtas tyrimo instrumentas – interviu klausimynas; remiantis

atrankos kriterijais, pasirinkti respondentai; atliktas jų žodinis interviu; išanalizuoti tyrimo rezultatai ir jie apibendrinti.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus medžiagą, nustatyta, kad pagrindinės veiklos sritys, kuriose galėtų pasireikšti korupcija KPKT, yra šios: viešieji pirkimai, šauktinių priėmimo procedūros ir šauktinių tarnybos vengimas. Veiksmingiausios korupcijos prevencijos priemonės yra veiklos sričių, kuriose gali pasireikšti korupcija, nustatymas, darbuotojų švietimas, informacijos viešinimas ir veiklų reglamentavimas. KPKT korupcijos prevencija įgyvendinama rengiant mokymus, informuojant karius, nustatant korupcijos pasireiškimo tikimybę ir reglamentuojant veiklas, susijusias su korupcijos prevencija. Didžiausias iššūkis įgyvendinant korupcijos prevenciją yra vykdyti antikorupcinę veiklą, nes KPKT kariai į korupciją žiūri formaliai. Pagrindiniai korupcijos prevencijos ypatumai yra šie: karinė organizacija yra disciplinuota, statutinė organizacija, todėl tikimybė korupcijai pasireikšti yra mažesnė nei kitose viešojo sektoriaus institucijose. Be to, KPKT pagrindinė veikla yra šauktinių priėmimas ir jų administravimas bei kariuomenės komplektavimas, todėl visos veiklos ir procedūros, susijusios su karių ir šauktinių priėmimu bei administravimu, turi būti kruopščiai reglamentuotos ir be korupcinių spragų.

Reikšminiai žodžiai: *korupcija, prevencija, įgyvendinimas, karinė organizacija, ypatumai.*

Lukas Žaltauskas

LIETUVOS ŠAULIŲ SAJUNGOS IR KARIUOMENĖS SAŲVEIKOS TOBULINIMAS

Darbo vadovė – lekt. Aušra Kaminskaitė

Lietuvos šaulių sąjungos ir Lietuvos kariuomenės sąveika yra pastebima nuo pat abiejų organizacijų kūrimosi laikų. Sąveikaujama organizuojant karinį rengimą, formuojant visuomenę, puoselėjant kultūrą ar net susidarius karinėms situacijoms. Lietuvos šaulių sąjungos ir Lietuvos kariuomenės sąveikos analizė padės atskleisti šios sąveikos tobulinimo perspektyvas.

Tyrimo objektas – Lietuvos kariuomenės ir Lietuvos šaulių sąjungos sąveikos tobulinimas. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti Lietuvos šaulių sąjungos ir Lietuvos kariuomenės sąveiką bei jos tobulinimo būdus. Iškelti tyrimo uždaviniai: 1) išsiaiškinti karinės ir sukarintos organizacijų sąveikos sampratą, ją pritaikyti Lietuvos kariuomenei ir Lietuvos šaulių sąjungai, 2) išanalizuoti Lietuvos kariuomenės ir Lietuvos šaulių sąjungos sąveiką ir pateikti jos tobulinimo būdus, 3) išnagrinėti kitų šalių karinių ir sukarintų organizacijų sąveiką ir jos kai kuriuos aspektus pritaikyti Lietuvos kariuomenės ir Lietuvos šaulių sąjungos sąveikai tobulinti, 4) ištirti Lietuvos kariuomenės ir Lietuvos šaulių sąjungos sąveikos gerosios praktikos pavyzdžius ir iš jų išmoktas pamokas.

Baigiamąjį darbą sudaro santrauka, įvadas, teorinė ir teisinė Lietuvos šaulių sąjungos ir Lietuvos kariuomenės sąveikos analizė, tyrimo metodologijos aprašymas, Lietuvos šaulių sąjungos ir Lietuvos kariuomenės sąveikos vertinimas ir jos tobulinimo galimybės, tyrimo rezultatų apibendrinimas, išvados, literatūros

sąrašas, priedai. Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė metodologija. Duomenims rinkti pasirinktas pusiau struktūruotas ekspertų interviu. Apklausti 6 respondentai. Visi tyrimo dalyviai yra buvę Lietuvos kariuomenės karininkai, šiuo metu einantys vadovaujamas pareigas Lietuvos šaulių sąjungoje. Respondentams atrinkti pasitelktas kriterinės atrankos metodas. Interviu buvo vykdomas nuotoliniu būdu.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus temą, gauti šie pagrindiniai rezultatai:

1. Lietuvos kariuomenė yra karinė organizacija, o Lietuvos šaulių sąjunga – sukarinta organizacija. Yra du jų sąveikos tipai: tarporganizacinė ir karinė. Lietuvos kariuomenės ir Lietuvos šaulių sąjungos tarporganizacinė sąveikos forma yra kooperacija, apskritai jų sąveika vertinama kaip stipri.

2. Lietuvos kariuomenės ir Lietuvos šaulių sąjungos sąveiką reikia tobulinti. Pradėti reikėtų nuo planavimo, naudojant numatytus tobulinimo būdus.

3. Lietuvoje neįmanoma pritaikyti kitų šalių karinių ir sukarintų organizacijų sąveikos pavyzdžių.

4. Istoriniame kontekste yra svarbių Lietuvos kariuomenės ir Lietuvos šaulių sąjungos sąveikos gerosios praktikos pavyzdžių. Tačiau naujų gerosios praktikos pavyzdžių ir iš jų išminktų pamokų nėra. Tad reikėtų naujos Lietuvos kariuomenės ir Lietuvos šaulių sąjungos sąveikos gerosios praktikos.

Reikšminiai žodžiai: *Lietuvos šaulių sąjunga, Lietuvos kariuomenė, sąveika, karinė, sukarinta.*

TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ
PROGRAMOS BAKALAURO STUDIJŲ
BAIGIAMŲJŲ DARBŲ
SANTRAUKOS

Martynas Adomaitis

**PRIVAČIŲ KARINIŲ KOMPANIJŲ
PASITELKIMAS JUNGTINIŲ TAUTŲ
ORGANIZACIJOS TAIKOS PALAIKYMO
OPERACIJOSE**

Darbo vadovė – lekt. dr. Agnietė Žotkevičiūtė-Banevičienė

Keičiantis Jungtinių Tautų Organizacijos (toliau – JTO) valstybių narių ekonominiams ir politiniams siekiams, keičiasi ir taikos palaikymo operacijų vykdymo tvarka. Vis dažniau valstybės narės, vykdydamos taikos palaikymo operacijas, dėl joms palankių ekonominių priežasčių pasitelkia privačių karių kompanijų pagalbą. JTO pradėjo intensyviau samdyti privačias karines kompanijas Šaltojo karo pabaigoje, kai valstybės narės ėmė skirti didesnę dėmesį savo reguliariųjų kariuomenių kokybei, o ne kiekybei. Nuo tada privačios karinės kompanijos buvo samdomos daugeliui JTO taikos palaikymo operacijų vykdyti.

Atliekant baigiamojo darbo tyrimą, pasitelktas atvejo analizės metodas, padedantis nustatyti, kaip ir kodėl JTO taikos palaikymo operacijose naudojamos privačios karinės kompanijos. Taip pat pasirinktas ekspertinio diskurso analizės metodas, kuris padėjo suprasti taikos palaikymo operacijų įgyvendinimo pasitelkiant privačias karines kompanijas ypatumus bei šių kompanijų vaidmenį taikos palaikymo operacijose. Darbe remiamasi modifikuoto struktūrinio realizmo bei racionalaus pasirinkimo teorijomis aiškinant priežastis, lemiančias, kodėl JTO pasitelkia privačias karines kompanijas taikos palaikymo operacijose.

Tyrimo tikslas – nustatyti ekonominius veiksnius, lemian-

čius privačių karinių kompanijų pasitelkimą JTO taikos palaikymo operacijose. Tikslui pasiekti atliekama atvejų Siera Leonėje ir Kongo Demokratinėje Respublikoje analizė. Ji leidžia atskleisti, kodėl privačios karinės kompanijos samdomos vykdyti JTO taikos palaikymo operacijas.

Reikšminiai žodžiai: *taikos palaikymo operacija, privati karinė kompanija, samdiniai, ekonominiai veiksniai.*

Matas Ambraziejus

**NORDEFECO: ŠIAURĖS ŠALIŲ KARINIO
BENDRADARBIAVIMO PRIEŽASTYS IR
DINAMIKA NUO 2017 METŲ IKI 2020 METŲ**

Darbo vadovas – prof. dr. Mindaugas Jurkynas

Šių laikų pasaulyje vyrauja įvairaus pobūdžio grėsmės, todėl valstybės jungiasi į gynybines sąjungas, karinio bendradarbiavimo organizacijas. Taip siekiama užtikrinti savo saugumą prieš oponuojančią jėgą. NORDEFECO – karinio bendradarbiavimo organizacija, susikūrusi Šiaurės Europos regione ir apimanti penkias Skandinavijos valstybes: Norvegiją, Švediją, Suomiją, Daniją ir Islandiją. Europoje tvyrojusią taiką sudrumstusi Rusijos Federacija, įvykdydama Krymo aneksiją, sukėlė Europos regiono valstybių susirūpinimą dėl jų pačių saugumo, todėl intensyvesnė tapo ir daugumos saugumo interesams atstovaujančių sąjungų veikla. NORDEFECO – ne išimtis. Nuo 2014 m. organizacijos veikla tapo daug aktyvesnė nei anksčiau. Laikotarpis nuo 2017 m. iki 2020 m. mokslinėje literatūroje beveik neanalizuotas, todėl svarbu išsiaiškinti, dėl kokių priežasčių ir kaip pasikeitė šios karinio bendradarbiavimo organizacijos veikla.

Šio baigiamojo darbo **tyrimo objektas** – Norvegijos, Švedijos, Suomijos, Danijos ir Islandijos bendradarbiavimas NORDEFECO nuo 2017 metų iki 2020 metų. Išanalizavus bus galima atsakyti į probleminį tyrimo klausimą: kaip ir kodėl pasikeitė NORDEFECO karinio bendradarbiavimo pobūdis nuo 2017 metų iki 2020 metų?

Teorinėje darbo dalyje aprašomas lyginamasis metodas ir

atvejo analizė, o situacijos vertinimo dalyje pasitelktas kokybinės dokumentų turinio analizės metodas.

Reikšminiai žodžiai: *aljansai, gynybinė sąjunga, karinis bendradarbiavimas, saugumas, grėsmės, Šiaurės Europos regionas.*

Arnas Bancevičius

**RUSIJOS GALIOS DEMONSTRAVIMAS
ARKTYJE 2008–2020 M.: NORVEGIJOS
IR ŠVEDIJOS ATSAKAS Į RUSIJOS
ARKTIES POLITIKĄ**

Darbo vadovas – prof. dr. Virgilijus Pugačiauskas

Sparti klimato kaita atvėrė Arkties regiono valstybėms naujų galimybių. Naujas jūrų kelias, gamtinių išteklių prieinamumas bei jų išgavimas, Arkties teritorinių zonų plėtimasis lėmė spartų Rusijos Arkties zonos militarizacijos procesą, kuris kelia karinę grėsmę Norvegijai, Švedijai ir kitoms NATO valstybėms. Besikertantys Norvegijos ir Rusijos interesai Arkyje bei spartus regiono militarizavimas gali sukelti ginklavimosi varžybas bei Rusijos ir NATO karinį konfliktą. Tad aktualu išsiaiškinti, kokie yra pagrindiniai Rusijos siekiai Arkties regione ir kokios šių siekių įgyvendinimo galimybės, taip pat įvertinti Rusijos keliamą grėsmę minėtoms kaimyninėms valstybėms. Atlikus grėsmės vertinimą ir nustatius keliamos grėsmės lygį, svarbu išsiaiškinti, kokių priemonių Norvegija ir Švedija imasi reaguodamos į sparčiai kylančią grėsmę Arkties regione. Nustatius, kaip reaguoja abi valstybės į grėsmę, galima išskirti pagrindinius valstybių veikimo strategijos prieš Rusijos vykdomą agresiją skirtumus.

Siekiant įgyvendinti šiuos tikslus, tiriamas Norvegijos ir Švedijos atsakas į Rusijos Arkties politiką. Išskirti šie **tyrimo uždaviniai**: 1) išsiaiškinti, kas yra galia ir kaip ji demonstruojama, 2) išanalizuoti Rusijos Arkties strategiją ir nacionalinio saugumo strategiją, 3) išsiaiškinti Rusijos siekių įgyvendinimo galimybes, 4) išanalizuoti Norvegijos Arkties strategiją, kaip atsaką

į Rusijos galios demonstravimą, 5) išanalizuoti Švedijos Arkties strategiją, kaip atsaką į Rusijos galios demonstravimą.

Atliekant tyrimą, pasitelkti atvejo analizės ir kokybinio tyrimo metodai. Tyrimo naujumą pagrindžia aktualus tiriamasis laikotarpis – nuo 2008 metų iki 2020 metų. Be to, tokio pobūdžio tyrimas, kuriame būtų nagrinėjamas ir lyginamas Norvegijos ir Švedijos atsakas į Rusijos galios demonstravimą Arktyje bei joms keliamą grėsmę, Lietuvoje dar nebuvo atliktas.

Reikšminiai žodžiai: *karinė galia, Arktis, dominavimas, įtaka, Šiaurės laivynas.*

Justinas Bendaravičius

**JAV AFRICOM VAIDMUO KOVOJE
SU TERORIZMU AFRIKOS ŽEMYNE
2009–2020 METAIS**

Darbo vadovė – lekt. dr. Danguolė Bardauskaitė

Afrikos žemyno politinė, ekonominė ir socialinė situacija sudaro palankias sąlygas teroristinėms grupuotėms. Itin svarbus JAV vaidmuo užtikrinant Afrikos saugumą. Tai ypač išryškėjo po 2001 m. rugsėjo 11-osios įvykių, po kurių JAV paskelbė karą terorizmui. Afrika nėra tokia išsivysčiusi kaip Vakarų valstybės, todėl daugelyje jos šalių žemas ekonomikos lygis, didelė korupcija, vyrauja neramumai. Teroristinės organizacijos, tokios kaip „Boko Haram“, „Al Qaeda“ ir ypač „Islamo valstybė“, tai išnaudoja savo naudai.

Aktyvios teroristinės veiklos tyrimas atliekamas remiantis neoklasikinio realizmo teorija. Šiame baigiamajame darbe bandoma atskleisti JAV AFRICOM poveikį Afrikos žemynui, vaidmenį ir progresą. Taip pat aptariamos ir lyginamos Baracko Obamos ir Donaldo Trumpo prezidentavimo kadencijos. Atliekant tyrimą, lyginami teroristinių išpuolių bei aukų ir terorizmo indekso duomenys siekiant apibūdinti Afrikos žemyno situaciją ir pokytį per nurodytą laikotarpį. Darbe naudojamas JAV terorizmo apibrėžimas, aptariamos JAV AFRICOM įkūrimo priežastys ir JAV interesai bei veikla Afrikos žemyne. Tyrimo tikslas – ištirti JAV AFRICOM poveikį Afrikos žemyno saugumui.

Reikšminiai žodžiai: *terorizmas, kova su terorizmu, tarptautinis terorizmas, neoklasikinis realizmas, JAV AFRICOM, antiterorizmas.*

Artūras Budrius

LIETUVOS KARINĖ MINTIS PO 2014 METŲ: IDĖJŲ, KELIAMŲ ŽURNALUOSE „KARYS“ IR „KARDAS“, APRAIŠKOS GYNYBOS PLANUOSE

Darbo vadovas – prof. dr. Giedrius Česnakas

Karas yra nuolatos kintantis procesas, dėl to atsiranda nuolatinis naujų karybos idėjų ir diskusijų karybos tema poreikis, reikia vis iš naujo analizuoti, kaip valstybei pasiruošti būsimiems karams. Pergalė kare yra įmanoma tik tada, kai įgyjamas pranašumas prieš priešininką. Vienas iš būdų įgyti pranašumą – vadovautis karybos ekspertų iškeltomis idėjomis. Dėl to svarbu išsiaiškinti, kaip Lietuvoje yra plėtojama karinė mintis, kaip naujos karybos idėjos daro įtaką valstybės gynybos planams.

Vienas iš šaltinių, kuriuose galima aptikti karinę mintį, – karinė žiniasklaida. Joje perteikiamos idėjos yra lengviausiai prieinamos visuomenei, dėl to tyrimas atliekamas remiantis Lietuvoje leidžiamais periodiniais žurnalais „Karys“ ir „Kardas“. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti, kaip Lietuvos karinė mintis, pateikiama karinėje žiniasklaidoje, pasireiškia valstybės gynybos planuose nuo 2014 metų. Tikslui įgyvendinti iškelti šie uždaviniai: 1) apibrėžti karinės minties sampratą, atskleidžiant veiksnius, lemiančius karinės minties formavimąsi ir jos sklaidos šaltinius, 2) išanalizuoti Lietuvos karinės minties evoliuciją ir būklę 2014 metais, 3) ištirti karinės minties būklę ir raidą Lietuvos karinėje žiniasklaidoje, analizuojant straipsnius, 2014–2020 m. publikuotus žurnaluose „Karys“ ir „Kardas“, 4) nustatyti, kaip Lietuvos gynybos planuose pasireiškia žurnaluose „Karys“ ir „Kardas“ pateikiama karinė mintis. Atliekant tyrimą, naudoti

žurnalų „Karys“ ir „Kardas“ straipsnių analizės ir pusiau struktūruoto interviu metodai.

Atlikus tyrimą, paaiškėjo, kad po 2014 m. karinė mintis Lietuvoje menkai plėtojama, Lietuvos karininkija per mažai rašo ir nepakankamai aktyviai dalyvauja diskusijose karybos temomis. Nėra sistemos, kuri skatintų karininką plėtoti karinę mintį. Rengiant karinius dokumentus, vadovėlius ir kitus leidinius, neatsižvelgiama į tai, kas rašoma karinėje žiniasklaidoje. Dėl menko analitinių straipsnių skaičiaus žurnalai „Karys“ ir „Kardas“ nėra laikomi reikšmingais leidiniais, kurie galėtų daryti įtaką gynybos planams.

Reikšminiai žodžiai: *karinė mintis, karas, karinė strategija, karo teorija, karo mokslas, karinė kultūra, modernus karas.*

Mindaugas Čeponis

**NAUJOJI VIEŠOJI DIPLOMATIJA KAIP KRIZIŲ
KOMUNIKACIJOS INSTRUMENTAS: LIETUVOS
IR LENKIJOS PREZIDENTŲ KOMUNIKACIJA
SOCIALINĖSE MEDIJOSE COVID-19
PANDEMIJOS METU**

Darbo vadovė – lekt. dr. Ieva Gajauskaitė

Viešoji diplomacija yra išskirtinė komunikavimo priemonė, sudaranti sąlygas formuoti ypatingus naratyvus apie savo valstybę. Ji peržengia įprasto bendravimo su savo šalies piliečiais ribas ir įgalina užmegzti ryšį ir su užsienio šalių auditorijomis. Valstybės ir jų vadovai dažniausiai naudojami viešąja diplomacija siekdami pateikti teigiamą savo šalies ar tautos įvaizdį. Politinių lyderių darbas šioje srityje tampa itin svarbus krizių ir nestabilumo akivaizdoje. Efektyvus krizių valdymas ir komunikacija gali paskatinti tarptautinius veikėjus gerinti santykius su šaliimi, kuri yra laikoma kompetentinga, o prastas krizių valdymas ir komunikacija gali sumažinti šalies patikimumą ir kitų šalių norą bendradarbiauti su ja. Visa tai gali turėti lemiamos įtakos šalių vystymuisi, ypač tai svarbu mažoms ir vidutinio lygio valstybėms, kurios negali sau leisti nesinaudoti progomis gerinti savo padėtį tarptautinėje arenoje. Vienas iš išskirtinių atvejų yra globalaus masto COVID-19 pandemija, kurios laikotarpiu kyla ypatingas politinių lyderių veiksmų poreikis. Todėl itin aktualu išsiaiškinti, kokią viešąją diplomaciją institucinėse „Facebook“ ir „Twitter“ paskyrose vykdė Lietuvos prezidentas Gitanas Nausėda ir Lenkijos prezidentas Andrzejus Duda kovos su COVID-19 kontekste.

Tyrimo tikslas – palyginti Lietuvos prezidento G. Nausėdos ir Lenkijos prezidento A. Dudos vykdomą viešąją diplomatią kovos su COVID-19 kontekste. Tikslui įgyvendinti iškelti šie uždaviniai: 1) išanalizuoti socialinių medijų svarbą įgyvendinant viešąją diplomatią krizės laikotarpiu, 2) išnagrinėti Lietuvos prezidento G. Nausėdos ir Lenkijos prezidento A. Dudos vykdomos politikos diskursą, formuojamą institucinėse „Facebook“ ir „Twitter“ paskyrose COVID-19 pandemijos metu – nuo 2020 m. vasario mėn. iki 2020 m. gruodžio 1 d., 3) palyginti abiejų šalių prezidentų socialinėse medijose formuojamą viešąją diplomatią kovos su COVID-19 pandemija metu, įvertinant, kaip jos atitinka teorinius krizių komunikacijos modelius.

Atliekant tyrimą, naudoti kiekybiniai statistinės ir tekstynų lingvistikos, kokybinis socialinių diskurso medijų bei lyginamosios analizės metodai. Naudojant šiuos metodus įvertinta ir palyginta Lietuvos prezidento G. Nausėdos ir Lenkijos prezidento A. Dudos formuojama viešoji diplomatią kovos su COVID-19 kontekste. Išvadose pabrėžiama socialinių medijų svarba įgyvendinant viešąją diplomatią krizės laikotarpiu, apibendrinami Lietuvos prezidento G. Nausėdos ir Lenkijos prezidento A. Dudos socialinių medijų analizės bei jų palyginimo duomenys.

Reikšminiai žodžiai: *viešoji diplomatią, socialinės medijos, šalies įvaizdžio formavimas, krizė, Lenkija, Lietuva, prezidentas.*

Jonas Grigaitis

JAV IR KINIJOS PREKYBOS KARO PADARINIAI GLOBALIOS GALIOS PERSISKIRSTYMO DINAMIKAI

Darbo vadovė – lekt. dr. Ieva Gajauskaitė

2016 metais Donaldui Trumpui laimėjus JAV prezidento rinkimus, dar jo rinkimų kampanijos metu buvo eskaluojamos nešažiningos Kinijos prekybos apimtys JAV atžvilgiu. Nuo 2016 m. iki 2018 m. JAV prezidentas D. Trumpas grasino Kinijai įvesti naujus tarifus kuniškoms prekėms, jei ši nepritaris naujam JAV ir Kinijos prekybos susitarimui. Per šiuos dvejus metus nepavyko pasiekti naujo prekybos susitarimo tarp šių dviejų valstybių. 2018 m. JAV prezidento nutarimu buvo pradėti didinti tarifai prekėms iš Kinijos, norint taip pastūmėti Kiniją sudaryti naują prekybos sutartį, kuri užtikrintų JAV ir Kinijos prekybos balansą. Per mėnesį po JAV pradėtų naujų tarifų įvedimo kuniškoms prekėms šios dvi valstybės įsivėlė į daugybę tarpusavio derybų dėl naujų tarifų susitarimų, kurie apėmė ir technologijų ribojimą bei naują prekybos balansą tarp valstybių. Iš to kyla tyrimo probleminis klausimas: ar prekybos karas kyla dėl galios persiskirstymo tarp valstybių?

Tyrimo tikslas – išanalizuoti 2018–2020 m. Kinijos ir JAV prekybos karą, siekiant nustatyti jo priežastis bei padarinius. Išskirti tyrimo uždaviniai: 1) išsiaiškinti teorines prielaidas, kodėl prasideda prekybos karai ir kokios jų pasekmės, remiantis galios perėjimo teorija, 2) nustatyti JAV ir Kinijos prekybos karo priežastis galios perėjimo kontekste, 3) išanalizuoti JAV ir Kinijos prekybos karo eigą bei siūlytus prekybos karo sprendimo būdus,

4) nustatyti JAV ir Kinijos prekybos karo pasekmes, įvertinti, ar jos turi įtakos tarptautiniam galios persiskirstymui. Tyrimo uždaviniams įgyvendinti pasitelkti šie kokybinio tyrimo metodai: ekspertinio diskurso analizė, struktūruotas interviu, antrinė statistinių duomenų analizė, žiniasklaidos turinio analizė ir ekspertų diskurso analizė.

Patvirtintas ginamasis teiginys: JAV, siekdamos išvengti galios perėjimo ir sustabdyti Kinijos galios augimą, pradėjo prekybos karą. Remiantis galios perėjimo teorija, tą patvirtina JAV ir Kinijos veiksmai.

Reikšminiai žodžiai: *prekybos karas, galios perėjimo teorija, laisvoji prekyba, tarptautinė prekyba, laisvoji rinka, tarifai.*

Edgaras Janulis

**BRANDUOLINIS ATGRASYMAS EUROPOJE:
NATO PRIEŠRAKETINĖS GYNYBOS
POLITIKOS IŠŠŪKIAI IR GALIMYBĖS**

Darbo vadovė – doc. dr. Ieva Karpavičiūtė

2010 metais Lisabonos susitikime NATO valstybių lyderiai nusprendė vystyti teritorinę priešraketinę gynybą, kuri turi užtikrinti valstybių narių saugumą. Šiame susitikime buvo aptartos galimos grėsmės iš Rytų, branduolinio ginklo panaudojimo tikimybė ir galima raketinių atakų žala. NATO oficialiuose puslapiuose pabrėžiama, kad priešraketinė gynyba yra gynybinio pobūdžio ir ji nebus naudojama puolamiesiems veiksams. Verta paminėti ir tai, kad Prancūzija, Italija, Vokietija ir Lenkija jau turi priešraketinės gynybos sistemų, tačiau dauguma valstybių yra ekonomiškai nepajėgios apsiginti pačios, todėl NATO tarpvalstybinis bendradarbiavimas ir projektų kūrimas yra būtinas siekiant užtikrinti visų aljanso narių saugumą. Rusija, naudodamasi NATO gynybos modernizavimu, siekia pateisinti savo branduolinių ginklų modernizavimą, kuris pažeidžia tarptautines ginklų ribojimo sutartis.

Šiame bakalauro darbe gilinamasi į priešraketinės gynybos tyrimų problematiką ir į tai, kokiomis priemonėmis NATO ketina užtikrinti priešraketinę gynybą Europoje, kokie projektai turėtų būti vystomi, koks yra NATO valstybių požiūris į priešraketinę gynybą ir kaip tai paveiks aljanso gynybos ir atgrasymo politiką. Tyrimo objektas – NATO priešraketinė gynyba kaip atgrasymo priemonė Europoje nuo Rusijos branduolinio ginklo panaudojimo. **Tyrimo tikslas** – nustatyti NATO priešraketinės

gynybos sistemos Europoje, kaip branduolinio atgrasymo priemonės, poveikį aljanso saugumui ir gynybai. Siekiant įgyvendinti šį tikslą, iškelti uždaviniai: 1) remiantis neorealizmo teorija, įvertinti priešraketinės gynybos, kaip branduolinio atgrasymo priemonės, panaudojimo galimybes, 2) apžvelgti NATO priešraketinės gynybos politikos raidą ir nustatyti jos vietą platesniame NATO gynybos ir atgrasymo raidos kontekste, 3) nustatyti pagrindinius iššūkius, kylančius NATO priešraketinės gynybos Europoje vystymui branduolinio atgrasymo raidos kontekste, 4) įvertinti NATO priešraketinės gynybos vystymą Europoje grėsmių, kylančių iš Rusijos, atgrasymo kontekste.

Reikšminiai žodžiai: *priešraketinė gynyba, regioninis saugumas, nacionalinis saugumas, aljansas, saugumo dilema, branduolinis atgrasymas, NATO.*

Kristijonas Jonuška

**DIDŽIOJO TĖVYNĖS KARO MITAS
MODERNIOJE KREMLIAUS PROPAGANDOJE:
„SPUTNIKNEWS.LT“ ATVEJO ANALIZĖ**

Darbo vadovas – doc. dr. Viktor Denisenko

Informacijos amžius ir spartus naujų technologijų progresas vienareikšmiškai veikia XXI amžiaus visuomenę, valstybių politikos procesus, tarpusavio santykius ir informacijos sklaidos galimybes. Šiuo laikotarpiu, kai karinė konfrontacija tarp valstybių tampa vis mažiau akivaizdi, globalaus bendrumo kontekste tenka pripažinti informacinio karo ir propagandos reiškinių potencialą. Informacinio karo įtakai augant, tampa reikšmingas valstybių žiniasklaidos vaidmuo ir joje atsispindintis turinys. Dėl informacijos gebėjimo apeiti šalių cenzūros ir sienų barjerus, išryškėja nauji iššūkiai šalių nacionaliniam saugumui. Šalių naudojami informacinio karo metodai tampa pigesniu tiesioginių karo veiksmų analogu, keliančiu ne ką mažesnę grėsmę.

Rusijos politikai ir ideologijai nesvetima informacinio karo sąvoka ir propagandos reiškinys. Aiškinantis Kremliaus propagandos veikimo lauką XXI amžiuje, neretai pastebimas „Didžiojo tėvynės karo“ mito fenomenas. Nors sukurtas dar sovietmečiu, šis mitas nenustoja funkcionuoti įgydamas vis naujus politinio naudojimo tikslus ir formas. Rusijos strateginėms ir propagandinėms priemonėms prisitaikant prie informacijos prieinamumo ir globalizacijos galimybių XXI amžiuje, atsiveria interpretacijos ir manipuliavimo faktais galimybių laukas. Kremliaus žiniasklaidos priemonių viešojoje erdvėje konstruojama informacija

įtraukiant „Didžiojo tėvynės karo“ mito motyvus nukreipta ne tik į vidinę šalies auditoriją, bet ir į užsienio valstybių informacinę erdvę. Tarptautiniu lygiu taip formuojamas ideologinis mitas, padedantis Rusijai pagrįsti pretenzijas kitoms valstybėms ir formuojantis visuomenės grupių palaikymą. Dėl šios priežasties aktualu nustatyti galimas „Didžiojo tėvynės karo“ mito naudojimo grėsmes posovietinių šalių kontekste, išskiriant internetinį naujienų portalą „Sputniknews.lt“ kaip vieną iš Rusijos informacinio karo instrumentų, įtvirtinančių ir panaudojančių ideologiškai suformuotą „Didžiojo Tėvynės karo“ mitą propagandos tikslams.

Tyrimo tikslas – ištirti, kuo išsiskiria Didžiojo tėvynės karo diskursas, formuojamas internetiniame naujienų portale „Sputniknews.lt“ nuo 2019 m. gegužės 1 d. iki 2020 m. rugpjūčio 30 d.

Reikšminiai žodžiai: *naratyvas, propaganda, diskursas, istorinė propaganda, informacinis karas, Gegužės 9-oji, Pergalės diena, veteranas, Holokaustas, fašizmas.*

Laurynas Karkauskas

**NATO IR LIETUVOS KARIUOMENĖS ĮVAIZDIS
2020 METŲ LIETUVIŠKOSIOS PORTALO
„SPUTNIKNEWS“ VERSIJOS NARATYVUOSE**

Darbo vadovas – doc. dr. Viktor Denisenko

Propaganda, konkrečiau Rusijos naudojama propaganda, yra viena iš hibridinio karo priemonių. Kremliaus propagandos mechanizmas sugeba prisitaikyti prie besikeičiančio pasaulio ir gali ją efektyviai naudoti įvairiomis sąlygomis. Analizuoti propagandą itin svarbu, nes viena iš populiariausių karo formų šiuo metu yra informacinis karas. Be to, propaganda mažina šalies piliečių pasitikėjimą valdžia, ginkluotosiomis pajėgomis ir sąjungininkais. Dėl to kyla grėsmė Lietuvos nacionaliniam saugumui ir šalies suverenitetui.

Rusijos skleidžiama propaganda siekiama įskiepyti lingvistines ir ideologines sąsajas, kurios ilgainiui sustiprina asmens ryšį su Rusija. Neretai propaganda nutaikoma ir į Lietuvos ginkluotąsias pajėgas bei NATO. Šios propagandos tikslas yra mažinti gyventojų pasitikėjimą šalies kariuomene ir sąjungininkais.

Baigiamojo darbo tyrimo objektas – Lietuvos kariuomenės ir NATO vaizdiniai Rusijos skleidžiamoje propagandoje portale „Sputnik Lietuva“. **Tyrimo tikslas** – ištirti, kokie yra Lietuvos kariuomenės ir NATO vaizdiniai Rusijos skleidžiamoje propagandoje portale „Sputnik Lietuva“ 2020 metais. Atliekant tyrimą, naudota kokybinė ir kiekybinė turinio analizė. Tirti „Sputnik Lietuva“ straipsniai pagal reikšminius žodžius „NATO“ ir „Lietuvos kariuomenė“.

Reikšminiai žodžiai: *socialinis konstruktyvizmas, įvaizdis, naratyvas, propaganda.*

Aidas Lenkauskas

JAV KAIP IZRAELIO IR PALESTINOS KONFLIKTO MEDIATORIUS: MEDIACIJOS EFEKTYVUMO TYRIMAS 2009–2020 METAIS

Darbo vadovas – doc. dr. Vytautas Isoda

Izraelio ir Palestinos konfliktas yra vienas ilgiausiai trunkančių ginkluotų konfrontacijų nuo Antrojo pasaulinio karo iki šių dienų. JAV nuo pirmų šio konflikto dienų atlieka mediatoriaus vaidmenį. Ne vienas JAV prezidentas tiek asmeniškai, tiek pasitelkdamas savo administraciją bandė paskatinti taikos procesą, tačiau tik keletui pavyko derybų procesą pajudinti iš *status quo*. Sėkmingos mediacijos rezultatas priklauso ne tik nuo mediatoriaus pasirinktos strategijos, bet ir nuo jo vykdomos politikos, retorikos tarptautinėje arenoje ir daug kitų veiksnių. Dėl šios priežasties aktualu nustatyti, kaip Baracko Obamos ir Donaldso Trumpo vykdyta politika Izraelio ir Palestinos atžvilgiu paveikė mediatoriaus efektyvumą Izraelio ir Palestinos konflikte.

Tyrimo tikslas – ištirti, kokią įtaką JAV prezidentų B. Obamos ir D. Trumpo politika Izraelio ir Palestinos atžvilgiu turėjo mediatoriaus efektyvumui Izraelio ir Palestinos konflikte. Tikslui įgyvendinti pasitelkti šie uždaviniai: 1) nustatyti teorinius mediacijos sėkmės veiksnius, 2) išanalizuoti Izraelio ir Palestinos konflikto priežastis ir eigą, 3) išanalizuoti B. Obamos ir D. Trumpo politiką Izraelio ir Palestinos atžvilgiu, 4) nustatyti B. Obamos ir D. Trumpo politikos poveikį JAV mediatoriaus efektyvumui Izraelio ir Palestinos konflikte.

Atliekant tyrimą, pasitelktas antrinių šaltinių analizės metodas, siekiant nustatyti mediacijos tarptautinėse taikos derybose

teorinius aiškinimus ir išanalizuoti Izraelio ir Palestinos konflikto priežastis bei eigą. Analitinis aprašomasis, kokybės turinio ir dokumentų turinio analizės metodai pasirinkti siekiant išanalizuoti JAV prezidentų B. Obamos ir D. Trumpo politiką Izraelio ir Palestinos atžvilgiu. Lyginamosios analizės metodas naudotas siekiant nustatyti, kaip B. Obamos ir D. Trumpo politika Izraelio ir Palestinos atžvilgiu paveikė JAV, kaip mediatoriaus, efektyvumą Izraelio ir Palestinos konflikto kontekste.

Reikšminiai žodžiai: *Izraelio ir Palestinos konfliktas, Artimųjų Rytų konfliktas, konflikto mediacija, JAV, Barackas Obama, Donaldas Trumpas, Izraelis, Palestina.*

Lukas Liutkevičius

KINIJOS LIAUDIES RESPUBLIKOS VEIKSNYS JUNGTINIŲ AMERIKOS VALSTIJŲ SAUGUMO IR GYNYBOS POLITIKOJE PIETRYČIŲ AZIJOS REGIONE

Darbo vadovė – lekt. dr. Danguolė Bardauskaitė

Baigiamojo darbo tyrimo objektas – JAV saugumo ir gynybos politika Pietryčių Azijos regione. Siekiama išsiaiškinti, kaip ji atsveria Kinijos įtaką Pietryčių Azijoje. Iškelti keturi **tyrimo uždaviniai**: 1) aprašyti tarptautinių santykių neorealizmo teoriją, akcentuojant saugumo ir galios balanso sampratą, 2) išnagrinėti JAV įtaką Pietryčių Azijos regione, 3) išnagrinėti Kinijos įtaką Pietryčių Azijos regione, 4) įvertinti, kaip Kinijos įtaka Pietryčių Azijos regione veikia JAV saugumo ir gynybos politikos pokyčius. Empirinėje darbo dalyje naudojami antrinės statistinės duomenų analizės bei dokumentų turinio analizės metodai.

Pateikiamose išvadose teigiama, kad karinis bendradarbiavimas yra pagrindinė JAV įtakos sritis Pietryčių Azijos regione. ASEAN narės jaučia Kinijos grėsmę, todėl gynybos srityje daugiau bendradarbiauja su JAV nei su Kinija. Didėjantis Kinijos vaidmuo Pietryčių Azijoje meta iššūkių regioniniam saugumui. JAV siekia sustiprėti, kad ir toliau išliktų konkurencingos ir gebėtų ginti šalies interesus pasaulyje. Donaldso Trumpo administracijos nacionalinio saugumo strategijos tikslas yra sulaukyti Kinijos tolesnį augimą ir įtakos didėjimą Pietryčių Azijoje.

Tyrimas atskleidė, kad Kinijos karinių pajėgumų modernizacija ir išaugęs bendradarbiavimas su ASEAN šalimis lėmė JAV

strategijos orientavimą į Pietryčių Azijos regiono šalis. 2017–2020 m. suaktyvėjęs JAV ir ASEAN narių bendradarbiavimas yra tik papildoma priemonė konkurencinėje kovoje su Kinija, siekiant išsaugoti dominavimą pasaulyje.

Reikšminiai žodžiai: *saugumo politika, gynybos politika, įtaka, galios balansas, Pietryčių Azijos regionas, ASEAN.*

Gretė Lukošaitytė

**LIETUVOS IR LENKIJOS STRATEGINIS
BENDRADARBIAVIMAS TERITORINĖS
GYNYS KONTAKSTE 2014–2020 METAIS:
SUVALKŲ KORIDORIAUS GYNYS**

Darbo vadovė – prof. dr. Irmina Matonytė

Lietuvos ir Lenkijos strateginis bendradarbiavimas gynybos srityje yra neatsiejamas nuo regiono saugumo užtikrinimo. Lietuva ir Lenkija dvišalius santykius karinėje srityje plėtoja nuo 1993 metų. 2018 m. JAV analitinis centras CEPA pristatė pranešimą „Securing the Suwalki Corridor: Strategy, Statecraft, Deterrence, and Defense“, kuriame įvardijo teritorinio integralumo svarbą, Suvalkų koridoriaus strateginę reikšmę ir NATO indėlį užtikrinant šio ruožo gynybą. 2020 m. Lietuvos ir Lenkijos krašto apsaugos ministrai pasirašė bendradarbiavimo komunikatą, o kariuomenių vadai – Tarptautinio Šiaurės Rytų divizijos štabo aktą dėl glaudesnio bendradarbiavimo teritorinės gynybos kontekste bei dėl Suvalkų koridoriaus gynybos. Tačiau stinga platesnių svarstymų apie Lietuvos ir Lenkijos strateginį bendradarbiavimą teritorinės gynybos bei Suvalkų koridoriaus ruožo gynybos srityse. Tad aktualu ištirti, kokie yra galimi Lietuvos ir Lenkijos karinio bendradarbiavimo aspektai užtikrinant bendro pasienio ruožo (Suvalkų koridoriaus) gynybą ir kaip karybos ekspertai, gynybos politikos formuotojai bei vykdytojai vertina ir modeliuoja Suvalkų koridoriaus apginamumą.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti Lietuvos ir Lenkijos strateginio bendradarbiavimo raidos veiksnius teritorinės gynybos srityje, akcentuojant Suvalkų koridoriaus gynybą. Tikslui įgyvendinti

iškelti šie uždaviniai: 1) išnagrinėti, kaip dvišalis aljansas, strateginis bendradarbiavimas ir saugumo politika yra apibūdinami neorealizmo teorijoje, 2) pristatyti Suvalkų koridoriaus gynybos problemos apžvalgą ir išryškinti šios problemos sprendimus remiantis Lietuvos ir Lenkijos strateginio bendradarbiavimo perspektyva, 3) ištirti, kaip Suvalkų koridoriaus apginamumo klausimą sprendžia Lietuvos ir Lenkijos akademiniai karybos ekspertai, gynybos politikos formuotojai, Lietuvos ir Lenkijos kariuomenių atstovai.

Atliekant tyrimą, pasirinktas kokybinio tyrimo metodas. Išanalizavus mokslinę literatūrą, aprašoma neorealizmo reikšmė valstybių bendradarbiavimui siekiant užtikrinti regioninį saugumą, o pusiau struktūruotas ekspertų interviu naudojamas aiškinantis, kaip Suvalkų koridoriaus gynybos klausimas yra sprendžiamas politinio, karinio elito ir ekspertų lygiu, kaip ruošiamasi įgyvendinti šio ruožo apginamumą. Aprašomasis tyrimas ir iš oficialių dokumentų, politinių pasisakymų ir pusiau struktūruoto interviu surinktų duomenų turinio analizė taikomi apibrėžiant ir analizuojant Suvalkų koridoriaus gynybą ir su ja susijusias problemas.

Ginamasis teiginys: Lietuvos ir Lenkijos dvišalis strateginis bendradarbiavimas sudaro pagrindą Suvalkų koridoriaus teritorinės gynybos kariniam formatui ir jo plėtrai.

Reikšminiai žodžiai: *neorealizmas, karybos ekspertai, gynybos politikos formuotojai, karininkai, teritorinė gynyba, strateginis bendradarbiavimas, dvišalis bendradarbiavimas, Suvalkų koridorius.*

Mantas Martyšovas

**RUSIJOS KELIAMŲ KONVENCINIŲ IR
NEKONVENCINIŲ GRĖSMIŲ LIETUVOS
INTERNETINĖJE ŽINIASKLAIDOJE
DISKURSAI 2018–2020 METAIS**

Darbo vadovas – doc. dr. Viktor Denisenko

Grėsmių nacionaliniam saugumui tema žiniasklaidoje visuomet užimdavo svarbią vietą, o 2014 m. Krymo aneksija tik dar kartą parodė, kad grėsmė yra reali ir niekur nedingusi. Po šio įvykio žiniasklaidoje grėsmių temos tapo dar aktualesnės. Rusija ir toliau aktyviai didina savo konvencinius karinius pajėgumus ir pratybose imituoja karo su Vakarais scenarijus. COVID-19 pandemija ir Baltarusijos situacija po rinkimų Rusijai suteikė dar geresnes sąlygas skleisti propagandą ir dezinformaciją. Kibernetinės atakos, nesaugi Astravo AE, pradėjusi veikti netoli Lietuvos sienos, kelia grėsmę Lietuvos nacionaliniam saugumui. Visos šios grėsmės perteikiamos politikų ar saugumo specialistų žiniasklaidoje.

Baigiamojo darbo tyrimu siekiama ištirti, kurių grėsmių diskursai Lietuvos žiniasklaidoje pateikiami dažniau – konvencinių ar nekonvencinių. Tyrimo objektas – Rusijos konvencinių ir nekonvencinių grėsmių diskursai Lietuvos internetinėje žiniasklaidoje. **Tyrimo tikslas** – ištirti ir palyginti tarpusavyje konvencinių ir nekonvencinių grėsmių, kylančių iš Rusijos pusės, diskursų pateikimą Lietuvos žiniasklaidoje, nustatyti dominuojantį diskursą ir jo koreliaciją su visuomenės nuomone. „Delfi.lt“ ir LRT.lt grėsmių vaizdavimo diskursai analizuojami naudojant kiekybinės ir kokybinės turinio analizės metodus.

Teorinėje tyrimo dalyje apžvelgiama grėsmių samprata remiantis socialinio konstruktyvizmo teorija. Taip pat nagrinėjama žiniasklaidos darbotvarkės sąvoka, grėsmių samprata, taip pat mediatizacijos samprata. Norint pagilinti tyrimą, atlikta Lietuvos valstybinių institucijų dokumentų analizė. Taip pat surengta Lietuvos visuomenės apklausa apie Lietuvai kylančias grėsmes.

Nustatyta, kad analizuojamu laikotarpiu – nuo 2018 m. rugsėjo 10 d. iki 2020 m. lapkričio 30 d. – „Delfi.lt“ ir LRT.lt tinklalapiuose dominavo nekonvencinės grėsmės.

Reikšminiai žodžiai: *Rusija, konvencinė grėsmė, nekonvencinė grėsmė, hibridinė grėsmė.*

Augustinas Masalskas

**ATGRASYMAS KIBERNETINĖJE ERDVĖJE:
„PENKIŲ AKIŲ“ ALJANSO NARIŲ
KIBERNETINIO SAUGUMO
POLITIKŲ EVOLIUCIJA**

Darbo vadovė – lekt. dr. Ieva Gajauskaitė

2018 metais „Penkių akių“ aljanso narės paskelbė kuriančios tarptautinę partnerystę, kurios pagrindas – JAV siūloma Kibernetinio atgrasymo iniciatyva. Jos tikslas – suburti bendraminčių tautas į koaliciją, kuriai vadovautų JAV, ir sukurti kolektyvinį atsaką Kinijos, Rusijos, Irano ir Šiaurės Korėjos kenkėjiškai veiklai kibernetinėje erdvėje. Atgrasymo strategijų kibernetinėje erdvėje pasirinkimas priklauso nuo valstybių išorinės ir vidinės saugumo aplinkos bei turimų pajėgumų. Valstybės, kurios siekia atgrasyti nuo kibernetinių nusikaltimų, karo ar terorizmo, turi identifikuoti, ką ruošiamasi atgrasyti, ir pritaikyti savo kibernetinio saugumo politiką atsižvelgdamos į potencialiausias ir daugiausiai žalos galinčias sukelti grėsmes. Atgrasymo strategijų pasirinkimas ilgainiui gali kisti arba tuo pačiu metu valstybė gali siekti vienus veikėjus atgrasyti bausmėmis, kitus – paneigiant jų galimybes pasiekti savo tikslus, o trečius – didinant nacionalinį atsparumą. Dėl technologijų vystymosi, didėjančio kibernetinės erdvės veikėjų skaičiaus ir besikeičiančios valstybinių bei nevalstybinių veikėjų motyvacijos išnaudoti kibernetinės erdvės galimybes, siekiant paveikti kitų valstybių saugumą, šio tyrimo mokslinė problema galėtų būti apibrėžta kaip klausimas: kaip kito skirtingų atgrasymo strategijų prioretizavimas „Penkių akių“ aljanso narių kibernetinio saugumo politikų evoliucijos metu?

Tyrimo objektas – kibernetinio atgrasymo strategijos „Penkių akių“ aljanso narių kibernetinio saugumo politikų evoliucijos metu. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti atgrasymo strategijų prioretizavimą „Penkių akių“ aljanso narių kibernetinio saugumo politikų evoliucijos kontekste. Tyrimo uždaviniai: 1) apibrėžti efektyviausias atgrasymo strategijas kibernetinėje erdvėje, 2) aprašyti „Penkių akių“ aljanso istorinę raidą ir veikimo sritis, 3) išanalizuoti „Penkių akių“ aljanso narių kibernetinio saugumo politikų evoliuciją ir grėsmių šaltinius, 4) nustatyti dominuojančias atgrasymo strategijas „Penkių akių“ aljanso narių kibernetinio saugumo politikų evoliucijos metu. Įgyvendinant šiuos uždavinius, taikyti kokybinio dokumentų turinio tyrimo ir kiekybinio kompiuterinės tekstynų lingvistikos tyrimo metodai.

Atlikus empirinę „Penkių akių“ aljanso narių kibernetinio saugumo politikų evoliucijos analizę, nustatyta, kad visais atvejais prioritetas yra teikiamas atgrasymui neigiant. Tad nepatvirtintas šis ginamasis teiginys: „Penkių akių“ aljanso narės kibernetinio saugumo politikų evoliucijos metu ima teikti prioritetą atgrasymo atsparumu strategijai, nes jai nėra keliamas atribucijos reikalavimas.

Reikšminiai žodžiai: *„Penkių akių“ aljansas, kibernetinis atgrasymas iniciatyva, kibernetinio saugumo politikų evoliucija.*

Povilas Masionis

**APKALTOS PROCESAS KAIP KARINĖS JĖGOS
PANAUDOJIMO UŽSIENIO POLITIKOJE
VEIKSNYS: JAV PREZIDENTŲ BILLO
CLINTONO IR DONALDO TRUMPO ATVEJAI**

Darbo vadovas – doc. dr. Vytautas Isoda

Per visą JAV gyvavimo istoriją jau trečiajam šios valstybės prezidentui iškelta apkaltos byla. Tikėtina, kad apkaltos procesas gali daryti įtaką politinio lyderio priimamiems užsienio politikos sprendimams, kurie yra tiesiogiai susiję su karinės jėgos panaudojimu.

Baigiamojo darbo tyrimu siekiama išanalizuoti, kaip apkaltos procesas galėjo paveikti JAV prezidentų Billo Clintono ir Donaldso Trampo gresiančio nušalinimo nuo pareigų metu priimtus užsienio politikos sprendimus, susijusius su karinės jėgos panaudojimu, ir patvirtinti arba paneigti apkaltos įtaką formuojamai valstybės lyderio politikai.

Tyrimo objektas – JAV prezidentų B. Clintono ir D. Trampo apkaltos proceso metu priimti užsienio politikos sprendimai dėl karinės jėgos panaudojimo. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti, kokią įtaką apkaltos procesas darė JAV prezidentų B. Clintono ir D. Trampo užsienio politikos sprendimams jų prezidentavimo metu, akcentuojant karinės jėgos panaudojimą. Tikslui įgyvendinti iškelti šie uždaviniai: 1) aptarti vidaus politikos ir užsienio politikos sąsajas tarptautinių santykių teorijose, išskiriant „susitelkimo aplink vėliavą“ efektą (angl. *the rally 'round the flag effect*), „diversinio karo“ teoriją (angl. *the diversionary theory of*

war) bei rinkimų ciklo (angl. *election cycle*) įtaką užsienio politikai apkaltos proceso kontekste, 2) išanalizuoti apkaltos proceso ir rinkimų ciklo įtaką buvusio JAV prezidento B. Clintono užsienio politikos sprendimų dėl karinės jėgos panaudojimo priėmimui, 3) išanalizuoti apkaltos proceso ir rinkimų ciklo įtaką JAV prezidento D. Trumpo užsienio politikos sprendimų dėl karinės jėgos panaudojimo priėmimui, 4) palyginti JAV prezidentų B. Clintono ir D. Trumpo apkaltos proceso metu priimtus užsienio politikos sprendimus dėl karinės jėgos panaudojimo.

Atliekant tyrimą, remtasi moksline literatūra siekiant atskleisti vidaus politikos ir užsienio politikos sąsajas, „susitelkimo aplink vėliavą“ efektą bei „diversinio karo“ teoriją. Mokslinė literatūra pasitelkta apibūrinant pagrindinius tarptautiniuose santykiuose vyraujančius realizmo, neoklasikinio realizmo ir liberalizmo teorijų aspektus bei apkaltos proceso ir rinkimų ciklo įtakos valstybės užsienio politikai kriterijus. Proceso atkūrimo (angl. *process tracing*) metodas yra naudojamas analizuojant JAV prezidentų B. Clintono ir D. Trumpo apkaltos proceso poveikį priimant užsienio politikos sprendimus. Lyginamasis metodas pasitelktas lyginant abiejų JAV prezidentų apkaltos metu priimtus užsienio politikos sprendimus, susijusius su karinės jėgos panaudojimu.

Reikšminiai žodžiai: *užsienio politika, apkalta, rinkiminis ciklas, „diversinio karo“ teorija, Donaldas Trumpas, Billas Clintonas.*

Rokas Mastenica

**KINIJOS „SKAITMENINIS ŠILKO KELIAS“:
ES KIBERNETINIO SAUGUMO POLITIKOS
STIPRYBIŲ, SILPNYBIŲ, GALIMYBIŲ
IR GRĖSMIŲ ANALIZĖ**

Darbo vadovė – lekt. dr. Ieva Gajauskaitė

Stiprėjanti Kinijos ekonominės ir politinės įtakos plėtra ilgalaikėje perspektyvoje nulems esminius saugumo aplinkos pokyčius ES šalyse ir kituose pasaulio regionuose. Kinijos kibernetinė politika virsta dinamiška galia, galinčia pulti ir trikdyti jos ekonominius ir karinius priešus, taip pat silpnesnes valstybes, kurias ji siekia kontroliuoti. Kibernetiniai klausimai ES ir Kinijos santykiuose dažnai laikomi pirminės svarbos politikos sritimi. Nepaisant to, Pekinas ir Briuselis laikosi skirtingų nuomonių, susijusių su kibernetine erdve, ypač atsižvelgiant į tarptautinės teisės taisykles, kibernetinės erdvės principus ir daugiašalį tarptautinį bendradarbiavimą. Tarptautinėje bendruomenėje vyrauja požiūris, kad Kinijos, kaip kibernetinės galios, iškilimas daro tiesioginę įtaką ES kibernetiniam saugumui.

Šiame baigiamajame darbe nagrinėjama, kokiomis stiprybėmis, silpnybėmis, galimybėmis ir grėsmėmis išsiskiria ES kibernetinio saugumo politika siekiant veiksmingai atsakyti į Kinijos „Skaitmeninio šilko kelio“ iniciatyvą. **Tyrimo uždaviniai:** 1) išanalizuoti valstybių kibernetinę politiką, jos naudojimo būdus ir keliamas grėsmes kitiems kibernetinės erdvės veikėjams, 2) aprašyti Kinijos „Skaitmeninio šilko kelio“ iniciatyvos raidą, strategiją ir instrumentus, 3) išanalizuoti Kinijos „Skaitmeninio

šilko kelio“ iniciatyvos ES keliamus iššūkius ir grėsmes, 4) atlikti ES kibernetinio saugumo politikos stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizę. Atliekant tyrimą, pasitelkti kokybinio tyrimo metodai: ekspertinio diskurso ir dokumentų turinio analizė, žiniasklaidos monitoringas, stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizė.

Baigiamąjį darbą sudaro įvadas, keturi skyriai, išvados, literatūros bei šaltinių sąrašas ir priedai. Atlikus tyrimą, prieita prie išvados, kad ES kibernetinio saugumo politika, siekiant atsakyti į Kinijos „Skaitmeninio šilko kelio“ iniciatyvos keliamas grėsmes, turi daugiau stiprybių nei silpnybių, bet ir daugiau grėsmių nei galimybių.

Reikšminiai žodžiai: *kibernetinė erdvė, kibernetinės grėsmės, kibernetinė galia, kibernetinis saugumas, kibernetinė politika, Kinija, Europos Sąjunga.*

Tautvydas Pekarskas

ES IR NATO BENDRADARBIAVIMAS SAUGUMO IR GYNYBOS SRITYJE

Darbo vadovė – doc. dr. Ieva Karpavičiūtė

Europos Sąjungos (toliau – ES) ir NATO bendradarbiavimas tapo kaip niekada svarbus esant dabartiniam tarptautinio saugumo kontekstui. Pasikeitusi Rusijos retorika, agresija Ukrainoje ir Krymo aneksija keičia saugumo kontekstą ir verčia ES bei NATO aktyviau pradėti bendradarbiauti siekiant užkirsti kelią galimai agresijai iš Rytų. NATO valstybės narės pasirašo Velso susitarimą, kuriuo nustato konkrečias bendradarbiavimo sritis bei atgrasymo politiką ir taip demonstruoja ES stiprius įsitikinimus bei įsipareigojimus toliau kurti tarpinstitucinę saugumo bendriją. Nuo 2014 m. ES ir NATO bendradarbiavimas tampa pastebimai aktyvesnis, nes to reikalauja saugumo kontekstas Europoje. Tarpinstitucinis strateginis bendradarbiavimas darosi vis svarbesnis, todėl vis daugiau susitarimų ir politinis dialogas rodo, kad tarpinstitucinis bendradarbiavimas prisitaiko prie esamos saugumo situacijos.

Bakalauro darbo **tyrimo tikslas** – įvertinti, kaip Rusijos agresija ir Ukrainos krizė pakeitė ES ir NATO bendradarbiavimo turinį bei aktyvumą. Tikslui įgyvendinti pasitelkti šie uždaviniai: 1) apžvelgti saugumo bendrijos teorijos taikymo, aiškinant tarpinstitucinę organizacijų bendradarbiavimą gynybos ir saugumo srityje, galimybes, 2) pristatyti ir įvertinti NATO ir ES bendradarbiavimo saugumo ir gynybos srityje raidą ir pokyčius iki 2014 metų, 3) išanalizuoti NATO ir ES bendradarbiavimo saugumo ir gynybos srityje raidą ir pokyčius po 2014 metų,

4) nustatyti NATO ir ES bendradarbiavimo turinio pokytį bei pagrindines bendradarbiavimo sritis.

Bakalauro darbą sudaro įvadas, trys dalys, išvados, literatūros bei šaltinių sąrašas ir priedai. Pirmojoje dalyje pateikiama saugumo bendrijos teorijos perspektyva, naudojama tiriant tarptautinių organizacijų, veikiančių tame pačiame regione, bendradarbiavimo saugumo ir gynybos srityje ypatybes. Antrojoje darbo dalyje analizuojamas NATO ir ES bendradarbiavimo nuo 2002 m. iki 2014 m. turinys. Trečiojoje dalyje nagrinėjamas NATO ir ES bendradarbiavimo nuo 2014 m. iki 2020 m. turinys ir jo pokytis.

Reikšminiai žodžiai: *saugumo bendrija, tarpinstitucinis bendradarbiavimas, ES ir NATO strateginė partnerystė, hibridinės grėsmės, atgrasymas.*

Jokūbas Samsonas

ŠVEDIJOS FEMINISTINĖ UŽSIENIO POLITIKA

Darbo vadovė – lekt. dr. Danguolė Bardauskaitė

Baigiamajame darbe sistemiškai ir nuosekliai aprašoma Švedijos užsienio politika 2015–2020 m., siekiant atskleisti, kaip Švedijos valdžios teiginiai, jog ji vykdo feministinę užsienio politiką, atitinka praktiką. **Tyrimo tikslas** – atskleisti, kokios feminizmo tarptautiniuose santykiuose nuostatos atspindimos Švedijos užsienio politikoje. Tyrimo uždaviniai: 1) aprašyti feministinės užsienio politikos sampratą ir skirtingas feminizmo tarptautiniuose santykiuose atšakas, 2) aprašyti, kokie yra Švedijos feministinės užsienio politikos principai, ir ištirti, kaip jie veikia praktiškai, 3) nustatyti, kokia feminizmo tarptautiniuose santykiuose atšaka atspindima Švedijos užsienio politikos strategijoje ir praktikoje, 4) ištirti Švedijos feministinės užsienio politikos galimybes ES, 5) įvertinti Švedijos feministinę užsienio politiką, pasitelkiant dvišalių santykių su Kinija ir Saudo Arabija pavyzdžius.

Teorinėje tyrimo dalyje nagrinėjama mokslinė literatūra. Aptariama, kaip suprantamas feminizmas tarptautiniuose santykiuose, kokios yra jo atšakos ir kas yra feministinė užsienio politika. Taip pat nagrinėjamas feministinės užsienio politikos aktualumas šiam darbui ir paaiškinama, kaip feminizmo teorinės įžvalgos bus taikomos empiriniame tyrime.

Empirinio tyrimo pagrindą sudaro pirminių ir antrinių šaltinių analizė. Pirminiai šaltiniai yra Švedijos feministinės užsienio politikos strategijos, Švedijos feministinės užsienio politikos veiksmų planas, Švedijos prekybos politikos strategija, besire-

mianti kitų valstybių strategijomis, valdžios pareigūnų pasisakymai. Antriniai šaltiniai – moksliniai straipsniai, monografijos. Nustatant, kokie principai labiausiai vyrauja feministinėje Švedijos užsienio politikoje 2015–2020 m. laikotarpiu, sudarytas įvykių rinkinys, pasitelkiant Švedijos užsienio reikalų ministerijos tinklalapį ir pateiktus valdžios atstovų pasisakymus.

Nustatyta, kad Švedijos užsienio politika yra feministinė. Joje dominuoja liberalaus feminizmo tarptautiniuose santykiuose atšaka. Švedijos feministinė užsienio politika turi galimybes vystytis ES platformoje. Tyrimas parodė, kad Švedija taiko nevienodus užsienio politikos standartus valstybėms.

Reikšminiai žodžiai: *feminizmas tarptautiniuose santykiuose, feministinė užsienio politika, Švedijos užsienio politika, lyčių lygybė, diplomatinis konfliktas, lyčių lygybės perspektyvos studijos, socialinė sistema, patriarchatas.*

Rokas Švambarys

PRIVAČIŲ KARINIŲ IR SAUGUMO KOMPANIJŲ PANAUDOJIMAS KARE PRIEŠ TERORIZMĄ

Darbo vadovė – lekt. dr. Agnietė Žotkevičiūtė-Banevičienė

Nuo karo su terorizmu pradžios 2001 m. pastebima, kad kariniuose konfliktuose daugėja privačių karinių ir saugumo kompanijų, nors reguliarių karinių vienetų skaičius išlieka stabilus. Vakarų valstybės intensyviai naudoja privačias karines ir saugumo kompanijas, o Rusija samdinius pradėjo naudoti tik nuo 2015 m. Sirijoje. Rusijos išitraukimas į Sirijos konfliktą yra ilgiausia Rusijos Federacijos karinė operacija po SSRS žlugimo. Rusijos Federacijos prezidentas Vladimiras Putinas minėjo, kad karinė intervencija į Siriją yra kova su teroristine organizacija „Islamo valstybė“. Pradinis Rusijos išitraukimo į Sirijos konfliktą motyvas buvo parama iš oro Sirijos kariuomenei, tačiau vėliau į konfliktą buvo įtraukti ir Rusijos kariuomenės padaliniai, veikiantys ant žemės, kartu su privačiomis karinėmis ir saugumo kompanijomis. Ekspertų, pavyzdžiui, Markuso Kaimo teigimu, Rusija plečia geopolitinę įtaką regione, tam panaudodama ir privačias karines bei saugumo kompanijas kovoje su terorizmu.

Atsižvelgiant į dažnėjantį privačių karinių ir saugumo kompanijų naudojimą, šiame baigiamajame darbe siekiama, remiantis neorealizmo teorija, įvertinti privačių karinių ir saugumo kompanijų naudojimo sąsajas su saugumo politika ir nacionaliniais interesais. Tyrimo probleminis klausimas: kokiais būdais didžiosios pasaulio galios, tokios kaip JAV ir Rusija, naudoja privačias karines ir saugumo kompanijas užtikrindamos valstybės nacionalinio saugumo tikslų įgyvendinimą kovoje su terorizmu?

Tyrimo objektas – privačių karinių ir saugumo kompanijų naudojimas kovoje su terorizmu užtikrinant Rusijos ir JAV nacionalinių interesų įgyvendinimą Sirijos ir Afganistano konfliktuose. **Tyrimo tikslas** – išnagrinėti, kaip ir kodėl didžiosios pasaulio valstybės naudojami privačių karinių ir saugumo kompanijų paslaugomis kovoje su terorizmu. Tyrimo tikslui pasiekti išskelti uždaviniai: 1) išnagrinėti privačių karinių ir saugumo kompanijų naudojimą kare su terorizmu, remiantis neorealizmo teorijos siūlomomis tradicinėmis strategijomis, 2) nustatyti privačių karinių ir saugumo kompanijų atsiradimo ir pasitelkimo priežastis, jų poveikį šalies, kurios vardu veikia, politiniams interesams, 3) ištirti privačių karinių ir saugumo kompanijų pasitelkimo atvejus: JAV intervenciją į Afganistaną bei Rusijos intervenciją į Siriją. Tyrimo metodologija: teorinėje dalyje naudojamas mokslinės literatūros ir žiniasklaidos analizės metodas, tiriamojoje dalyje – atvejo analizė.

Tyrimo rezultatai ir išvados. JAV ir Rusija naudoja privačias karines ir saugumo kompanijas logistikai, nes privatus sektorius gali pigiau suteikti visas logistines paslaugas – nuo maitinimo iki krovinių vežimo. Šios kompanijos pasitelkiamos ir reguliarių vienetų mokymams, taip pat aptarnauti sistemoms, reikalaujančioms aukšto lygio specialistų. JAV privatų sektorių naudoja objektų, asmenų, konvojų apsaugai, o Rusija privačias karines ir saugumo kompanijas naudoja kaip samdinius tiesioginiuose karo veiksmuose pasitelkdama neigimo strategiją. Privačios karinės ir saugumo kompanijos taip pat naudojamos žvalgybai: Rusija privatų sektorių naudojo žmogiškajai žvalgybai, o JAV – atvirųjų šaltinių (angl. *open source*) žvalgybai ar žvalgybos informacijos analizei. JAV privačios karinės ir saugumo kompanijos konflikto zonoje atlikdavo rekonstrukcijos darbus, atstatydavo mokyklas, ligonines ir pan., o Rusija to paties daryti negali, nes tokių kompanijų veikla Rusijoje yra uždrausta, valstybė taiko

minėtą neigimo strategiją. Abi valstybės naudoja privačias karines ir saugumo kompanijas kaip galios daugyklę: JAV atiduoda didžiąją dalį savo logistinių ir saugumo užduočių privačiam sektoriui tam, kad galėtų skirti daugiau išteklių koviniams pajėgumams, o Rusija privačias karines ir saugumo kompanijas naudoja kaip samdinius tiesioginiuose karo veiksmuose.

Reikšminiai žodžiai: *privačios karinės ir saugumo kompanijos, terorizmas, samdinys, valstybių nacionaliniai interesai.*

Rytis Vaitkunas

LIETUVIŠKOS STRATEGINĖS KULTŪROS APRAIŠKOS LIETUVOS GYNIBOS POLITIKOJE

Darbo vadovas – prof. dr. Giedrius Česnakas

Strateginė kultūra paaiškina skirtingus valstybių strateginius pasirinkimus. Ji suformuoja saugumo bendruomenės požiūrį į karą, grėsmes ir jėgos naudojimą. Šie aspektai geriausiai atsispindi gynybos politikoje. Pastebima, kad NATO ir ES mažųjų valstybių narių strateginė kultūra evoliucionuoja ir kinta pagal NATO ar ES strategijas. Dėl šios priežasties lietuviškoje strateginėje kultūroje susiformuoja perimti bruožai, kurie susimaišo su lietuviško identiteto strateginės kultūros bruožais. Apibrėžus pakitusią lietuvišką strateginę kultūrą, yra siekiama identifikuoti svarbų vaidmenį formuojant Lietuvos gynybos politiką atliekančius šalies strateginės kultūros elementus.

Tyrimo problema: kokie lietuviškos strateginės kultūros elementai atlieka svarbų vaidmenį formuojant Lietuvos gynybos politiką? **Tyrimo tikslas** – apibrėžti lietuvišką strateginę kultūrą ir identifikuoti lietuviškos strateginės kultūros bruožų reikšmę formuojant Lietuvos gynybos politiką nuo 2012 m. iki 2020 metų. Tyrimo metodologija: pasitelkti kokybinės turinio analizės ir pusiau struktūruoto interviu metodai. Kokybinės turinio analizės metu analizuota mokslinė literatūra ir Lietuvos gynybos politikos dokumentai. Taikant pusiau struktūruotą interviu apklausti įvairūs ekspertai.

Tyrimo rezultatai parodė, kad formuojant Lietuvos gynybos politiką, esminį vaidmenį atlieka lietuviško identiteto strategi-

nės kultūros bruožai. Ginamasis teiginys: formuojant Lietuvos gynybos politiką, svarbų vaidmenį atlieka ir perimti strateginės kultūros bruožai.

Reikšminiai žodžiai: *strateginė kultūra, gynybos politika, identitetas, mažoji valstybė.*

Vinardas Valteris

ISLANDIJOS UŽSIENIO POLITIKA PRIEŠ IR PO KRYMO ANEKSIJOS

Darbo vadovas – prof. dr. Mindaugas Jurkynas

Staigi geopolitinės situacijos kaita, įvykusi po Rusijos agresijos Ukrainoje aneksavus Krymo pusiasalį, sudrumstė Europos saugumo situaciją. Valstybės privalėjo imtis veiksmų, užtikrinančių Europos saugumą. Islandijai, kuri yra mažoji valstybė, neturinti kariuomenės, suprastėjusi Europos saugumo situacija sukėlė naujų išbandymų ir lėmė užsienio politikos pokyčius.

Baigiamojo darbo tyrimu siekiama išanalizuoti, kaip praktiškai elgiasi mažosios valstybės, kurios neturi galimybių užtikrinti ekonominio ar politinio saugumo. Be pasikeitusios geopolitinės situacijos Europoje, Islandijoje ir kiti veiksniai tapo pakitusios valstybės užsienio politikos priežastimis – šie veiksniai išskiriami ir analizuojami empirinėje tyrimo dalyje. Tyrimo objektas – Islandijos užsienio politika prieš 2014 m. įvykdytą Krymo aneksiją ir po jos. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti, kaip ir kodėl keitėsi Islandijos užsienio politika po 2014 m. įvykdytos Krymo aneksijos. Iškelti keturi tyrimo uždaviniai: 1) išnagrinėti mažosios valstybės sąvokos conceptualizaciją, 2) nustatyti mažosios valstybės užsienio politikos bruožus, 3) pristatyti atliekant tyrimą naudojamos prieglobsčio teorijos tinkamumą ir kitų teorijų netinkamumą, 4) išanalizuoti Islandijos užsienio politikos raidą iki Krymo aneksijos, pokyčius po Krymo aneksijos ir palyginti šiuos du laikotarpius.

Teorinėje tyrimo dalyje pasitelktas mokslinės literatūros analizės metodas. Empiriniam tyrimui pasirinktas kokybinio

tyrimo metodas – atvejo studija. Išanalizuoti oficialūs valstybės dokumentai, politikų pasisakymai. Naudotas ir lyginamosios analizės metodas konkreitiems valstybės užsienio politikos pokyčiams nustatyti.

Tyrimo išvados rodo, kad Islandijos užsienio politikoje išlieka ekonominio ir saugumo prieglobsčio paieškos, o mažas Islandijos atsparumas geopolitinės situacijos pokyčiams yra viena pagrindinių kintančios valstybės užsienio politikos priežasčių.

Reikšminiai žodžiai: *mažoji valstybė, užsienio politika, prieglobsčio teorija, autonomija.*

Eligijus Bagdonas

**AUTORITARINIO BALTARUSIJOS REŽIMO
PROPAGANDOS NARATYVŲ KAITA
2015–2020 METŲ PREZIDENTO
RINKIMŲ KONTEKSTE**

Darbo vadovas – doc. dr. Viktor Denisenko

2015 metai – prezidento rinkimų laikotarpis Baltarusijoje. Tuometis prezidentas A. Lukašenka, taip pat kandidatas, naudojami savo autoritarinio režimo galia, valstybės resursais, nacionaline žiniasklaida, kad galėtų paveikti jam oponuojančias demokratines partijas. 2020 m. vėl vykstant Baltarusijos prezidento rinkimams buvo aktyviai pasitelkta propaganda. Šį kartą autoritarinė valdžia, norėdama padidinti dezinformacijos efektyvumą, pasikvietė Rusijos ekspertus. Prezidentui norint užsitikrinti vietą valdžioje, aktyviai naudojama propaganda. Skirtingais rinkimų etapais ir laikotarpiais naudoti skirtingi propagandos naratyvai. Tad svarbu nustatyti Baltarusijos propagandos dinamiką, išanalizuoti, kaip ši propaganda ir jos strategija kinta.

Baigiamojo darbo **tyrimo tikslas** – ištirti autoritarinės Baltarusijos valstybės žiniasklaidos propagandos naratyvų kaitą 2015 m. ir 2020 m. prezidento rinkimų kontekste. Tikslui pasiekti iškelti šie tyrimo uždaviniai: 1) apibūdinti konstruktyvizmą, kaip priegią tirti propagandą, 2) išanalizuoti propagandos reiškinių, 3) sudaryti tyrimo metodologiją, 4) ištirti Baltarusijos režimo propagandos naratyvą ir jos kaitą.

Baigiamąjį darbą sudaro įvadas, trys dėstymo dalys, išvados ir literatūros bei šaltinių sąrašas. Pirmojoje ir antrojoje darbo dalyse, pasitelkus lyginamosios mokslinės literatūros analizę,

paaškinamas ir apibrėžiamas konstruktyvizmas ir propaganda. Trečiojoje, tiriamojoje, dalyje pateikiama kokybinė turinio analizė. Naudojant reikšminius žodžius atrinkti straipsniai, kuriuose yra propagandinio turinio atitikmenų. Straipsniai atrinkti iš 2015 m. prezidento rinkimų laikotarpio – likus 2 mėnesiams iki rinkimų dienos bei 2 mėnesiai po jų. Tokiu pat būdu atrinkti ir 2020 m. prezidento rinkimų propagandiniai straipsniai. Visa informacija, reikalinga tyrimui, rinkta iš Baltarusijos valstybinės žiniasklaidos – „Belta“ tinklalapio archyvo. Tyrimo pabaigoje šie laikotarpiai palyginti ir nustatyta propagandos naratyvų kaita.

Reikšminiai žodžiai: *propaganda, valstybinė žiniasklaida, konstruktyvizmas, Baltarusija, naratyvas, prezidento rinkimai.*

Andrius Bardauskas

JUNGTINIŲ AMERIKOS VALSTIJŲ POLITIKA BALANSUOJANT PRIEŠ KINIJOS LIAUDIES RESPUBLIKĄ KIBERNETINĖJE ERDVĖJE

Darbo vadovė – lekt. dr. Danguolė Bardauskaitė

Sparčiai besiplečianti ir nuolat modernėjanti kibernetinė erdvė pasaulyje tampa konfrontacijos lauku didžiosioms pasaulio valstybėms, kurios siekia dominuoti tarptautinėje erdvėje. Viena iš tokių yra Kinijos Liaudies Respublika (KLR). Ji kibernetinėje erdvėje yra viena iš daugiausiai resursų turinčių ir agresyviausių valstybių. KLR pagal savo strateginę kultūrą turi tikslą užsitikrinti išlikimą ir dominuoti pasitelkus visas įmanomas priemones tarptautinėje erdvėje. Didelę grėsmę KLR siekiui plėsti įtakos sferas visame pasaulyje kelia Jungtinės Amerikos Valstijos (JAV), todėl KLR naudoja kibernetinius išpuolius, nukreiptus į valdžios institucijas ir privatų sektorių, kaip vieną iš metodų, padėsiančių persverti galios balansą į savo pusę. Šie išpuoliai rengiami ir turint tikslą prasiskverbti į JAV gynybos kibernetines sistemas ir surinkti svarbią žvalgybos informaciją. KLR atlieka puolamuosius veiksmus ir stengiasi dominuoti šioje srityje, tad įdomu, kokį atsaką pasirinks JAV balansuodamos prieš KLR kibernetinėje erdvėje.

Baigiamojo darbo **tyrimo tikslas** – išsiaiškinti, kokią politiką taiko JAV balansuodamos prieš KLR kibernetinėje erdvėje. Išskirti šie tyrimo uždaviniai: 1) išskirti neorealizmo teorijos principus, kurie leistų išanalizuoti JAV politiką balansuojant prieš KLR kibernetinėje erdvėje, 2) apibrėžti tyrimo metodologiją, kuria remiantis analizuojama JAV ir KLR konkurencija kiber-

netinėje erdvėje, 3) naudojant įvykių rinkinį ir dokumentų analizės metodus, išnagrinėti KLR kibernetinių išpuolių įtaką JAV, 4) išanalizuoti JAV atsaką balansuojant prieš KLR kibernetinėje erdvėje 2011–2021 metais.

Baigiamojo darbo pirmajame skyriuje aprašomi neorealizmo teorijos principai, kuriais remiamasi analizuojant JAV politiką balansuojant prieš KLR kibernetinėje erdvėje. Antrajame skyriuje apibrėžiama tyrimo metodologija, kuria remiantis analizuojama JAV ir KLR konkurencija kibernetinėje erdvėje. Trečiajame skyriuje nagrinėjama KLR kibernetinių išpuolių daroma įtaka JAV. Paskutiniame ketvirtajame skyriuje analizuojamas JAV atsakas į KLR agresyvius kibernetinius išpuolius. Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė metodologija. Duomenims rinkti pasirinkta dokumentų analizė, antrinių statistinių duomenų analizė ir žiniasklaidos įvykių rinkinys.

Reikšminiai žodžiai: *neorealizmas, galios pusiausvyros teorija, kibernetinė erdvė.*

Viktoras Jakimavičius

**JUNGTINIŲ AMERIKOS VALSTIJŲ
IR KINIJOS LIAUDIES RESPUBLIKOS
KIBERNETINĖS GYNYBOS POLITIKŲ KAITA**

Darbo vadovė – doc. dr. Ieva Gajauskaitė

Nors Jungtinės Amerikos Valstijos (JAV) ir Kinijos Liaudies Respublika (KLR) turi kibernetinių pajėgumų, savo kibernetinės gynybos politikoje JAV remiasi atgrasymo bausme, o KLR – atsparumu.

Šio darbo tyrimo objektas yra JAV ir KLR kibernetinės gynybos politika. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti JAV ir KLR kibernetinės gynybos politikos strategijų kaitą. Tyrimo uždaviniai: 1) apibūdinti kibernetinės gynybos strategijas atgrasymo teorijos kontekste, 2) išanalizuoti JAV kibernetinės gynybos strategijos kaitą ir pajėgumus, 3) išanalizuoti KLR kibernetinės gynybos strategijos kaitą ir pajėgumus.

Baigiamąjį darbą sudaro įvadas, teorinė dalis, tiriamoji dalis ir išvados. Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė metodologija. Duomenys rinkti naudojantis atvirųjų šaltinių analizės metodu. Pasirinktas laikotarpis nuo 2003 m. iki 2021 metų.

Reikšminiai žodžiai: *Jungtinės Amerikos Valstijos, Kinijos Liaudies Respublika, kibernetinė erdvė, atsparumas, atgrasymas.*

Vytautė Kupčiūnaitė

**GLOBALIŲ GRĖSMIŲ ŽMONIJAI
KONSTRAVIMAS POLITINIŲ LYDERIŲ
VIEŠAJAME DISKURSE: COVID-19
PANDEMIJOS ATVEJIS**

Darbo vadovas – doc. dr. Vytautas Isoda

2019 m. gruodžio 1 d. pastebėjus pirmąją naujos ligos COVID-19 atvejį, pasaulis pasikeitė. Susirgusių žmonių skaičius nuolat auga ir toliau kelia sunkumų valstybėms. Politiniai lyderiai, veikdami politiniu lygiu, įvairiais būdais bando susidoroti su kilusiais išbandymais. Visa tai suponuoja ir bakalauro baigiamąjo darbo temos aktualumą.

Tyrimo objektas – politinių lyderių viešasis diskursas COVID-19 tematika. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti COVID-19 pandemijos, kaip grėsmės žmonijai, konstravimo procesą makrolygmeniu pasirinktų politinių lyderių viešajame diskurse ir išryškinti pagrindinius šio diskurso bruožus. Tyrimo tikslui pasiekti iškelti šie uždaviniai: 1) paaiškinti saugumizacijos sąvoką ir procesą saugumo studijų kontekste, 2) apibrėžti tyrimo metodologiją, 3) išanalizuoti COVID-19 pandemijos grėsmės saugumizacijos, kaip globalių grėsmių žmonijai, konstravimo procesą makrolygmeniu politinių lyderių viešajame diskurse.

Bakalauro baigiamąjį darbą sudaro įvadas, teorinė, empirinė ir baigiamoji dalys. Pirmojoje baigiamąjo darbo dalyje, aprašant saugumizacijos teorijos sąvoką, procesą, elementus ir makroaugumizaciją, taikomas mokslinės literatūros apžvalgos metodas. Antrojoje baigiamąjo darbo dalyje, analizuojant

COVID-19 pandemijos grėsmės saugumizaciją, kaip globalių grėsmių žmonijai konstravimo procesą makrolygmeniu, politinių lyderių viešajame diskurse, taikomas diskurso analizės metodas. Darant išvadas, pasirinkti lyginimo ir apibendrinimo metodai.

Reikšminiai žodžiai: *COVID-19, koronavirusas, grėsmė, pandemija, pavojus, globalus (globali), vakcinacija ir pasaulis.*

Dovydas Kutulis

IŠORINIAI IR VIDINIAI VEIKSNIAI TAIVANO SUVERENITETO ĮTVIRTINIMO PROCESU

Darbo vadovė – doc. dr. Ieva Gajauskaitė

Per pastarąjį dešimtmetį Kinijos Liaudies Respublikos keliama įtampa Taivano sąsiauryje stipriai išaugo. Kinijos komunistų partija nuolat didina karinę veiklą sąsiauryje ir ekonominėmis bei diplomatinėmis priemonėmis spaudžia Taivaną siekdama neleisti jam plėsti savo suvereniteto ir priversti vykdyti politiką, atitinkančią Kinijos interesus. Kadangi JAV yra Taivano sąjungininkė ir didžiausia Kinijos varžovė, jų geopolitinis interesas yra trukdyti Kinijai siekti savo tikslų, kitaip tariant – remti Taivano suvereniteto išsaugojimą. Taigi, šio tyrimo probleminis klausimas: kokią įtaką sisteminiai veiksniai (Kinijos ir JAV politika) ir Taivano vidiniai veiksniai (valdančiosios partijos bei Taivano prezidento politinė darbotvarkė ir visuomenės nuomonė) daro įtaką Taivano užsienio politikai, siekiant jam įtvirtinti suverenitetą?

Šiame baigiamajame darbe tiriama JAV ir Kinijos politika Taivano atžvilgiu ir Taivano užsienio politika siekiant suvereniteto įtvirtinimo nuo 2009 m. iki 2021 metų. Šis laikotarpis svarbus tuo, kad 2009 m. JAV prezidentas Barackas Obama paskelbė naująją Azijos strategiją, kuria JAV užsienio politikos prioritetu tapo Azijos ir Ramiojo vandenyno regionas siekiant atsverti Kinijos įtaką regione ir pasaulyje. Tad iš esmės nuo 2009 m. Kinija ir JAV pradėjo aktyviai konkuruoti dėl įtakos ir galios.

Tyrimo tikslas – nustatyti vidiniai ar išoriniai veiksniai turi

didesnę įtaką Taivano užsienio politikai, siekiant įtvirtinti suverenitetą (nuo 2009 m. iki 2021 m.). Atsižvelgiant į šį tikslą, išskirti penki tyrimo uždaviniai: 1) apibūdinti neoklasikinio realizmo teorines prielaidas, 2) suformuoti tyrimo dizainą, remiantis neoklasikinio realizmo prielaidomis, 3) išanalizuoti JAV politiką kaip išorinį veiksnių, remiantį Taivano užsienio politiką, kuria siekiama išsaugoti suverenitetą, 4) išanalizuoti Kinijos politiką kaip išorinį veiksnių, ribojantį Taivano užsienio politiką, kuria siekiama išsaugoti suverenitetą, 5) atsižvelgiant į išorinius ir vidinius veiksnius, išanalizuoti Taivano užsienio politiką, kuria siekiama išsaugoti suverenitetą.

Baigiamąjį darbą sudaro teorinė dalis, kurioje apibūdinama neoklasikinio realizmo paradigma, ir tiriamoji dalis, kurioje aptariama JAV ir Kinijos užsienio politika Taivano atžvilgiu. JAV ir Kinijos užsienio politika analizuojama pasitelkiant tris įtakos darymo kategorijas: diplomatinę, karinę, ekonominę, o Taivano užsienio politika siekiant suvereniteto analizuojama pasitelkiant vidinius ir išorinius veiksnius. Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė metodologija. Duomenims rinkti pasitelkti šie metodai: ekspertų diskurso analizė, dokumentų turinio analizė, žiniasklaidos turinio analizė, antrinė statistinių duomenų analizė bei ekspertinis pusiau struktūruotas interviu.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus Taivano užsienio politiką siekiant įtvirtinti suverenitetą, nustatyta, kad Taivano užsienio politikai nuo 2009 m. iki 2021 m. didžiausią įtaką turi vidiniai veiksniai, o sisteminiai veiksniai yra antriniai. Pagrindinė priežastis yra JAV ir Kinijos naudojamos skirtingos paskatos, kurios atsveria viena kitos įtaką. Dėl šios priežasties vidiniai veiksniai daro lemiamą įtaką.

Reikšminiai žodžiai: *sisteminis spaudimas, vidiniai veiksniai, neoklasikinis realizmas, užsienio politika, tarptautinė sistema, Taivanas, JAV, Kinija.*

Vismantas Minelga

KINIJOS LIAUDIES RESPUBLIKOS „KELIO IR JUOSTOS“ PROJEKTO KELIAMOS GRĖSMĖS PAKISTANO SAUGUMUI

Darbo vadovė – lekt. dr. Danguolė Bardauskaitė

Plečiantis Kinijos Liaudies Respublikos „Kelio ir juostos“ projektui, pastebimas vis didesnis mokslininkų ekspertų susidomėjimas šio projekto keliamomis saugumo grėsmėmis. Nors projekto grėsmės, tokios kaip „skolų spąstai“ ir infrastruktūros pasisavinimas, yra aiškintinos, matomas trūkumas analizuojant platesnes šio projekto keliamas saugumo grėsmes. Dėl šios priežasties, norint įvertinti „Kelio ir juostos“ projekto keliamas grėsmes valstybėms, bakalauro baigiamajame darbe yra analizuojamas Pakistano atvejis. Ši valstybė pasirinkta nagrinėti, nes yra išsidėsčiusi geografiškai ir geopolitiškai Kinijos Liaudies Respublikai reikšmingoje vietoje. Be to, Pakistanui yra teikiama beveik daugiausiai investicijų „Kelio ir juostos“ projekte, palyginti su kitomis dalyvaujančiomis valstybėmis. Atsižvelgiant į tai, kad, nagrinėjant „Kelio ir juostos“ projekto keliamas grėsmes, mokslinė literatūra pateikia ribotus atsakymus dėl pavienių atvejų, reikalingas platesnis grėsmių saugumui nustatymas. Dėl šios priežasties, remiantis saugumo sektoriais, pasaulinės sistemos ir neokolonizmo teorinėmis įžvalgomis bei sisteminga šiam darbui sukonstruota metodologija, šis tyrimas leis atsakyti į probleminį klausimą: kokios grėsmės kyla Pakistano saugumui dalyvaujant Kinijos Liaudies Respublikos „Kelio ir juostos“ projekte?

Pagrindinis šio tyrimo objektas yra Kinijos Liaudies Respublikos vykdomo „Kelio ir juostos“ projekto keliamos grėsmės

Pakistano saugumui. Pagrindinis **tyrimo tikslas** – nustatyti iš Kinijos Liaudies Respublikos vykdomo „Kelio ir juostos“ projekto kylančias grėsmes Pakistano saugumui. Išskelti keturi tyrimo uždaviniai: 1) įvertinti pasaulinės sistemos, neokolonializmo ir Kopenhagos mokyklos saugumo sektorių teorinės perspektyvos tinkamumą grėsmių analizei, 2) apibrėžti tyrimo metodologiją, kuria remiantis analizuojamos „Kelio ir juostos“ projekto keliamos grėsmės Pakistano saugumui, 3) išnagrinėti „Kelio ir juostos“ projekto vystymo priežastis, raidą ir bruožus, 4) išanalizuoti projekto keliamas grėsmes Pakistano saugumui.

Baigiamąjį darbą sudaro trys dalys: įvadas, pagrindinė dalis ir išvados. Tyrimui atlikti taikoma kokybinio tyrimo metodologija. Duomenims rinkti pasirinkti mokslinės literatūros analizės, pirminių šaltinių analizės, statistinių duomenų analizės bei įvykių rinkinio analizės metodai.

Nustatyta, kad „Kelio ir juostos“ projektas kelia grėsmę Pakistano saugumui, labiausiai išvelgiama grėsmė ekonominiam sektoriui. Dėl kitų atliekant tyrimą identifikuotų galimų grėsmių reikalinga atlikti gilesnį tyrimą siekiant išsiaiškinti, kaip ir kiek projekto veikla lemia kitus Pakistano saugumo sektorius.

Reikšminiai žodžiai: „*skolų spąstai*“, „*Kelio ir juostos*“ projektas, nacionalinis saugumas, grėsmė, neokolonializmas.

Mindaugas Narkus

PILIE TINIS UGDYMAS INFORMACINIŲ GRĖSMIŲ KONTEKSTE LIETUVOJE

Darbo vadovas – doc. dr. Viktor Denisenko

Valstybė visada siejama su atsakomybe. Viena iš jos atsakomybių – pilietinis visuomenės ugdymas. Pilietinio ugdymo procesu valstybė siekia suformuoti visuomenę, kuriai būdingi šie bruožai: pilietiškai aktyvi, supranta savo daromą įtaką valstybės sprendimams, turi potencialo įsitraukti į valstybės politiką kilus sunkumų, išmano savo teises, laisves, atsakomybes ir pareigas. Pilietiškumas visuomenėje padeda išlaikyti nacionalinį saugumą ir apsaugoti nuo kylančių vidinių ir išorinių grėsmių. XXI amžiuje viena iš aktualiausių grėsmių Lietuvos visuomenei kyla informacinėje dimensijoje. Išpopuliarėjus karybai „nematoma me fronte“, siejamame su informaciniu karu, atsiranda psichologinių operacijų grėsmė Lietuvos gyventojams, pasireiškianti dezinformacija (propaganda). Tad svarbu išanalizuoti, koks yra mūsų visuomenės pilietiškumo lygis, nes bandoma daryti prielaidą, kad pilietiška visuomenė yra atspari informacinėms grėsmėms. Taip pat siekiama nustatyti, kaip yra stiprinamas visuomenės atsparumas tokio tipo grėsmėms per pilietinio ugdymo procesą. Svarbu išanalizuoti pilietinio ugdymo programas, siekiant aptikti ir plačiau pažvelgti į žinių rinkinius, diegiamus Lietuvos gyventojams šio ugdymo proceso metu. Atliekant tyrimą, siekiama išsiaiškinti, su kokiomis informacinėmis grėsmėmis susiduriama šio ugdymo proceso metu, tada nustatyti, ar žinių rinkiniai susiję su informacinėmis grėsmėmis, o jei yra sąsaja, apžvelgti, kaip tai susiję tarpusavyje.

Tyrimo objektas – pilietinis ugdymas Lietuvoje. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti pilietinio ugdymo normatyvines gaires Lietuvoje, atsižvelgiant į aktualias informacines grėsmes. Tyrimo uždaviniai: 1) išanalizuoti Pilietinės galios indekso kaitą 2007–2020 metais, 2) išnagrinėti pilietinio ugdymo programų žinių rinkinius siejant juos su atsparumu informacinėms grėsmėms.

Baigiamojo darbo struktūra: įvadas, šeši dėstymo skyriai, išvados. Tyrimo metodologija: kiekybinės analizės metodas (statistiniai duomenys, gauti iš Pilietinės visuomenės instituto) derinamas su kokybine dokumentų (LR Seimo ir Vyriausybės nutarimų, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos sprendimų) turinio analize.

Reikšminiai žodžiai: *socialinis konstruktyvizmas, pilietinis ugdymas, informacinės grėsmės, Lietuva, pilietiškumas, žinių rinkiniai.*

Edmundas Pagareckis

**VIEŠOSIOS DIPLOMATIJOS RAIŠKA:
BALTARUSIJOS DIASPOROS VEIKLA
LIETUVOJE 2020–2021 METAIS**

Darbo vadovė – prof. dr. Irminda Matonytė

2020–2021 m. vykę pilietiniai protestai Baltarusijoje suformavo sąlygas viešosios diplomatinės plėtrai autoritariniame režime ir už jo ribų. Pilietinė visuomenė Baltarusijos autoritariniame režime neturi laisvės veikti, todėl kaimyninėse valstybėse kuriasi Baltarusijos pilietinės visuomenės, dažnai nukentėjusios nuo A. Lukašenkos režimo represijų ir persekiojimo, diaspora. Susiformavusi diaspora bei nevyriausybinės organizacijos formuoja viešąją diplomatinę ir taip siekia įsitraukti į politinį procesą ir veikti tarptautinėje arenoje, demokratizuoti Baltarusiją ir nuversti A. Lukašenkos autoritarinį režimą.

Tyrimo tikslas – atskleisti, kokiomis formomis ir turiniu pasireiškia Baltarusijos diasporos viešosios diplomatinės plėtra ir augimas Lietuvoje. Tikslui įgyvendinti išskirti šie uždaviniai: 1) išanalizuoti literatūros šaltinius siekiant išaiškinti diplomatinės ir viešosios diplomatinės sampratą akcentuojant neoliberaliosios perspektyvos įžvalgas, 2) apžvelgus politinį procesą ir pilietinius protestus Baltarusijoje A. Lukašenkos valdymo periodu, išryškinti viešosios diplomatinės Baltarusijos režimo atžvilgiu vystymosi užsienio šalyse prielaidas, 3) atlikus empirinį tyrimą, atskleisti Baltarusijos diasporos viešosios diplomatinės veiksmų Lietuvoje formas ir turinį (tikslus ir priemones).

Ginamasis teiginys: užsitęsusi politinė krizė Baltarusijoje skatina Baltarusijos diasporą vystyti įvairias formas, įgaunančias viešosios diplomatinės pavidalą Lietuvoje.

Atliekant tyrimą, pasirinktas kokybinio tyrimo metodas. Mokslinės literatūros apžvalga naudojama aprašant diplomatinės suvokimą per neoliberalią prizmę bei galimus viešosios diplomatinės pasireiškimo būdus autoritarinėse valstybėse. Pirmiausia, remiantis moksliniais straipsniais ir žiniasklaidos šaltiniais, apžvelgiama Baltarusijos režimo raida ir ten kilę protestai 2020 metais. Kokybinis tyrimas apima surinktų Lietuvos žiniasklaidos duomenų analizę ir Lietuvos Respublikoje veikiančių nevyriausybinų organizacijų, susijusių su Baltarusijos diaspora, dokumentų bei viešų pasisakymų ir pusiau struktūruotų interviu su Europos humanitarinio universiteto, S. Cichanouskajos biuro ir Baltarusijos žmogaus teisių organizacijos atstovais Lietuvoje analizę. Kokybinis tyrimas taikomas siekiant nustatyti, kokiomis formomis ir metodais Baltarusijos diaspora Lietuvoje vykdo viešąją diplomatinę.

Reikšminiai žodžiai: *neoliberalizmas (tarptautiniuose santykiuose), pilietiniai protestai, viešoji diplomatinė, diaspora, Baltarusija, Lietuva.*

Kazimieras Pakėnas

**SAUGUMO KONTEKSTO POVEIKIS KARINĖMS
INOVACIJOMS MAŽOSIOSE VALSTYBĖSE:
IZRAELIO IR DANIJOS ATVEJŲ
LYGINAMOJI ANALIZĖ**

Darbo vadovas – prof. dr. Giedrius Česnakas

Atsižvelgiant į pakitusią Izraelio ir Danijos grėsmių aplinką, šių valstybių gynybos pajėgos vysto karines inovacijas, kurios užtikrina efektyvią valstybės gynybą. Abi šios valstybės turi atsižvelgti į skirtingą saugumo kontekstą ir pagal tai pasirinkti, kokios inovacijos reikalingos. Taigi, šio tyrimo problema – kokios inovacijos plėtojamos Izraelio ir Danijos gynybos pajėgose, atsižvelgiant į jų saugumo aplinką? Kompleksiškumo šiai problemai suteikia tai, kad abi valstybės yra mažos ir, plėtodamos karines inovacijas, susiduria su tam tikrais išbandymais. Šiame darbe lyginamos Izraelio ir Danijos karinės inovacijos technologijų, koncepcijų ir organizacijų srityse. Pasirinktas tyrimo laikotarpis nuo 2014 m. iki 2021 m., nes 2014 m. įvykusi Krymo aneksija ir palestiniečių teroras Izraelyje turėjo įtakos tiriamųjų valstybių karinėms pajėgoms.

Tyrimo tikslas – nustatyti karinių inovacijų kryptį Izraelio ir Danijos gynybos pajėgose pagal valstybių saugumo aplinką, tiriant jų tendencijas 2014–2021 metais. Atsižvelgiant į šį tikslą, išskirti keturi tyrimo uždaviniai: 1) pristatyti revoliucijos karo reikaluose bei karinių inovacijų koncepcijas ir kaip jos pasireiškia mažose valstybėse, 2) sukonstruoti tyrimo modelį, leidžiantį nustatyti Izraelio ir Danijos karinių inovacijų kryptis, 3) išsiaiš-

kinti, kokią įtaką karinėms inovacijoms Izraelyje bei Danijoje daro mažosios valstybės statusas, 4) palyginti, kokios karinės inovacijos dominuoja Izraelio ir Danijos gynybos pajėgose.

Baigiamąjį darbą sudaro teorinė dalis, kurioje pristatomos revoliucijos karo reikaluose ir karinių inovacijų koncepcijos, tiriamoji dalis, kurioje pateikiamas valstybių saugumo kontekstas, ieškoma mažosios valstybės statuso įtakos karinėms inovacijoms, lyginamos trijų sričių inovacijos bei jų tarpusavio sąsaja Izraelyje bei Danijoje, ir išvados. Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė metodologija. Duomenims rinkti pasirinkti šie metodai: ekspertų diskurso analizė, dokumentų analizė, žiniasklaidos analizė, antrinė statistinių duomenų analizė bei ekspertinis interviu.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus temą, nustatyta, kad Izraelio karinių inovacijų kryptis yra tiesiogiai orientuota į dabartinių valstybę supančių asimetrinių grėsmių keliamų iššūkių neutralizavimą, o Danijos karinių inovacijų kryptis dėl nedidelės konvencinės karinės grėsmės valstybės teritorijai yra orientuota į NATO kolektyvinius poreikius.

Reikšminiai žodžiai: *mažosios valstybės, inovacijos, revoliucija karo reikaluose, saugumo politika, saugumo kontekstas, Izraelis, Danija.*

Paulius Pavalkis

**JUNGTINIŲ AMERIKOS VALSTIJŲ IR
PRANCŪZIJOS PREZIDENTŲ RETORIKOS
IR VEIKSMŲ POVEIKIS ŠIAURĖS ATLANTO
SUTARTIES ORGANIZACIJAI**

Darbo vadovas – prof. dr. Giedrius Česnakas

NATO yra tiesiogiai priklausoma nuo valstybių narių bei jų vadovų, nes priimami sprendimai neįpareigoja valstybių narių jų vykdyti. Dėl šios priežasties valstybių narių lyderiai, ypač tokių karinių galių, kaip JAV ar Prancūzijos, turi didelį poveikį aljanso raidai. JAV prezidento Donaldso Trumpo išrinkimas žymi svarbų pokytį JAV prezidentinėje retorikoje, nes per visą JAV narystės NATO istoriją nė vienas JAV prezidentas nebuvo taip priešiškas nusiteikęs prieš aljansą. Tuo metu Prancūzijos prezidentas Emmanuelis Macronas išnaudojo JAV prezidento abejones dėl NATO tam, kad atgaivintų Europos strateginės autonomijos idėją, ir teigė, jog NATO patyrė „smegenų mirtį“. Abu valstybių lyderiai taikė itin kritišką retoriką NATO atžvilgiu, tačiau drastiškų veiksmų nesiėmė. Dėl šios priežasties kyla klausimas, kaip NATO valstybių narių lyderių retorika ir veiksmai veikia NATO.

Šio **tyrimo tikslas** yra įvertinti D. Trumpo ir E. Macrono retorikos ir veiksmų poveikį NATO. Siekiant įgyvendinti tikslą, iškelti keturi tyrimo uždaviniai: 1) atskleisti, kaip valstybių vadovų sprendimų priėmimas ir poveikis tarptautinėms organizacijoms aiškinamas neoklasikinio realizmo teorijoje, 2) suformuoti tyrimo modelį, kuris leistų analizuoti ir palyginti JAV ir Prancūzijos prezidentų retorikos ir veiksmų poveikį NATO, 3) palyginti

D. Trumpo ir E. Macrono retoriką su veiksmis NATO atžvilgiu, 4) palyginti D. Trumpo ir E. Macrono retorikos poveikį NATO.

Tyrimo uždaviniams įgyvendinti pasirinkti atitinkami tyrimo metodai: 1) mokslinės literatūros apžvalga, 2) lyderių kalbų analizė, 3) dokumentų analizė, 4) žiniasklaidos turinio analizė, 5) lyginamasis metodas, 6) kiekybinio tyrimo metodas.

Atlikus tyrimą, nustatyta, kad D. Trumpo ir E. Macrono retorika padarė poveikį NATO, o veiksmai tiesioginio poveikio neturėjo dėl aljanso veiksmų ir bendradarbiavimo tęstinumo išlaikymo.

Reikšminiai žodžiai: *neoklasikinis realizmas, prezidentas, retorika, veiksmai, poveikis, JAV, Prancūzija.*

Karolis Petrauskas

**KINIJOS LIAUDIES RESPUBLIKOS
SUGRĖSMINIMAS LIETUVOS VIEŠAJAME
DISKURSE DĖL TAIVANIEČIŲ
ATSTOVYBĖS ĮKŪRIMO**

Darbo vadovė – doc. dr. Ieva Gajauskaitė

Baigiamajame bakalauro darbe nagrinėjamas Kinijos Liaudies Respublikos sugrėsminimas Lietuvos viešajame diskurse dėl Taivaniečių atstovybės įkūrimo. Tyrimo problema: kaip keičiasi Lietuvos viešąjį diskursą sudarančių kalbos aktų intencija, siekiant sugrėsminti Kiniją po Taivaniečių atstovybės įkūrimo, atsižvelgiant į visuomenės pritarimą arba nepritarimą kalbos aktų intencijai? Tyrimo objektas – Kinijos sugrėsminimas Lietuvos viešajame diskurse po Taivaniečių atstovybės įkūrimo. **Tyrimo tikslas** – įvertinti Kiniją sugrėsminančių kalbos aktų intencijos stiprumą Lietuvos viešajame diskurse, formuojamame po Taivaniečių atstovybės įkūrimo. Išskelti penki tyrimo uždaviniai: 1) aprašyti sugrėsminimo teorijos pagrindines prielaidas, 2) remiantis sugrėsminimo teorijos prielaidomis, sukonstruoti tyrimo modelį, skirtą analizuoti viešajame diskurse pateiktus Kiniją sugrėsminančius kalbos aktus, 3) įvertinti Kinijos ir Lietuvos santykių dinamiką nuo 1992 m. iki 2021 m., siekiant nustatyti Kinijos sugrėsminimą lengvinančias ar sunkinančias kontekstines sąlygas, 4) aprašyti Kinijos atsakomąsias priemones Lietuvos atžvilgiu dėl Taivaniečių atstovybės Lietuvoje, 5) išanalizuoti Lietuvos viešajame diskurse vyraujančius kalbos aktus, kuriais siekiama sugrėsminti Kiniją.

Atliekant tyrimą, taikyti tyrimo metodai: mokslinės litera-

tūros analizė, kokybinio tyrimo metodai: dokumentų turinio analizė, politinių lyderių kalbų turinio analizė, žiniasklaidos turinio analizė, diskurso analizė, struktūruotas interviu su ekspertais.

Tyrimo rezultatai parodė, kad Lietuvos viešąjį diskursą sudarančių kalbos aktų, siekiant sugrėsminti Kiniją po Taivaniečių atstovybės įkūrimo, intencija stiprėjo, tačiau visuomenė nepritarė kalbos aktų, sugrėsminančių Kiniją, intencijai.

Reikšminiai žodžiai: *sugrėsminimas, Lietuva, Kinijos Liaudies Respublika, Taivanas, kalbos aktas, diskursas.*

Mantas Tutkus

**POLITINIO REŽIMO ĮTAKA ATMINTIES
POLITIKAI: BALTARUSIJOS ATVEJIS
1991–2020 METAIS**

Darbo vadovė – prof. dr. Irmina Matonytė

SSRS bloko griuvimas atvėrė Baltarusijai galimybes žengti euroatlantinės bendruomenės link. Vis dėlto, A. Lukašenkai tapus valstybės vadovu, situacija pasikeitė, nes politinis lyderis siekė vienašališkai kontroliuoti valstybės raidą. Nepaisant to, matoma, kad Baltarusijos politinis režimas, valdant A. Lukašenkai, išgyvena periodiškus svyravimus tarp didesnės ar mažesnės represinės (nedemokratinės) politikos ir nuolatos svyruoja tarp Rusijos ir Vakarų. Valstybės vykdoma atminties politika yra vienas iš rodiklių, kuriuo remiantis galima suvokti politinio režimo raidą ir tendencijas. Be to, atminties politika Baltarusijoje leidžia identifikuoti aplinkybes, nuo kurių priklauso balansavimo tarp skirtingų politinių ir kultūrinių įtakos sferų pasirinkimas, bei nedemokratinio autoritarinio valdymo svyravimus.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti Baltarusijos politinio režimo vykdomą atminties politiką (jos formavimą ir komunikaciją). Tyrimo tikslui įgyvendinti iškelti šie uždaviniai: 1) per socialinio konstruktyvizmo teoriją atskleisti politinio režimo raidos sąsajas su atminties politika, 2) suformuluoti metodologines gaires, kurių pagrindu analizuojama Baltarusijos vertybinė orientacija tarptautinėje arenoje, demokratiškumo kaita ir atminties politikos formavimas, 3) apžvelgti Baltarusijos politinio režimo vertybinę orientaciją tarptautinėje arenoje ir demokratiškumo kaitą 1991–2020 metais, 4) ištirti Baltarusijos politinio režimo

sprendimus formuojant atminties politiką, o empirinius tyrimo rezultatus, gautus analizuojant antrinius ir pirminius šaltinius, interpretuoti pasitelkiant akademinį Baltarusijos atminties politikos tematika besidominčių ekspertų įžvalgas.

Ginamasis teiginys: Baltarusijoje formuojama atminties politika labiausiai atspindi politinio režimo raidos svyravimus ir tendencijas tarptautinėje arenoje ir kiek silpniau – demokratijos kaitą šalyje.

Atliekant tyrimą, empiriniai duomenys analizuoti taikant kokybinės turinio analizės metodą. Teorinėje darbo dalyje pateikiamas įvykių rinkinys, t. y. mokslinės literatūros ir žiniasklaidos pranešimų apžvalga, tam, kad per socialinio konstruktyvizmo prizmę būtų atskleistos politinio režimo raidos ir atminties politikos sąsajos. Pagrindinėje darbo dalyje pateikiama antrinių šaltinių: žiniasklaidos pranešimų, mokslinių darbų ir analitikos centrų duomenų, taip pat valstybės politinio elito pasisakymų ir oficialių valstybės institucijų dokumentų, susijusių su Baltarusijoje vykdoma atminties politika, analizė. Taip pat atliktas ekspertinis interviu.

Reikšminiai žodžiai: *kolektyvinė atmintis, atminties politika, socialinis konstruktyvizmas, autoritarinis režimas, Lukašenka, Baltarusija, vertybinė orientacija tarptautinėje arenoje, Vakarai, Rusija.*

Rūta Visockytė

**RUSIJOS IR TURKIJOS STRATEGINĖ
PARTNERYSTĖ ŠIAURĖS ATLANTO
SUTARTIES ORGANIZACIJOS SAUGUMO
BENDRUOMENĖS KONTEKSTE**

Darbo vadovė – doc. dr. Ieva Gajauskaitė

Turkija priklauso Šiaurės Atlanto sutarties organizacijai (NATO), tačiau renkasi bendradarbiauti su Rusija, kurią NATO po 2015 m. Krymo aneksijos įvardija kaip grėsmės šaltinį saugumo bendruomenei. Bendradarbiavimas pastebimas nuo 2000 m., tačiau nuo 2016 m. pradėjo įgyti strateginės partnerystės kontekstą. Būtent tais metais po Turkijoje įvykusio nesėkmingo karinio perversmo pastebimas lūžis, kai Turkija renkasi nebesilaikyti bendros NATO kolektyvinės tapatybės nuostatų ir konstruoja bendrą su Rusija kolektyvinę tapatybę, pagrįstą bendradarbiavimu regione ir vystomais ekonominiais bei kariniais strateginiais projektais. Taigi, Turkija šiuo metu pastebima kaip formuojanti dvi kolektyvines tapatybes. Atsižvelgiant į tai, keliamas tyrimo klausimas: kaip susikertančios Turkijos kolektyvinės tapatybės atsiskleidžia Rusijos ir Turkijos strateginės partnerystės dinamikoje 2016–2021 metais?

Tyrimo objektas – Turkijos ir Rusijos strateginės partnerystės dinamika NATO saugumo bendruomenės kontekste. **Tyrimo tikslas** – remiantis kolektyvinėmis Turkijos tapatybėmis, išanalizuoti, kaip atsiskleidžia Rusijos ir Turkijos strateginės partnerystės dinamika Turkijai esant transatlantinės saugumo bendruomenės nare. Tikslui įgyvendinti iškelti šie uždaviniai:

1) remiantis socialinio konstruktyvizmo metateorija, pristatyti saugumo bendruomenėje ir dvišaliuose valstybių santykiuose susiformavusių kolektyvinių tapatybių bruožus, 2) remiantis saugumo bendruomenėje ir dvišaliuose santykiuose susiformavusiais kolektyvinių tapatybių bruožais, apibrėžti tyrimo dizainą, 3) remiantis Turkijos integracijos lygiu NATO saugumo bendruomenėje, nustatyti Turkijos ir NATO kolektyvinės tapatybės bruožus, 4) išanalizuoti Rusijos ir Turkijos strateginės partnerystės vystymąsi, įvertinant Rusijos ir Turkijos kolektyvinės tapatybės formavimąsi.

Atliekant tyrimą, pirmiausia, remiantis moksline literatūra, aprašyti konstruktyvizmo teorijos teiginiai ir saugumo bendruomenės konstruktyvistinė samprata. Pateikiama oficialių Turkijos ir NATO dokumentų, ekspertinių vertinimų, mokslinių pranešimų kokybinė turinio analizė, siekiant pagal NATO narystės kriterijus ir saugumo bendruomenės integracijos lygius nustatyti Turkijos integracijos NATO saugumo bendruomenėje gylį. Remiantis pirminiais ir antriniais šaltiniais, aprašančiais Turkijos ir Rusijos strateginės partnerystės sektorius ir jų kaitą, siekiama nustatyti strateginės partnerystės dinamiką.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus tyrimo metu surinktą medžiagą, galima teigti, kad Turkijoje įvykęs nacionalinės tapatybės pokytis neosmanizmo linkme ir pasikeitusi nacionalinio saugumo samprata lėmė integracijos NATO saugumo bendruomenėje silpnėjimą. Atsiradęs nepasitikėjimas, konfliktai saugumo bendruomenės viduje lėmė Turkijos pasirinkimą pradėti bendradarbiauti su kaimynine Rusijos Federacija, kuri Turkijos atžvilgiu buvo palankesnė partnerė, ne tik palaikanti Turkijos valdžią, bet ir labiau reaguojanti į Turkijos nacionalinio lygio problemas. Formuojantis Rusijos ir Turkijos kolektyvinei tapatybei, stiprėjo valstybių strateginė partnerystė. Taigi, Turki-

ja dėl bendradarbiavimo su Rusija privalėjo rinktis tarp dviejų kolektyvinių tapatybių. Tai, kad Turkija pasirinko konstruoti kolektyvinę tapatybę su Rusija, reiškė, kad Turkijos kolektyvinė tapatybė NATO saugumo bendruomenėje dėl silpnos integracijos nebėra pirminis Turkijos pasirinkimas kuriant nacionalinę užsienio politiką.

Reikšminiai žodžiai: *socialinis konstruktyvizmas, kolektyvinė tapatybė, saugumo bendruomenė, strateginė partnerystė, Turkija, Rusija.*

**GYNYBOS IŠTEKLIŲ
VADYBOS PROGRAMOS
MAGISTRANTŪROS STUDIJŲ
*BAIGIAMŲJŲ DARBŲ
SANTRAUKOS***

Linus Novogreckis

CIVILINIŲ IR KARINIŲ ORGANIZACIJŲ BENDRADARBIAVIMAS VALDANT EKSTREMALIĄSIAS SITUACIJAS

Darbo vadovė – prof. dr. Rasa Smaliukienė

Ekstremaliosios situacijos atveju svarbus skirtingų institucijų bendradarbiavimas. Tuo metu privalo būti užtikrinama tiksli informacijos sklaida ir greita reakcija tam, kad būtų priimami tinkami sprendimai ir užkardomas atvejo plitimas.

Šiame magistro baigiamajame darbe analizuojami civilinių ir karinių organizacijų bendradarbiavimą charakterizuojantys aspektai, aiškinamasi, kokias priemones panaudojus būtų galima pagerinti reakcijos laiką ir užduočių vykdymo kokybę įvykus ekstremaliajam įvykiui. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti Tauragės bei Alytaus savivaldybių ir karinių vienetų bendradarbiavimo ypatumus likviduojant ekstremaliąsias situacijas ir atskleisti, kokie sąveikos veiksmai bei priemonės teigiamai ar neigiamai paveikė ekstremaliosios situacijos valdymo procesą. Įgyvendinant nustatytą tikslą, siekta ištirti pasirinktų savivaldybių ir karinių dalinių ekspertų nuomonę apie pasiruošimą bendradarbiauti kilius ekstremaliajam įvykiui, identifikuoti Lietuvos kariuomenės sąveikos su civilinėmis institucijomis išmoktas pamokas ir atskleisti aspektus, galinčius padidinti bendradarbiavimo efektyvumą.

Pirmiausia baigiamajame darbe pateikiama mokslinės literatūros ir įstatymų analizė. Toliau, remiantis deviantinių (ekstremaliųjų) atvejų atrankos tyrimo imties sudarymo būdu, identifikuotos dvi skirtingos patirtis turinčios savivaldybės ir, taikant

kokybinę metodologiją, duomenims rinkti pasirinktas ekspertinis interviu metodas.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus temą, suformuluoti siūlymai, kurie galėtų pagerinti bendradarbiavimo efektyvumą, sutrumpinti reagavimo į ekstremaliuosius įvykius laiką ir leistų priimti tikslesnius sprendimus.

Reikšminiai žodžiai: *ekstremaliosios situacijos valdymas, ekstremalusis įvykis, ekstremalioji situacija, bendradarbiavimas, sąveika, kariuomenė.*

Saulius Šilinis

**PELNINGUMO VALDYMO LIETUVOS
GYNIBOS PRAMONĖS ĮMONĖJE
TOBULINIMO KRYPTYS**

Darbo vadovė – doc. dr. Gitana Dudzevičiūtė

Vertinant pastarųjų metų tendencijas ir analizuojant pasaulines grėsmes, išryškėja poreikis stiprinti nacionalinį saugumą. Nacionaliniam saugumui įtaką daro daugybė faktorių, objektų ir subjektų. Šiomis dienomis gynybos pramonė yra vienas iš jautriausių subjektų. Viena iš didžiausių šios pramonės įmonių – AB Giraitės ginkluotės gamykla.

Baigiamojo darbo tyrimo objektas – AB Giraitės ginkluotės gamykla ir jos pelningumo valdymas. **Tyrimo tikslas** – išnagrinęjus pelningumo valdymo aspektus AB Giraitės ginkluotės gamykloje, pateikti veiklos tobulinimo sprendimus. Tyrimo uždaviniai: 1) atlikti AB Giraitės ginkluotės gamyklos pelningumo valdymo analizę, 2) nustatyti AB Giraitės ginkluotės gamyklos pelningumo valdymo problemas vadybiniu aspektu, 3) pateikti vadybos sprendimus, kaip tobulinti veiklą.

Atliekant tyrimą, taikyta kiekybinė ir kokybinė analizė. Naudoti antriniai duomenys ir finansinės ataskaitos. Pasirinkta 12 metų imtis. Tyrimas organizuotas tokiais etapais: 1) mokslinės literatūros paieška, 2) mokslinės literatūros analizė, 3) antrinių duomenų paieška, 4) antrinių duomenų sisteminimas ir grupavimas, 5) antrinių duomenų analizė, 6) gautų rezultatų apibendrinimas, 7) išvadų ir rekomendacijų pateikimas.

Reikšminiai žodžiai: *pelningumas, pelningumo valdymas, finansinė analizė, gynybos pramonė, pelningumo rodikliai.*

Darius Šulskis

GYNYBOS PRAMONĖS ĮMONIŲ FINANSINIŲ IŠTEKLIŲ VALDYMAS

Darbo vadovė – doc. dr. Gitana Dudzevičiūtė

Gynybos pramonės įmonėms, esančioms aukštai pasaulinio lygio reitinguose, būdingi labai aukšti pardavimų, pelno, turto disponavimo ir kiti finansiniai rodikliai. Jų užsakymai kartais siekia ne milijonines, o milijardines sumas, kurių daugiausia sumoka vienas didžiausių užsakovų – vyriausybės. Tyrimo probleminis klausimas: ar kompanijose, kurios iš esmės priklauso nuo vyriausybių užsakymų, efektyviai valdomi finansiniai ištekliai?

Tyrimo objektas – gynybos pramonės įmonių „Lokheed Martin“ ir „Northrop Grumman“, su kuriomis Lietuva pasirašiusi gynybos technikos ir technologijų įsigijimo kontraktus, veikla. **Tyrimo tikslas** – išnagrinėjus dviejų didžiausių pasaulyje pagal pardavimus gynybos pramonės įmonių „Lokheed Martin“ ir „Northrop Grumman“ (esančių atitinkamai 1-oje ir 4-oje vietoje) finansinius rezultatus, numatyti finansinės veiklos tobulinimo sprendimus. Tyrimo uždaviniai: 1) atskleisti finansų valdymo teorinius aspektus, 2) išanalizuoti pasirinktų gynybos pramonės įmonių finansinę veiklą, 3) nustatyti finansinės veiklos aspektus, neigiamai veikusius analizuojamų gynybos pramonės įmonių veiklą, 4) pateikti finansinės veiklos gerinimo sprendimus.

Atliekant tyrimą, taikyta kiekybinė metodologija. Duomenys surinkti iš įmonių metinių finansinių ataskaitų nuo 2000 metų iki 2020 metų. Tyrimas organizuotas keturiais etapais. Baigus mokslinės literatūros analizę, pirmajame etape atlikta kompa-

nijų finansinių ataskaitų horizontalioji ir vertikalioji analizės. Antrajame etape – santykinų rodiklių analizė. Trečiajame etape išnagrinėtas kompanijų turto pelningumas ir nustatyti jį lėmę veiksniai. Ketvirtajame etape atlikta poveikį turto pelningumui dariusių veiksmų koreliacinė ir regresinė analizė bei pateikta po vieną modelį kompanijoms.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus temą, pastebėta, kad finansų valdymas ir finansinė analizė yra vieni pagrindinių įrankių siekiant įmonės tikslų ir norint ištirti įmonių finansinę būklę. Nors tirtos kompanijos yra vienos didžiausių pasaulyje, jos taip pat patiria įvairių finansinių išbandymų. Horizontaliosios analizės rezultatai parodė, kad kompanijos 20 m. periodą veiklos ir finansų srityje išgyveno skirtingai. Pagrindinių rodiklių tendencijos skyrėsi. Vertikaliosios analizės metu pastebėta, kad turto, nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų struktūros kito, poveikis jiems taip pat buvo skirtingas. Santykinų rodiklių analizė atskleidė, kad „Northrop Grumman“ kompanijos veikloje buvo priimami nuosaikesni sprendimai, išlaikant tolygų augimą ir stabilumą. Kompanijos „Lokheed Martin“ santykiniams rodikliams būdingi labai ryškūs nuokrypiai – tai rodo didesnę įmonės rizikavimą, kartais kritinį nuosavo kapitalo naudojimą, patirtų nuostolių dėl įsipareigojimų ir kitų veiksmų kompensavimą. Koreliacinė ir regresinė analizė padėjo išryškinti esminius veiksnius kuriant kompanijų turto pelningumo valdymo modelius.

Reikšminiai žodžiai: *finansų valdymas, finansų analizė, gynybos pramonė, finansinė būklė, koreliacinė ir regresinė analizė.*

GYNYBOS STUDIJŲ PROGRAMOS
MAGISTRANTŪROS STUDIJŲ
BAIGIAMŲJŲ DARBŲ
SANTRAUKOS

Vadimas Jeriominas

**AUTONOMINIŲ GINKLŲ SISTEMŲ IR ŠIAURĖS
ATLANTO SUTARTIES ORGANIZACIJOS
TAIKINIŲ ATRANKOS PROCESO ATITIKTIS
TARPTAUTINĖS HUMANITARINĖS
TEISĖS PRINCIPAMS**

Darbo vadovas – prof. dr. Alvydas Šakočius

Atsižvelgiant į sparčią technologinę plėtrą, galima tikėtis pirmųjų visiškai autonominių ginklų sistemų naudojimo. Nagrinėjama tema yra aktuali, nes autonominės ginklų sistemos iš esmės pakeis karus ir karinius konfliktus. Autonominės ginklų sistemos, galinčios pasirinkti ir atakuoti taikinius be tiesioginio žmogaus dalyvavimo, lems karių atitraukimą iš mūšio lauko. Naudojant šias naujas kariavimo priemones ir metodus, daugelį svarbių tikslinių sprendimų greičiausiai reikės priimti anksčiau ir tiesiogiai nematant situacijos mūšio lauke. Vis dėlto tokios ginklų sistemos kelia klausimą, kaip jos, nedalyvaujant žmogui, galėtų atrinkti taikinius ir atakuoti, užtikrindamos atskiriamumo ir proporcingumo principų laikymąsi.

Šio baigiamojo darbo tyrimo objektas – autonominių ginklų sistemų galimybės vykdyti NATO taikinių atrankos procesą, užtikrinant tarptautinės humanitarinės teisės principų laikymąsi. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti autonominių ginklų sistemų naudojimą, užtikrinant tarptautinės humanitarinės teisės proporcingumo ir atskiriamumo principų laikymąsi NATO taikinių atrankos procese. Išskelti keturi tyrimo uždaviniai: 1) išanalizuoti autonominių ginklų sistemų sampratą ir žmogaus valdymo bei kontrolės aspektus, naudojant tokio tipo ginklus, 2) išnagrinėti

tarptautinės humanitarinės teisės principų taikymą autonominių ginklų atžvilgiu, 3) ištirti autonominių ginklų sistemų galimybes vykdyti NATO taikinių atrankos procesą be žmogaus įsikišimo.

Tyrimui atlikti pasirinkta indukcinė kokybinės turinio analizės strategija. Duomenims rinkti pasitelkta mokslinės literatūros ir dokumentų analizė, atliktas struktūruotas atvirųjų klausimų nuotolinis interviu raštu. Duomenų analizei atlikti pasirinktas kokybinės turinio analizės metodas.

Nustatyta, kad autonominėms ginklų sistemoms negali būti visiškai patikėtas NATO taikinių atrankos procesas. Šiuolaikinės dirbtiniu intelektu grindžiamos technologijos negali užtikrinti tinkamo tarptautinės humanitarinės teisės proporcingumo ir atskiriamumo principų laikymosi naudojant autonomines ginklų sistemas. Tai kelia atsitiktinės žalos grėsmę. Tad žmogaus kontrolė ir apribojimų taikymas turi būti išlaikyti ir vykdomi naudojant autonomines ginklų sistemas.

Reikšminiai žodžiai: *autonominės ginklų sistemos, tarptautinė humanitarinė teisė, proporcingumas, atskiriamumas, atsitiktinė žala, žmogaus kontrolė, NATO taikinių atrankos procesas.*

Tomas Krickas

SPRENDIMŲ PRIĖMIMAS VEIKIANT NEAPIBRĖŽTUMO SĄLYGOMIS KARO MEDICINOS TARNYBOJE

Darbo vadovė – doc. dr. Vidmantė Giedraitytė

Mokslinėje literatūroje pripažįstama, kad šiuolaikinėje visuomenėje dėl globalizacijos procesų, informacinių technologijų pažangos ir nestabilios aplinkos neapibrėžtumas tampa vienu iš pagrindinių kintamųjų, darančių didžiulę įtaką priimant sprendimus. Socialinės srities mokslininkai plačiai apie tai diskutuoja analizuodami privatų ir viešąjį sektorius, tačiau nėra tyrimų, kaip vyksta vadybinis sprendimų priėmimas veikiant neapibrėžtumo sąlygomis kariuomenės medicinos sektoriuje. Lietuvos kariuomenės Dr. Jono Basanavičiaus karo medicinos tarnybos vadai sprendimus priima itin dinamiškoje aplinkoje su daug ne tik išorinių, bet ir vidinių kintamųjų, todėl ne visada užtenka jų veiklą reglamentuojančių teisės aktų.

Tyrimo probleminis klausimas: kaip vyksta sprendimų priėmimas neapibrėžtumo sąlygomis Karo medicinos tarnyboje? Tyrimo objektas – sprendimų priėmimas veikiant neapibrėžtumo sąlygomis. **Tyrimo tikslas** – nustacius, kaip vyksta sprendimų priėmimas veikiant neapibrėžtumo sąlygomis Karo medicinos tarnyboje, parengti projektinį pasiūlymą. Iškelti keturi tyrimo uždaviniai: 1) atlikti sprendimų priėmimo sąvokos, proceso ir modelių analizę, 2) išnagrinėti neapibrėžtumo sampratą ir klasifikavimą, 3) išanalizuoti sprendimų priėmimo veikiant neapibrėžtumo sąlygomis specifiką, 4) nustatyti, kaip vyksta sprendimų priėmimas veikiant neapibrėžtumo sąlygomis Karo medicinos tarnyboje.

Atliekant tyrimą, taikyta mokslinės literatūros analizė ir lyginamoji analizė. Baigiamasis darbas pradedamas įvadu. Toliau pateikiama teorinė dalis, kurioje analizuojami sprendimų priėmimo veikiant neapibrėžtumo sąlygomis teoriniai ir teisiniai aspektai, apibrėžiama tyrimo metodologija. Trečiojoje darbo dalyje pateikiamas sprendimų priėmimo veikiant neapibrėžtumo sąlygomis Karo medicinos tarnyboje empirinis tyrimas, kuris atliktas pasitelkus kokybinio tyrimo metodą, t. y. tyrimo dalyviai apklausti naudojant pusiau struktūruoto interviu metodą. Imčiai nustatyti pasitelktas netikimybinis atrankos metodas. Tyrimas buvo organizuojamas trimis etapais: pasiruošimas, tyrimo atlikimas ir duomenų analizė. Tyrimo metu gauti duomenys analizuoti pasitelkiant kokybinę turinio analizę ir lyginamąją analizę. Darbo pabaigoje pateikiamos išvados ir rekomendacijos.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus surinktus duomenis, gauti šie pagrindiniai rezultatai: 1) kariuomenėje sprendimo priėmimo procesai dažniausiai formuojami laikantis racionalios (linijinės) metodikos, sukuriant konkrečius etapus, laikantis numatytų principų, nepamirštant cikliškumo, logikos, kūrybiškumo, sąmoningumo, 2) kariuomenėje nėra išskiriamas ir analizuojamas sprendimų priėmimo veikiant neapibrėžtumo sąlygomis procesas, neapibrėžtumo lygiai, principai, 3) atlikus kokybinį tyrimą, paaiškėjo, kad sprendimų priėmimas veikiant neapibrėžtumo sąlygomis Karo medicinos tarnyboje vyksta pasitelkiant patirtį ir intuiciją, tačiau taip priimti sprendimus tinka tik tais atvejais, kai veiksniai nuspėjami ar jau anksčiau buvo su jais susidurta. Susiklosčius sudėtingesnei situacijai, kai veiksniai nepavaldūs jokioms paskirstymo taisyklėms (normoms) arba per daug nauji, susidarytų vakuumas dėl sprendimo priėmėjo žinių ir informacijos stokos, o tai padarytų įtaką priimant patikimą sprendimą.

Reikšminiai žodžiai: *neapibrėžtumas, sprendimo priėmimo procesas, principai, kariuomenė.*

Simona Lelevičienė

NEDARBO POKYČIAI PANDEMIJOS LAIKOTARPIU KAIP GALIMA GRĖSMĖ LIETUVOS NACIONALINIAM SAUGUMUI

Darbo vadovė – doc. dr. Jūratė Guščinskienė

COVID-19 pandemijos, kaip grėsmės, suvokimas ir siekis užtikrinti, kad jos sukeltos pasekmės būtų kuo mažesnės, skatina analizuoti jos poveikį nacionaliniam saugumui socialinės krizės kontekste, todėl šio darbo tyrimo problema apima du klausimus: koks COVID-19 pandemijos poveikis nedarbo pokyčiams Lietuvoje ir kokią įtaką Lietuvos nacionaliniam saugumui gali turėti nedarbo pokyčiai?

Tyrimo objektas – nedarbo pokyčiai Lietuvoje COVID-19 pandemijos metu. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti nedarbo pokyčių pandemijos laikotarpiu poveikį Lietuvos nacionaliniam saugumui. Tikslui pasiekti išskelti uždaviniai: 1) išanalizuoti nedarbo sampratą, 2) išanalizuoti nacionalinio saugumo sampratą, 3) ištirti ekspertų nuomonę apie nedarbo pokyčius COVID-19 pandemijos laikotarpiu.

Tyrimo metodai: sisteminė ir lyginamoji mokslinės literatūros analizė, statistinių duomenų analizė, teisės aktų apžvalga ir kokybinio tyrimo metodas – pusiau struktūruotas ekspertų interviu.

Baigiamąjį darbą sudaro įvadas ir trys dalys. Pirmojoje dalyje analizuojami nedarbo ir nacionalinio saugumo teoriniai ir teisiniai aspektai. Antrojoje dalyje aptariama tyrimo metodologija, pagrindžiamas kokybinio tyrimo metodo – pusiau struktūruoto ekspertų interviu, pasirinkimas, pristatoma tyrimo eiga. Trečio-

joje dalyje pateikiami ir aptariami empirinio tyrimo rezultatai. Darbo pabaigoje pristatomos tyrimo rezultatus apibendrinančios išvados ir rekomendacijos.

Nustatyta, kad Lietuvoje COVID-19 pandemija, kaip netradicinė grėsmė nacionaliniam saugumui, paveikė ekonomikos gyvybingumą, o galiausiai buvo stebimi neigiami pokyčiai ir darbo rinkoje. Pastarieji, nors ir buvo laikini, sukėlė neigiamų padarinių, ypač socialiai pažeidžiamiems asmenims. Didėjantis nedarbas didina socialinę atskirtį ir kelia skurdo lygį, prastėja žmonių psichinė ir fizinė sveikata. Kai šalyje aukšti nedarbo rodikliai ir didelė socialinė atskirtis ar aukštas skurdo lygis, gali rasti visuomenės poliarizacijos apraiškų ir kitų visuomenės gerovę neigiamai veikiančių veiksnių, galinčių sukelti visuomenės nepasitenkinimą valdžia, socialinius ar politinius neramumus, tarpusavio susipriešinimą, smurto protrūkius. Neigiamų veiksnių kompleksinis susiformavimas visuomenėje, ypač tokios ekonominės ir socialinės krizės, kaip COVID-19 pandemija, metu, gali virsti grėsme Lietuvos nacionaliniam saugumui.

Reikšminiai žodžiai: *nedarbas, nedarbo pokyčiai, COVID-19 pandemija, nacionalinis saugumas, grėsmės nacionaliniam saugumui.*

Rimantas Preimantas

INVESTICIJOS Į KARINES JŪRŲ PAJĖGAS KEIČIANTIS ŠALIES SAUGUMO APLINKAI (LIETUVOS ATVEJIS)

Darbo vadovė – vyr. m. d. dr. Galina Ševčenko-Kozlovska

Nuo pat Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo vis kyla diskusijų, pasigirsta teiginių, kartais net abejonių dėl Lietuvos, kaip jūrinės valstybės, statuso. Šiuo įtemptu karinio saugumo laikotarpiu tokios abejonės dar labiau skatina Baltijos jūros regiono šalių bendradarbiavimo saugumo srityje paieškas ir Lietuvos karinių jūrų pajėgų (toliau – KJP), kaip vienos iš sudedamųjų saugumo dalių, indėlio analizę.

Tyrimo objektas – investicijos į Lietuvos KJP keičiantis saugumo aplinkai regione. **Tyrimo tikslas** – nustatyti, kokias investicijų kryptis bei pajėgumus privalo vystyti KJP, siekdamos sustiprinti jūrinės dimensijos saugumą dabartinės aplinkos pokyčių kontekste. Iškelti tyrimo uždaviniai: 1) išanalizuoti Lietuvos KJP investicijų besikeičiant saugumo aplinkai teorinius aspektus, 2) sukurti tyrimo metodiką, kurią naudojant išryškėtų pagrindinės investicijų kryptys, 3) išanalizuoti Lietuvos KJP gynybos investicijų kryptis ir karinių pajėgų potencialą bei galimas rizikas Baltijos jūros regione, 4) pateikti Lietuvos KJP formuojamų investicijų kryptių rekomendacijas.

Baigiamąjį darbą sudaro įvadas, trys pagrindiniai skyriai, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas ir priedai. Pirmajame skyriuje apžvelgiami užsienio valstybių ir Lietuvos karinių specialistų saugumo Baltijos regione vertinimai, jie analizuojami KJP išskirtinumo ir vystymo galimybių kontekste, siekiant atskleisti

teorinius investicijų į Lietuvos KJP neapibrėžtumo kontekste aspektus. Antroje darbo dalyje pateikiama tyrimo metodologija – pristatomi bei išsamiai aprašomi atliekant šį tyrimą taikyti metodai. Trečiasis skyrius – empirinė dalis, sudaryta iš dviejų poskyrių. Pirmajame poskyryje, analizuojant norminius aktus, įstatymus, kitų šalių KJP ekspertų publikacijas, yra vertinamos Lietuvos KJP užduočių bei investicijų sąsajos atsižvelgiant į besikeičiančią saugumo situaciją, o vėliau atliktas pasirinktos vienos iš esminių rizikų – jūrų kelių saugumo – vertinimas. Antrajame empirinės dalies poskyryje, naudojant kokybinio tyrimo metodą, pristatoma atlikta ekspertų apklausa-interviu, siekiant praktiškai įvertinti darbe iškeltus ginamuosius teiginius.

Išnagrinėjus mokslinę literatūrą ir įvertinus tyrimo rezultatus, nustatyta, kad KJP įgauna vis svarbesnį vaidmenį visos krašto apsaugos sistemos mastu, o tai lemia naujų investicijų būtinybę vystant esamus ir papildomus pajėgumus. Be to, tyrimas atskleidė, kad investicijos į Lietuvos KJP pajėgumus reikalauja išskirtinio dėmesio ir tolesnio vertinimo, nes, besikeičiant saugumo aplinkai, realių KJP pajėgumų bei organizacijos vystymo pokyčių nenustatyta. Galiausiai jūrų susisiekimo keliai buvo išskirti kaip vienas svarbiausių faktorių jūrinėje dimensijoje, tad papildomos investicijos jų saugumui užtikrinti vertinamos kaip neatskiriama Lietuvos KJP vystymosi dalis.

Reikšminiai žodžiai: *saugumas, investicijos, KJP pajėgumai, asignavimai gynybai, karinis bendradarbiavimas.*

Egidijus Stoškus

**TARPINSTITUCINIO ATSAKO NELEGALAUS
SIENOS KIRTIMO KRIZĖS LIETUVOS
IR BALTARUSIJOS PASIENYJE
2021 M. METU KOORDINAVIMAS**

Darbo vadovas – dr. Mantas Bileišis

2021 m. Lietuvos Respublika susidūrė su iki tol nepatirtu išbandymu – padidėjusiu nelegalios migracijos srautu. Buvo būtina greita saugumo institucijų reakcija bei jų tarpusavio veiksmų koordinavimas siekiant užkirsti kelią nelegaliai migracijai.

Baigiamojo darbo tyrimu siekiama atsakyti į probleminių klausimų: kokie veiksniai lemia veiksmingą VRM ir KAM tarpinstitucinio atsako koordinavimą kovojant su nelegalia migracija? Tyrimo objektas – tarpinstitucinio atsako įveikiant nelegalios migracijos iššūkius Lietuvoje 2021 m. koordinavimas. **Tyrimo tikslas** – įvertinti VRM ir KAM tarpinstitucinio atsako koordinavimo veiksnius sprendžiant 2021 m. nelegalios migracijos krizę Lietuvoje. Tikslui pasiekti iškelti uždaviniai: 1) išanalizuoti koordinavimo viešajame sektoriuje reikšmę, 2) išanalizuoti krizių valdymo ir koordinavimo valdant krizes aspektus, 3) išanalizuoti Europos Sąjungos atsako į nelegalią migraciją sistemą ir jos praktinį pritaikymą, 4) iširti VRM ir KAM tarpinstitucinio atsako koordinavimą nelegalios migracijos krizės metu.

Baigiamąjį darbą sudaro įvadas, trys pagrindinės dalys – teorinė, metodologinė ir empirinė, išvados bei rekomendacijos. Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė metodologija, duomenims rinkti naudotas pusiau struktūruotas interviu su atvirojo tipo

klausimais. Tyrimo dalyviai atrinkti pagal du kriterijus: patirtis valdant nelegalios migracijos krizę Lietuvoje 2021 m. ir priklausymas Lietuvos Respublikos saugumo institucijoms: VRM, KAM, VSAT, VST, LK. Visi tyrimo dalyviai koordinavo bendrus veiksmus tarpinstituciniu lygiu.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus tarpinstitucinio atsako koordinavimą sprendžiant nelegalios migracijos krizę 2021 m. Lietuvoje, nustatyta, kad koordinavimas yra viena iš svarbiausių viešojo sektoriaus pareigų, ypač siekiant suvaldyti krizes. Nelegalios migracijos valdymas Lietuvoje reikalauja betarpiško bendradarbiavimo ir koordinavimo tarp VRM ir KAM bei joms pavaldžių institucijų. Nors krizė buvo suvaldyta, tolesnis šių institucijų bendradarbiavimas ir veiksmų koordinavimas kovojant su nelegalia migracija reikalauja detalesnių tyrimų ir tobulinimo pasiūlymų.

Reikšminiai žodžiai: *koordinavimas, tarpinstitucinis bendradarbiavimas, tarpinstitucinis koordinavimas, krizių valdymas.*

**KARINĖS DIPLOMATIJOS
PROGRAMOS
MAGISTRANTŪROS STUDIJŲ
*BAIGIAMŲJŲ DARBŲ
SANTRAUKOS***

Darius Barčius

JUNGTINIŲ AMERIKOS VALSTIJŲ IR UKRAINOS STRATEGINĖS PARTNERYSTĖS DINAMIKOS VERTINIMAS 2008–2021 METAIS

Darbo vadovas – dr. Mantas Bileišis

NATO yra vertinamas kaip gynybinis aljansas, užtikrinantis valstybių narių saugumą agresijos atveju. Nepaisant to, JAV, kaip didžiausia aljanso valstybė, yra sudariusi dvišales strateginės partnerystės sutartis su Europos valstybėmis, pavyzdžiui: su Baltijos valstybėmis, Lenkija, Vokietija. JAV ir Ukrainos strateginė partnerystė buvo skirta parengti Ukrainą stoti į NATO – alternatyva narystės veiksnių planui.

Baigiamojo darbo probleminis klausimas: kuo išsiskiria JAV ir Ukrainos strateginės partnerystės dinamika galios balanso regione kontekste, keliant prielaidą, kad strateginė partnerystė yra Ukrainos narystės NATO atitikmuo? Tyrimo objektas – JAV ir Ukrainos strateginė partnerystė 2008–2021 metais. **Tyrimo tikslas** – įvertinti JAV ir Ukrainos strateginės partnerystės dinamiką 2008–2021 metais galios balanso regione kontekste, keliant prielaidą, kad strateginė partnerystė yra Ukrainos narystės NATO atitikmuo. Siekiant tyrimo tikslo, iškelti šie uždaviniai: 1) atskleisti strateginės partnerystės teorinę sampratą neorealizmo teorijos kontekste, 2) remiantis teorinėmis prielaidomis, suformuoti tyrimo dizainą, leidžiantį matuoti strateginės partnerystės dinamiką, 3) išanalizuoti politinės ir karinės galios balanso kaitą Vidurio ir Rytų Europoje 2008–2021 metais, 4) išmatuoti JAV ir Ukrainos strateginės partnerystės dinamiką 2008–2021 metais, 5) įvertinti JAV ir

Ukrainos strateginės partnerystės transformacijos į gynybinį aljansą galimybę.

Ginamasis teiginys: JAV ir Ukrainos strateginės partnerystės dinamika atitinka NATO narystės veiksmų planą, vadinasi, JAV su Ukraina plėtojama dvišalė strateginė partnerystė yra Ukrainos narystės NATO aljanse atitikmuo, nereikalaujantis kitų NATO narių pritarimo. Siekiant patvirtinti arba paneigti šį ginamąjį teiginį, empirinėje darbo dalyje taikyti šie metodai: kokybinė dokumentų turinio analizė, antrinė statistinių duomenų analizė, kokybinė ekspertų diskurso analizė ir giluminis ekspertų interviu.

Vertinant JAV ir Ukrainos strateginės partnerystės transformacijos į gynybinį aljansą galimybę, galima teigti, kad šių valstybių pasiekti rezultatai rodo kryptingą abiejų šalių karinių pajėgumų vystymą. JAV ir Ukraina turi aiškų susistemintą strateginės partnerystės veiksmų planą ir jį atnaujina atsižvelgdamos į kintančią geopolitinę bei saugumo situaciją regione. Nepaisant to, šalys neturi įsteigusios ir parengusios bendrų karinių pajėgumų bei bendrų valdymo, kontrolės ir finansavimo mechanizmų, todėl galima teigti, kad JAV ir Ukrainos strateginės partnerystės dinamika neatitinka NATO narystės veiksmų plano. Vadinasi, JAV su Ukraina plėtojama dvišalė strateginė partnerystė šiuo metu negali būti laikoma Ukrainos narystės NATO atitikmeniu.

Reikšminiai žodžiai: *strateginė partnerystė, galios balansas, gynyba, Ukraina, JAV, NATO.*

Darius Jakimavičius

**KALININGRADO KARINIO FORPOSTO
REMILITARIZAVIMO POVEIKIS
BALTIJOS ŠALIŲ SAUGUMUI**

Darbo vadovas – dr. Mantas Bileišis

Rusijos karinės transformacijos įgyvendinimas Kaliningrado anklave atgaivino Kaliningrado karinį forpostą, o tai daro tiesioginę įtaką Baltijos šalių (NATO rytinio flango) saugumui. Kaliningradas užima ypatingą vietą regione, tačiau iki galo nėra aišku, ar Kaliningrado karinė galia pasireiškia puolimo ar gynybos karybos naudai bei kokį poveikį karinės galios dinamika daro Baltijos regiono saugumui.

Siekiant įvertinti Kaliningrado karinio forposto potencialą ir poveikį, baigiamajame darbe keliama mokslinė problema: kaip nuolatinis Rusijos karinės galios stiprinimas Kaliningrado srityje kelia grėsmę Baltijos šalių saugumui? Tyrimo objektas – Kaliningrado karinio forposto remilitarizavimo poveikis Baltijos šalių saugumui. **Tyrimo tikslas** – atskleisti Kaliningrado karinio forposto remilitarizavimo poveikį Baltijos šalių saugumui. Siekiant tyrimo tikslo, iškelti šie uždaviniai: 1) remiantis puolimo ir gynybos balanso teorija, suformuoti Kaliningrado karinės galios poveikio Baltijos šalių saugumui tyrimo modelį, 2) apžvelgti Rusijos gynybos politiką Kaliningrado srities kontekste ir išanalizuoti Kaliningrado karinio forposto remilitarizavimo potencialą, 3) ištirti, kaip Kaliningrado srities karinė galia lemia balanso pokytį puolimo naudai ir kaip šis galios santykio pokytis lemia Baltijos šalių (NATO rytinio flango) saugumą.

Ginamasis teiginys: Kaliningrado srities karinės galios (remilitarizavimo) potencialas leido Rusijai įgyti konvencinį puoli-

mo pranašumą prieš Baltijos šalių karinius pajėgumus, atskiriant Baltijos šalis nuo visavertiško priklausomumo NATO. Atliekant tyrimą, remtasi puolimo ir gynybos balanso teorija, kaip pagrindine analitine prieiga. Taip pat taikyta kokybinė turinio analizė, nagrinėjant pirminius ir antrinius šaltinius. Tiriamasis laikotarpis – nuo 2014 m. kovo mėn. Krymo okupacijos iki 2022 m. balandžio mėn. karo Ukrainoje pirminių fazių.

Ginamasis teiginys patvirtintas iš dalies: iki Rusijos invazijos į Ukrainą 2022 m. Rusijos karinė transformacija Kaliningrado srityje įgijo konvencinių pajėgumų puolimo pranašumą, atskiriant Baltijos regioną kaip pažeidžiamiausią aljanso narį; po Rusijos invazijos į Ukrainą 2022 m. pastebimas karinių pajėgumų perskirstymas visoje Vakarų karinėje apygardoje, tai sumažino Kaliningrado srities karinį svorį ir kartu deeskalavo puolimo pranašumą.

Strateginės ambicijos leido Rusijai Kaliningrade sukurti eskalavimo ir kontaktinio punkto vietą. Pirma, pademonstruoti gebėjimą mobilizuoti pajėgas taikos metu operatyviau nei Baltijos šalys ir NATO. Antra, įgyvendinti plačios karybos koncepciją, t. y. derinant konvencinius, branduolinius ir itin tikslus pajėgumus, demonstruoti šių elementų svarbą ir teisėtumą, siekiant atkurti galią ir įtaką periferijoje. Trečia, įprasminti Kaliningrado anklavą kaip simbolinę ir strateginę pergalę.

Nors Kaliningrado srities remilitarizavimo efektas atskleidė holistinį Rusijos požiūrį į strategijų bei karybos taikymą ir yra vertas dėmesio, anklavo praktinis poveikis būtų ribotas dėl kelių priežasčių: 1) Ukrainos karas pareikalavo didelių Rusijos Vakarų karinės apygardos, tarp jų ir Kaliningrado srities, resursų, 2) Rusijos galimybių ir ryžto vesti plataus masto karą su NATO stoka, 3) Kaliningrado pajėgos eskalacijos atveju greičiausiai būtų panaudotos anklavui ginti, o ne kaimynėms puliti.

Reikšminiai žodžiai: *Kaliningrado anklavas (sritis), karinis forpostas, remilitarizavimas, karybos veiksnys, Baltijos regionas (NATO rytinis flangas).*

Aistė Leleikaitė

**PALIAUBŲ SUTARČIŲ LAIKYMOŠI VEIKSNIAI:
DARFŪRO KRIZĖS IR ANTROJO SUDANO
PILIETINIO KARO ATVEJŲ ANALIZĖ**

Darbo vadovas – dr. Mantas Bileišis

Siekiant sureguliuoti ir išspręsti bet kurį konfliktą, reikia pasitelkti įvairias politines ir diplomatinės priemones. Visuo-
met pirmiausia kalbama apie paliaubų paskelbimą. Paliaubos
yra įrankis konflikto šalims parodyti intencijas nebekariauti ir
susiderėti dėl konfliktą galinčių užbaigti sąlygų, tai yra vienas
esminių taikos proceso elementų. Tačiau, net ir formaliai įtvir-
tinus paliaubas, jos ne visada yra sėkmingos, neretai po forma-
lių susitarimų kariniai veiksmai atnaujinami ar net grąžinami
į priešderybinį statusą. Sudano pietvakarių Darfūro regione
kariniai veiksmai trunka jau beveik du dešimtmečius. Per ilgą
laiką įsišaknijusios nuoskaudos privertė šio regiono sukilėlius
organizuotis į karines grupes ir panaudoti jėgą prieš centrinę
Sudano valdžią. Krizei sureguliuoti buvo pasirašytos net kelios
taikos sutartys, kurių svarbia sudėtine dalimi buvo susitarimai
dėl paliaubų, tačiau ginkluotas konfliktas regione tęsėsi po kie-
kvieno tokio bandymo užtikrinti taiką. Darfūro karas nebuvo
vienintelis tokio masto konfliktas šalyje. Antrasis Sudano pi-
lietinis karas, kuriuo iš esmės buvo nuspręstas Pietų Sudano,
kaip naujausios pasaulio valstybės, likimas, taip pat pareikala-
vo daug aukų. Per ilgą laiką trukusį konfliktą vietiniai sukilėliai
stoję prieš Sudano vyriausybę, reikalavdami geresnių gyvenimo
sąlygų. Siekiant sureguliuoti Darfūro konfliktą, buvo pasirašy-
tos kelios taikos ir paliaubų sutartys, tačiau kariniai veiksmai

nesiliovė, o Antrojo Sudano pilietinio karo karinius veiksmus pavyko sustabdyti kovojančioms šalims pasirašius vienintelę Naivašos paliaubų sutartį.

Pagrindinis tyrimo probleminis klausimas: kodėl Dohos ir Džubos paliaubų sutartys, orientuotos į Darfūro konflikto sprendimą, neužtikrino ilgalaikio karinių veiksmų nutraukimo, o 2004 m. Naivašos paliaubos, pasiektos toje pačioje valstybėje (Sudane), tačiau kito konflikto (Antrojo Sudano pilietinio karo) zonoje, buvo sėkmingos? Atliekant tyrimą, iškelta tokia hipotezė: paliaubų sutarčių efektyvumą lemia pačių sutarčių stiprumas, t. y. sutartys, kurių sudėtyje yra išdėstomi fiziniai apribojimai, taikos palaikymo ir išorės veikėjų garantijos, taip pat sklandžią komunikaciją užtikrinantys mechanizmai, lemia, kad jų laikomasi. Šią hipotezę siekta patikrinti Darfūro ir Antrojo Sudano pilietinio karo atvejais.

Tyrimo objektai – trys paliaubų sutartys: 2011 m. Dohos sutartis, 2020 m. Džubos sutartis ir 2004 m. Naivašos sutartis. Iškelti **tyrimo uždaviniai**: 1) išanalizuoti teorinę paliaubų sutarčių laikymosi / nesilaikymo diskusiją, 2) apibrėžti ir pristatyti empirinių duomenų analizės etapus, 3) pagal pasirinktą teorinį modelį, analizuojant pirminius ir antrinius šaltinius, nustatyti, ar Darfūro 2011 m. ir 2020 m. paliaubų sutartys buvo stiprios, t. y. ar jų turinyje buvo numatytos priemonės, galinčios užtikrinti, kad kariniai veiksmai bus nutraukti, ir įvertinti, ar šių nuostatų buvo laikomasi, 4) pagal pasirinktą teorinį modelį, analizuojant pirminius ir antrinius šaltinius, nustatyti, ar Antrojo Sudano pilietinio karo paliaubų sutartis buvo stipri, t. y. ar jos turinyje buvo numatytos priemonės, galinčios užtikrinti, kad kariniai veiksmai bus nutraukti, ir įvertinti, ar šių nuostatų buvo laikomasi, 5) remiantis prieš tai atliktos paliaubų dokumentų analizės duomenimis, įvertinti, ar paliaubų sutarčių stiprumas gali būti vertinamas kaip paliaubų efektyvumą lemiantis veiksnys.

Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė pirminių ir antrinių šaltinių analizė. Atlikus empirinį tyrimą, pastebėta, kad paliaubų sutarčių stiprumas yra svarbus, bet ne lemiantis veiksnys. Tyrimo rezultatai rodo, kad taip pat svarbus ir konflikte bei paliaubose dalyvaujančių kovojančių pusių skaičius, aukštesnio / motyvuojančio tikslo nustatymas, išorės veikėjų veiksmai.

Reikšminiai žodžiai: *paliaubos, taikos procesas, Darfūras, Antrasis Sudano pilietinis karas, sutarčių stiprumas.*

Paulius Rakauskas

**(NE)EFEKTYVI LIETUVOS POLITIKŲ
KRIZIŲ KOMUNIKACIJA COVID-19
PANDEMIJOS METU**

Darbo vadovas – dr. Mantas Bileišis

Visuomenėje plintant COVID-19 (ar apėmus panašiai krizei) turėtų būti formuojama efektyvi politikų komunikacija. Šiame baigiamajame darbe dėmesys skiriamas Lietuvos politikams ir jų komunikacijai per COVID-19 pandemiją. Tyrimo objektas – sveikatos apsaugos ministro, Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko ir Lietuvos Respublikos Prezidento komunikacija per COVID-19 pandemiją. Iškelti **tyrimo uždaviniai**, kuriais siekta išanalizuoti su politine ir krizių komunikacija susijusius aspektus ir atlikti išsamią pagrindinių Lietuvos politikų komunikacijos per COVID-19 pandemiją analizę.

Baigiamąjį darbą sudaro įvadas, penki skyriai, išvados, rekomendacijos, literatūros ir šaltinių sąrašai. Pirmajame skyriuje analizuojama krizės samprata, krizių komunikacijos reiškinys, politinė komunikacija ir komunikacijos efektyvumas bei teorinių komunikacijos aspektų sąsajos su komunikacija per COVID-19 pandemiją. Antrajame skyriuje pateikiama tyrimo metodologija: tyrimo vykdymo eiga, organizavimas ir efektyvios komunikacijos rodikliai. Trečiajame skyriuje pristatomi pagrindiniai politiniai veikėjai: Prezidentas, Ministras Pirmininkas, sveikatos apsaugos ministras, bei jų komunikacinė patirtis, analizuojama jų komunikacija pandemijos metu, taip pat pateikiama šių politikų pirminių ir antrinių komunikacijos artėjant COVID-19 grėsmei šaltinių kokybinė turinio analizė. Ketvirta-

jame skyriuje analizuojama pagrindinių Lietuvos politikų (taip pat ir po 2020 m. Seimo rinkimų pasikeitusių politikų) komunikacija aktyvios vakcinacijos laikotarpiu. Penktajame skyriuje aptariami tyrimo rezultatai.

Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė metodologija. Duomenims rinkti pasirinktas dokumentų bei turinio analizės metodas ir atrankinė imtis. Kiekvienu tyrimo etapu buvo siekiama išanalizuoti ne mažiau kaip 30 šaltinių (prioritetas buvo skiriamas vaizdo įrašams). Tyrimas atliktas remiantis magistro baigiamojo darbo bandomąja studija. Teoriškai ir empiriškai išanalizavus medžiagą, gauti šie pagrindiniai rezultatai: 1) artėjant COVID-19 pandemijai, politikai stengėsi komunikuoti vieninškai ir tai darė gana kokybiškai ir efektyviai, 2) politikų komunikacija aktyvios vakcinacijos laikotarpiu buvo orientuota į du pagrindinius naratyvus: vakcinuotieji labiau apsaugoti ir vakcinuotis būtina, 3) į tyrimo probleminį klausimą, ar politikų komunikacija atremiant COVID-19 grėsmes buvo efektyvi, atsakyta (patvirtinta) tik iš dalies.

Reikšminiai žodžiai: *COVID-19, pandemija, krizė, komunikacija, efektyvumas.*

Edvinas Urbonas

**STRATEGINĖS KOMUNIKACIJOS
ĮGYVENDINIMO PROBLEMOS 2021 M.
MIGRANTŲ KRIZĖS LIETUVOJE METU**

Darbo vadovas – dr. Mantas Bileišis

Kilus migrantų krizei, Lietuvos Vyriausybė atrodė nepasiruošusi, strateginė komunikacija ir jos tikslas išliko neaiškūs. Komunikacija tapo decentralizuota, susidarė skirtingi komunikaciniai centrai ir išryškėjo politinė konkurencija. Vykdomosios valdžios strateginė komunikacija gali sumažinti visuomenės įtampą ir sustiprinti jos atsparumą saugumo iššūkiams. Migrantų krizės metu pastebimas visuomenės susiskaldymas ir priešprieša valdžios aparatui leidžia kelti probleminį klausimą, ar valstybė tinkamai komunikavo krizės metu. Tyrimo objektas – Lietuvos Vyriausybės strateginė komunikacija migrantų krizės atveju. **Tyrimo tikslas** – nustatyti Lietuvos Vyriausybės strateginės komunikacijos problemas kilus migrantų krizei, šią vertinant kaip iššūkį nacionaliniam saugumui.

Baigiamąjį darbą sudaro teorinė dalis, kurioje aiškinama strateginės komunikacijos samprata ir reikšmė saugumo kontekste, jos sąsajos su krizių ir politine komunikacija. Pateikiami etapai, principai ir metodai, kaip reikėtų komunikuoti krizinėse situacijose. Empirinėje dalyje, naudojantis turinio analize ir ekspertiniais interviu, pateikiama susisteminta informacija apie Lietuvos Vyriausybės komunikaciją migrantų krizės metu.

Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė metodologija. Duomenims rinkti pasirinktas turinio analizės ir struktūruoto bei pusiau struktūruoto interviu metodai. Turinio analizės metodas naudotas analizuojant 35 informacinius pranešimus, siekiant įvertinti politikų ir pareigūnų pasisakymus ir pranešimus viešojoje erdvėje. Norint

patvirtinti turinio analizės metu gautus rezultatus, atlikti 2 struktūruoti ir 2 pusiau struktūruoti interviu su komunikacijos specialistais. Be to, siekiant pagrįsti tyrimo metu gautus rezultatus, buvo analizuojama visuomeninių apklausų statistika ir politikų, vykdžiusių migrantų krizės komunikaciją, reitingai.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus Lietuvos Vyriausybės strateginę komunikaciją migrantų krizės metu, gauti pagrindiniai rezultatai. Strateginės komunikacijos tikslas – tikslinės auditorijos nuomonių ir veiksmų pokytis. Komunikacija organizuojama atsakant į bendruosius klausimus ir laikantis formavimo etapų. Strateginės komunikacijos vykdymo etapas – krizių komunikacija, kurios metu būtina laikytis komunikacijos principų ir aspektų, numatytų teorijoje. Valstybinio sektoriaus strateginės ir politinės komunikacijos esminis rezultatas – pasitikėjimas valstybės institucijomis. Krizių komunikacijos metu vakuumo neužpildant objektyvia informacija, tai gali padaryti oponentas.

Pasitelkus kokybinę turinio analizę, nustatyta, kad pagrindinė migrantų krizės suvaldymo problema – strateginė komunikacija. Lietuvos Vyriausybės komunikacija sukėlė visuomenei daugiau klausimų nei atsakymų. Tai rodo, kad Vyriausybė nekontroliavo informacinės aplinkos ir nevykdė monitoringo.

Empirinis tyrimas atskleidė komunikacines problemas. Nustatyta, kad Lietuvos Vyriausybės komunikacija neatitiko strateginės komunikacijos formavimo etapų ir principų. Vyriausybės atstovai vykdė skirtingas ir nekoordinuotas komunikacines kampanijas. Strigo vidinė komunikacija su savivaldybėmis, žiniasklaidoje pateikiamos žinutės buvo neaiškios, trūko skaidrumo informuojant visuomenę. Dėl šių priežasčių didėjo visuomenės nepasitikėjimas valstybės institucijomis ir politikais. Nepasitikėjimas atsispindi ekspertų bei politikų pasisakymuose, jį atskleidžia ir viešųjų apklausų rezultatai.

Reikšminiai žodžiai: *strateginė komunikacija, krizių komunikacija, politinė komunikacija, komunikacijos principai, saugumo iššūkiai.*

Renata Viršilaite

**PSICHOLOGINĖS OPERACIJOS
ŠIUOLAIKINIO KARO KONTEKSTE:
RUSIJOS IR UKRAINOS KARO ATVEJIS**

Darbo vadovas – dr. Mantas Bileišis

Karo samprata analizuojama jau seniai. Vieni mokslininkai teigia, kad ji keičiasi kartu su naujais karo metodų ir priemonių atsiradimo etapais, o kiti tvirtina, kad karo samprata iš esmės nesikeičia, keičiasi tik priemonės ir metodai. Rusijos ir Ukrainos karo analizė rodo, kad psichologinių operacijų naudojimas keičia šiuolaikinį karą, įtraukiamos naujos priemonės, metodai, technologijos ir veikėjai.

Tyrimo objektas – psichologinės operacijos 2014 m. bei Rusijos ir Ukrainos kare 2022 metais. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti psichologinių operacijų produktus, sukurtus ir platintus realiomis Rusijos ir Ukrainos karo sąlygomis, nustatyti, kaip psichologinės operacijos keičia šiuolaikinį karą. Tyrimo uždaviniai: 1) išanalizuoti karo ir psichologinių operacijų teorinę sampratą, 2) nustatyti tyrimo metodinius kriterijus, tyrimo imties dydį, tyrimo instrumentus ir atskleisti tyrimo organizavimą, 3) išanalizuoti Rusijos psichologinių operacijų elementus 2014 m. ir kuriamų psichologinių operacijų produktus Rusijos ir Ukrainos karo atveju 2022 m., 4) atlikti Ukrainos psichologinių operacijų produktų analizę ir aptarti implikaciją į šiuolaikinį karą.

Baigiamąjį darbą sudaro įvadas, literatūros analizė, Rusijos psichologinių operacijų produktų analizė, Ukrainos psichologinių operacijų produktų analizė ir išvados. Tyrimui atlikti pa-

sirinktas kokybinio tyrimo metodas. Kokybinis tyrimas atliktas remiantis socialinėje erdvėje pasirodžiusių psichologinių operacijų produktų analize bei respondentų atsakymais interviu metu. Tyrimo laikotarpiai: 2022 m. vasario 24 d. – kovo 25 d. ir 2022 m. balandžio 24 d. – birželio 5 d.

Psichologinės operacijos keičia šiuolaikinį karą, įtraukdamos naujas priemones, metodus, technologijas ir karo dalyvius. Be to, karas vyksta 24 valandas per parą, 7 dienas per savaitę, realiu laiku, o tai formuoja teigiamą Vakarų visuomenės suvokimą apie užpultą šalį ir neigiamą suvokimą apie puolančiąją šalį. Manipuliuojama informacija koncentruoja ir skaldo visuomenę, sukurdamas palankias arba visiškai nepalankias sąlygas karui.

Reikšminiai žodžiai: *strateginė komunikacija, psichologinės operacijos (PSYOPS), informacinės operacijos, hibridinis karas, karas.*



GENEROLO JONO ŽEMAIČIO
LIETUVOS KARO AKADEMIJA

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos
2020–2021 ir 2021–2022 mokslo metais apgintų
**BAKALAURO IR MAGISTRANTŪROS
STUDIJŲ BAIGIAMŲJŲ DARBŲ
SANTRAUKOS**

Atsakingasis redaktorius Aidas Vasilis Vasiliauskas

Redagavo Nerija Jodelienė

Maketavo Jolanta Girnytė

2023-10-11. Tiražas 100 egz. Užsakymas GL-536.

Išleido Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija
Šilo g. 5A, LT-10322 Vilnius
Spausdino Lietuvos kariuomenės Karo kartografijos centras
Muitinės g. 4, Domeikava, LT-54359 Kauno r.

